UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Digesti Novi

Bartolus

Lvgdvni, M.D.LXVII.

Iniurijs & famosis libellis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96158

Visual Library

ducuntur ante l tis cõteſtationem, qđ ſatis placet, arg. l. de ſub-
merſis. C. de naufra. li. xj. vbi dicit, ꝙ iſte cauſe debẽt examinari
f leuato velo,[f] hoc eſt, ſummarie. ¶ Dicitur hic, vel vincti, vel ſub
7 fideiuſſoribus ad preſidem remittãtur. † Quero de quo preſide
hic loquatur? Dicit gl. in verb. remittantur. de preſide, cui ſub-
eſt actor, vide gl. ⁊ hic eſt caſus ſpecialis, in quo reus ſequitur fo
rum actoris. Doc. dicunt contra iſtã gl. ꝙ imo mittitur ad pre
ſidem eius prouincie, in qua deliquit. ſm Jac. de Ra. ⁊ Pe. ⁊ Cy.
refert. C. vbi de cri. agi opor. aut. qua in prouincia. i iiij. q. quod
g magis placet tamen tenendo lec. gl. allegabam iſtum tex. ad q. S
h Ciuitas iſta facit ſtatutum, ꝙ quicunqꝫ offenderit Peruſinũ [h]
i in quacunqꝫ parte mundi, poſſit puniri hic, an valeat tale ſtatu-
tum. Determinaui ꝙ nõ: q2 facit ſtatutum de eo, quod ad ſuam
iuriſdictionem non pertinet, ⁊ fallit in caſu huius legis, ſm lec.
gl. ⁊ facit, quod notatur[i] per Inno. extra de foro competen. i c.
ſignificaſti. Tu dic, prout dixi plene in repetitione mea l. cũctos
populos. C. de ſumma trinit. ⁊ fide catholica.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Quero qđ. Not. qualiter teneat dñs de delicto familie
ſue, vel coloni. Sed nũqđ qs teneat de facto ſui domeſtici? Dic ꝙ
nõ, vt extra de reſti. ſpo. i c. cũ ad ſedẽ. ⁊ ꝙ no. Bar. i l. j. C. de epi.
⁊ cle. doc. in l. ad inuidiã. C. quod met. cau. Iſtis adde Bar. i l. ſi
ſeruus ſeruũ. §. Proculus. per illũ tex. ⁊ ibi ꝫ lo. ſ. ad leg. Aquil.
Nã per iſtũ tex. ⁊ per l. videamus. ſ. loc. limitãtur hec dicta, niſi fa
mulus deliquiſſet in re, cuius cuſtodia ſpectabat ad dominum.
Et de omnibus vide do. Ant. in d. c. cum ad ſedem. de reſti. ſpo.
b Alex. ¶ Scđo quero. Adde ꝙ no. Bal. in c. j. in §. conuenticula.
de pa. iur. fir. vbi dicit, ꝙ exigentes pedagia debẽt tenere itine-
ra tuta. Unde ſm eũ ſi fiant alique robarie in eorũ curia, territo
rio, ſeu diſtrictu ab eis poſſeſſo, vbi exigũt pedagia a tranſeun-
tibus, tenẽtur reſtituere, ⁊ malefactorem exhibere. Alle. gl. cum
tex. ⁊ Arch. ita no. xxiij. q. v. ſi quis peregrinos. quod eſt no. ſm
eum. Adde qđ no. ſcribũt Inno. ⁊ doc. in c. fin. qđ me. cauſa. ꝙ di
ctum alleg. Bal. in l. qui accuſare. C. de eden. ⁊ retuli ſm Bar. in
l. iniuriarum. de iniu. Et iſtud dictum Inn. no. Bal. in l. fi. C. de
pena iudi. qui male iudi. ⁊ dicit Bal. in l. fi. de capt. ꝙ ſi fiat roba
ria prope caſtrum, obtinens caſtrum tenetur ſuccurrere, ⁊ pro-
hibere ne fiat. Adde Lud. Ro. in l. j. §. j. ſ. de publi.
c Alex. ¶ Gl. dicit. Adde Jo. And. in regula, nõ dꝫ. in mercuria.
d Alex. ¶ Quero ⁊ reuoca. An villa ⁊ caſtrum teneantur de dam-
no dato? Dicit Bal. ꝙ ſic in l. ſi quis non dicã rapere. C. de epiſ.
⁊ cle. niſi quando villa nõ poſſet cuſtodire, vt q2 de nocte damnũ
fieret per vnum oſtium. quod nota.
e Alex. ¶ Sed quero. Uide Innocentium in c. grauamen. de ſen
ten. excommunica.
f Alex. ¶ Leuato velo. De iſtis cauſis que debẽt examinari leua
to velo. Bal. in l. ij. C. de ſpon.
g And. barb. ¶ Ad queſtionem. Adde do. Ant. ⁊ Mod. in c. po
ſtulaſti. de foro cõpe. Bal. in l. cũctos populos. preallc. ⁊ in l. fi.
ff. de iur. om. iu. ⁊ vide aliam fallentiam in l. non dubito. j. de ca-
pti. que eſt ſingul. ſecundum do. Jo. in c. poſtulaſti. Idẽ in defe
ctum denegate iuſtitie, vide Bar. in l. cunctos populos.
h ¶ Offenderit Peruſinũ. An valeat ſtatutũ, ꝙ occidens punia-
tur in qualibet parte mũdi? Adde gl. no. in c. j. de priui. i vj. ver.
ex empto. ⁊ Bal. in l. fi. ſ. de iur. om. iu. ⁊ no. Bar. i l. fi. C. de iud.
⁊ vide Bar. in l. cum vnus. §. pe. ſ. de bo. autho. iu. poſ. ⁊ per do.
Ant. in c. poſtulaſti. de foro compe. ⁊ Bal. in l. cũctos populos.
i ¶ An valeat tale. Pro concordia aduerte, nũquid iudex huius
territorij poſſit punire teſtem alterius territorij: ⁊ Bar. in l. nul
lum. C. de teſtib. videtur dicere, ꝙ ſic, ibi, ſemota fori pſcriptio-
ne. ⁊ in hac l. ne quid. in fin. contrarium videtur determinare, in
l. cunctos populos. in viij. queſt. C. de ſumma trinit. ⁊ fide cath.
Solutionem dat Bar. inferendo etiam ad ſtatuta, in d. l. cũctos
populos. vt regulariter ſit contrarium. ⁊ fallit autẽ in pluribus
caſibus ſpecialibus. dic vt per eum.

LEX VIII.

1 ☞ Retentione quis conſequitur, quod iure actionis conſequi
non poteſt.
2 Dominus agri nõ poteſt retinere animal inuentum dare dam-
num in agro.

Rutis. Oppo. ⁊ videtur, ꝙ de damno preterito
teneri non debeat, cũ non fuerit in culpa
ſed hic fuit caſus, cui non poteſt prouideri, l. contra-
1 ctus. j. de re. iur. ergo, ⁊c. † Sol. hic cõſequitur retinẽ
do iure retentionis, qđ iure actionis conſequi non poſſet, ſcđm
Dy. Facit qđ not. in l. Celſus. §. ſed ⁊ ſi ratis. ſ. ad exhi. Et ratio
eſt, q2 cum quilibet ſit in pari cauſa potior eſt conditio retinen-
2 tis, ⁊c. l. ſi ſeruum. §. ſequitur. ſ. de verb. obl. Ultimo † eſt in arg.
iſta lex ꝙ ſi inuenio pecus tuum dans mihi damnum in meo, ꝙ
ipſum poſſum retinere. Sed de hoc habes caſum quod non po
teſt retineri, in l. Quintus. §. quãuis. alias eſt l. quamuis. ſ. ad l.
Aquil. Et eſt ratio quia domino predij eſt conſultum alia actio
a ne, quam per retentionem. Dic vt ibi.[a]

ADDITIO.

a Alex. ¶ Dic vt ibi. Latius per Bar. in lege, hoc amplius. §. de
his. de dam. infec. vbi videas Bal. in l. ij. C. de ſer. fugi.

LEX IX.

a **Quiedes.** [a] Opp. j. eo. l. ſi fortuito. Solu. In
tellige hic caſu, culpa tamen prece
dente. Circa materiam huius legis, qualiter impona
tur pena incendiarijs, Cy. ponit vnam diſtinctionem
ſatis longam. C. qui accu. non poſ. in l. data opera. dic vt ibi. Ul
timo not. ꝙ pro culpa pena criminalis imponitur. De hoc dixi
in l. reſpiciendum. §. delinquunt. j. de penis.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Qui edes. Circa legem iſtam vide do. Anto. in c. vij. de
conſti. vbi allegat iſtum tex. ⁊ ibi do. Abb. ⁊ Bart. in l. j. de offi.
prefec. vigilum.

De iniurijs, & famoſis libellis. Tit. x.

LEX I.

Iniuria. §. Iniuriam.[a]
Oppon. ⁊ videtur quod actiones ex delicto ſem-
per oriãtur ex re, nõ ex verbis, vt Inſtitu. de ob.
que ex delict. na. in princ. Sol. quod ibi dicit, ex
re, dic, id eſt, ex ipſo meleficio.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Iniuriarum. Formam libelli vide in Spec. de iniur. §.
iniuria. ⁊ no. Inſtit. de act. in princ. ⁊ Bald. in l. iniuriarum. j. e.
De pena leuis iniurie, vide Bald. in l. athletas. §. item ſi quis.
de inia. ſ.
1 ☞ Infamare defunctum, eſt iniuria heredis.
1 **§. Et ſi forte.** Nota, ꝙ † quãdo aliquis infamat de
functum, eſt iniuria heredis.
1 ☞ Iniuria licet ſit per partem remiſſa, tamen iniurians poteſt
accuſari, ⁊ condemnari criminaliter ad penam imponendã, fiſco
applicandam.
2 Iniuria quando poſſit fieri in volentem, ad hoc vt iniurians nõ
puniatur.
3 Pactum factum per ruſticum ꝙ ſi inueniatur in vinea qđ poſ-
ſit percuti, non valet.
4 Conſuetudo que eſt Piſis, ꝙ offendens debeat ſe ponere in ma
nu inimici eſt contra ius.
§. Uſque adeo. Notabilis eſt §. oppo. ꝙ iniuria
fiat in volẽtem, vt C. de rap. vir
gi. l. vnic. §. penas aũt. ibi, ſiue volente. ⁊c. Sol. ibi ideo q2 preſu
mitur ſubducta, ⁊ decepta, vt no. per Dy. i c. ſcienti. de reg. iur.
1 lib. vj. ¶ Quero pone ꝙ † iniuria eſt remiſſa per partem, vtrum
a poterit accuſari criminaliter, [a] vel iudex inquirere, vt imponat
penam applicandam fiſco. Uidetur, ꝙ non. l. non ſolum. §. j. j. e.
⁊ Inſtit. de iniur. §. fi. ſ. ad Syl. l. ij. In contrarium eſt veritas,
per iſtum tex. q2 iſta remiſſio prodeſt tantum quo ad actionem cõ-
petentem ipſi remittẽti: ſecus quo ad vindictam publicam. ⁊ fa-
cit j. ad leg. Iuliã de vi publi. l. qui cetu. §. qui vacantẽ. ⁊ de pac.
2 l. iuris gentium. §. ſi paciſar. ⁊ ita tenet Dy. ¶ Sed quero, † pro
b xime dixi, quando iniuria eſt remiſſa, quid ſi [b] ab initio quis re-
cepit alapam, vel aliam percuſſionem voluntarie, an poterit ex
hoc accuſari ad penam applicandam fiſco? Et videtur qđ non,
quia in volentem non fit iniuria, vt hic, ⁊ l. iij. j. eo. In contrariũ
facit iſte text. in princ. videte domini, iſta eſt veritas. Quandoqꝫ
quis patitur inferri in corpus ſuum id quod de iure pati nõ po-
teſt, vt aliquid, per quod corpus ſuum ſcindatur, vel os franga
tur, vel ſimilia: hoc enim ſi ipſe ſibimet faceret, puniretur, vt j.
de bo. eo. qui ant. ſentent. mortem ſibi conſci. l. fi. §. ſi quis antẽ.
Eodem modo non poteſt alij permittere hoc, quia nemo eſt dñs
membrorum ſuorum, vt ſ. ad leg. Aquil. l. liber homo. iſto caſu
poterit criminaliter accuſari, vt hic, ⁊ argu. dictarum legum.
Quãdoqꝫ quis permittit id, quod ſibi licet permittere. ſ. vt ſibi
detur alapa, vel aliquid, per qđ corpus non frangatur, neqꝫ de-
ſtruatur, tunc nullum eſſet maleficium, ideo non poſſet accuſari
ad vindictam publicam, l. fi. j. eo. ſed conſenſus eius ſibi preiu-
dicat quo ad ciuilem actionẽ iniuriarum. ita loquitur hic. Per
miſit enim filius ſe hic vendi, quod non poterat. facit qđ no. per
Gul. de cug. ſ. de pact. in l. ſi vnus. §. pacta, que turpem. Predi
3 cta vera, ſi volũtas adeſt tempore quo percutitur. † Sed quid ſi
in initio adeſt voluntas, ſed tunc cum percutitur, abeſt volũtas?
c verbi gratia, permittit tibi ruſticus.[c] ꝙ ſi eũ inuenies in vinea
tua

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

tua,ꝙ poſſes eum verberare,certe tempore verberationis,non
adeſt volūtas,ideo tale pactum non valet,l.nō eſt ſingulis.ſ.de
reg.iur.⁊ l.generaliter.ſ.de verb.ob.quoniam continet turpe,
ſ.ꝙ maleficium poſſet committi.Et per hoc apparet,ꝙ quedam
4 conſuetudo,que eſt Piſis,eſt cōtra ius videlicet.† ꝙ offerendēs
debeat ſe ponere in manib⁹ inimici.⁊ ꝙ inimicus poſſit ei facere
ſignum in manu,vel in vultu.Nam nō poteſt ſe de iure commit
tere in manibus inimici,⁊ pati hoc in corpus ſuum.De quo eſt
expreſſum extra de ſenten.excom.c.contingit.el j.

ADDITIONES.

a Alexan.¶Accuſari criminaliter.In quo eſt veritas per iſtum
textum.Si remiſſa eſt iniuria,an poſſet iniurians criminaliter
accuſari.facit ad nota.ſ.de fur.in l.inter omnes.§.recte.⁊ ibi
Barto.⁊ vide Barto.in l.j.§.ſi ea.de ven.in poſ.mit.⁊ quod no.
Bald.poſt Bart.in l.tranſigere.C.de tranſact.in l.j.C.de aboli
tio.⁊ quod ibi Bar.⁊ faciunt not.in l.non ſolum.§.j.eodem titu.
Et an per reconciliationem,⁊ pactum factum inter dominum,
⁊ fideles ciuitates intelligantur caſſata banna,⁊ condemnatio-
nes,vide Bald.in l.filius a patre.ſ.de libe.⁊ poſthu.in §.fi.⁊ ꝙ
dixi,in l.j.de iur.fiſ.vbi videas.⁊ not.per Bal.in l.ſi quis in hoc
genus.C.de epiſcop.⁊ cleric.Adde in materia huius apoſtil.
Ange.conſil.cclvj.

b Alex.¶Quid ſi.Et faciunt in ſimili nota.in d.l.inter omnes.§.
recte.de fur.⁊ vide Cy.de epiſcop.⁊ cleri.i l.raptores.⁊ vide in
l.interdum.§.j.de furtis.Et an fiat iniuria in volentem,adde ꝙ
dixit Bal.in l.omnes populi.in queſtione de barbitonſore.Et
adde,l.lege Cornelia.§.plane.ſ.de ſica.Et qd ſi aliquis qui de-
bebat ſuſpendi,fecit ſe toxicari,vide Bal.in l.ij.verſi.ſed quero,
pone.C.qui teſta.fa poſ.vide ad materiam Barto.in d.l.inter-
dum.§.j.⁊ quod nota.Ange.in l.quamuis.ſ.de in ius vocan.⁊
docto.in c.veniēs.de iureiur.Bal.in c.j.§.ſi autem inter pares.
de leg.Conrad.

c Alex.¶Permittit tibi ruſticus.An valeat pactū qd facit ru-
ſticus,ꝙ ſi inuenio eū in vinea mea,poſſum eum verberare,adde
ꝙ dicit Bal.in aut.ſacramenta.C.ſi adner.vendi.dicens,ꝙ non
valet pactū,ꝙ liceat vindictam facere,vel rūpere pacem,qd no
ta,⁊ vide qd no.in l.cum donationis.C.de tranſac.⁊ ibi Bal.An
valeat conſuetudo,ꝙ offendēs debeat ſe ponere in manibus ini
mici.vide Bart.in l.ſed ſi vnius permiſſu.§.pretor.ſ.eo.⁊ glo.⁊
ibi Bar.in l.pe.vbi dixi,ſ.de arbi.valet tamē ſtatutum permit
tens competentem vindictam,ſecundum Bald.in l.is penes.C.
depo.¶Adde,an valeat ſtatutum permittens vindictam,An-
gelum conſi.cclv.

§. Quoties. Opp.Inſti.de perpe.⁊ tempo.actio.§.
non autem omnes.ſolu.vt in gloſſ.

1 ☞ Iniuria ſi fiat clerico,famulo,vaſallo,ciui,an cōpetat actio
epiſcopo,domino.vel ciuitati.

§. Idem ait. Not.ꝙ hic licet filiafam.ſit nupta,ad-
huc remanet i poteſtate patris,vt hic,
⁊ l.ſi vxor.C.de cond.inſer.tranſit enim in poteſtatē mariti quo
ad opera ⁊ ſeruitia maritalia,vt no.Inſti.ad Tertul.in fi.prin-
1 cip.¶Quaro,† quid ſi fiat iniuria famulo,an cōpetat actio do-
a mino,vel ſi fiat iniuria clerico,[a] an competat actio epiſcopo,vel
ſi fiat iniuria ciui,an cōpetat actio ciuitati:Et videtur quod ſic,
quia domini iniuriam patiūtur per tales,vt extra de re iudic.c.
ad apoſtolice.lib.vj.⁊ ibi glo.ſuper verb.offendere.In contra-
rium videtur determinandum,ꝙ aut fit iniuria famulo in contu
meliam domini,vel clerico in contumeliā epiſcopi,vel ciui in cō
tumeliam ciuitatis,⁊ tunc domino competit actio iniuriarum
ciuilis,quaſi pro iniuria illata ſibi,vt ſ.eo.l.item apud labeonē.
§.pe.⁊ fi.ſed ſi non fit in cōtumeliam domini,tunc ſecus vt ibi.
Criminaliter autem domin⁹ bñ poſſet accuſare,q2 ſua intereſt.
Idem ſi fiat iniuria colono.De hoc per Inn.extra de appel.c.
dilecti.⁊ extra de ſenten.excommu.in c.contingit.

ADDITIO.

a Alexan.¶Iniuria clerico.Si fiat iniuria clerico,an competat
actio epiſcopo,⁊ ſic de famulo.Sȝ quid ſi fiat iniuria colono vel
vaſallo,an competat domino:Dico,ꝙ duplex iniuriarum actio
oritur,ſcilicet que fit vaſallo ad burſale commodum eius,⁊ iſta
non competit domino ſine mandato.Alia eſt iniuria que con-
cernit dominum de intereſſe applicādo ſibi domino,⁊ iſtam ſibi
poteſt intentare.Ita tenet Innoc.in ca.dilecti.de appel.Bald.
in c.i.§.iniuria.de pac.iur.fir.⁊ vide omnino gloſſ.de priui.in
ca.accedentibus.An autem prelatus poſſit remittere iniuriam
illatam ſue eccleſie vide Bart.in l.qui accuſare.C.de eden.glo.
in d.c.accedentibus.Lano.⁊ ibi maxime Abb.i c.parochiam.
⁊ in cap.contingit.de ſenten.excommuni.dum traditur hic,qd
de iniuria viri non datur accuſatio vxori.⁊c.dic.quod fallit in
vxore accuſante de morte mariti,vt no.Bal.in l.ij.ver.ſup ter-
tio.C.qui accu.non poſ.Et ſi fiat iniuria vni cōſorti,videtur toti
conſortarie facta,vt no.Bar.C.de agri.⁊ cenſi.in l.cum ſcimus.
⁊ no.in l.ex Cornelia.in prin.⁊ qd ibi dixi.ſ.e.⁊ l.ſeq.§.ſi quis.ſ.
eo.⁊ vide in l.aut facta.ſ.de pen.ad materiā Inn.in c.licet.de p
ba.Adde,ad quem ptineat actio iniuriarū facta monacho,an ad
Abbatem monaſterij.an ad ſuperiorē,Fed.conſi.ccxiij.⁊ ccix.An
iniuria facti fratri dicatur facta ſorori,⁊ econtra,vide Alex.con
ſi.lxxxix.ij.vol.⁊ conſi.xxiiij.vbi,an iniuria facta vni de agnatio
ne cenſeatur facta omnibus.⁊ conſi.etiam cxij.ij.vol.

LEX III.

a Illud. Nota tex.ibi,cū enim[a],⁊c.Itē nota tex.
ibi,aut dū certat,⁊c.Iſtā legem habes
canonizatam.xv.q.c.illud.No.hic licere hominibus
inuicem certare.⁊ habes ſ.ad leg.aqui.l.qua actiōe.
§.ſi quis in colluctatione.Querit glo.vtrū in dubio preſumet
fieri per locum.Glo.dicit ꝙ non,niſi probetur.Habes in l.ſi nō
conuitij.C.eo.

ADDITIO.

a Alex.¶Cum enim.Vide in l.aut facta.de pen.⁊ Imo.in l.reſpi
ciendum.eod.ti.An autem prelatus poſſit remittere iniuriam
ſine capitulo,vide Bal.in d.l.qui accuſare.

LEX IIII.

Si cum ſeruo. No.iſtum caſum,qui quo
tidie euenit pre manibus.
Eſt autē ratio,q2 nō habui animū percutiendi te.Itē,
q2 dabam operaȝ rei licite,q2 percutere volebam ſer
uum meum.Sed quid ſi volēs percutere illum,quem nō licebat
mihi percutere,⁊ percuſſi te.Cogitabis ſuper hoc.

LEX V.

1 ☞ Conſanguineus,an poſſit eſſe teſtis de iniuria facta conſan-
guineis.
2 Poteſtas an poſſit eſſe iudex de iniuria facta familie.

Lex cornelia. Opp.⁊ videt ꝙ habeat lo-
cū actio iniuriarū in iſtis
caſibus,vt ſ.ea.l.§.illud.Glo.fatet ƺrīū,qd iſta,⁊ illa
actio habeāt locū.¶Sed tūc op.ergo iſta eſt ſuper-
flua,p l.coſti.Codi.§.quib⁹,Sol.Iſta non eſt ſuperflua,q2 inter
illā ⁊ iſtā multe ſunt differentie,vt gl.dt.Vlterius venio ad ſecū
dum caput,ad verſ.qua lege canet.ibi,proprius ve corū.Cōtra
in l.nō facile.§.affines.verſ.gradus.ſ.de grad.Sol.qd hic dicit
proprio ve eorum,non referas ad affines,in quibus nō eſt gra-
dus,vt gl.dicit.¶Itē op.ſ.de iud.l.priuatia.de arbi.l.quetiā.
Sol.Dicunt quidā,hic in criminali,ibi in ciuili.Certe iſta actio
eſt etiam ciuilis,vt videbitis,ſ.e.l.pretor.§.j.Dic ergo,ꝙ hic lo
quitur,quando agitur de delicto commiſſo circa perſonam,quo
caſu ſiue criminaliter ſiue ciuiliter agatur,nō pōt eſſe iudex cō
a ſanguineus,vel affinis,vt hic:ibi,quando de tali delicto[a] nō agi
tur.Et eſt ratio ſm gl.quia quādo iniuria fit vni de cognitione,
toti cognationi videtur fieri.Pro qua gl.facit l.j.cuȝ l.ij.de lib.
1 cau.quod no.Et † per hoc dicimus,ꝙ licet conſanguinei poſſint
eſſe teſtes pro conſanguineis,vt not.in l.parentes.C.de teſtib.⁊
ſ.de teſtib.l.lege Iulia.tamē in l.tali crimine teſtes eſſe nō poſ-
ſunt:quia videtur eſſe teſtes in cauſa propria,q2 omnibus vide
b tur eſſe facta iniuria[b],per hunc tex.non tamen dicitur fieri iniu
ria toti cognationi,vt per hoc cuilibet competat actio iniuriarū
ciuilis,quia non competit,niſi ei,qui habet ipſum in poteſtate,
l.i.in fi.ſ.eod.ſed quia propter hoc admitteretur ad criminali-
ter accuſandum,licet ſit priuatum crimen.Tetigi i l.fi.ſ.de pri
ua.delic.¶C p.de l.ſenatus.ſ.de offi.preſi.Sol.ibi in ſubſidiū
2 vſqȝ ad litis conteſtationeȝ pōt eſſe iudex,ne actio pereat.† Vlti
c mo facit[c] hec lex,ꝙ poteſtas nō poteſt eſſe iudex de iniuria facta
familie.qd dic.vt dixi ſ.de pe.i l.ſi quis forte.§.j.Qualiter autē
formetur libellus in actione iniuriarum ex l.Cornelia,dicemus
in l.iniuriarum eſtimatio.ſ.eo.

ADDITIONES.

a Alex.¶Tali delicto.Cū fit iniuria vni de cognatis,adde qd di
xit Bal.in l.j.C.de rap.vir.ꝙ ſi fiat iniuria vni de domo,intelli
git facta iniuria toti caſate,⁊ ideo nullus de caſata poterit teſti
ficari.vide Bal.per illū tex.in l.j.C.ſi quacūqȝ predit.pote.ver.
in tex.ibi domo.Bar.in l.cū ſcimus.C.de agri.⁊ cēſi.lib.xj.⁊ vi
de Bar.in l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus.de verb.ob.ꝙ no.
Bart.in l.iij.§.ſi tutor.ſ.de ſuſpe.tu.⁊ dixi in l.ſi pupillo.in §.ſi
quis ipſi pretori.ſ.de ope.no.nun.⁊ quid de iniuria facta vni ex
trāſuerſalibus.vide Bal.in c.j.§.ſimiliter.qui.mod.feu.amit.⁊
d xi in d.l.tutor.§.ſi tutor inimicus.ſ.de ſuſpect.tutorib.

b Poma.¶Facta iniuria.Vide Alex.conſi.cxv.vol.iiij.⁊ Felyn.
in c.literas.de preſum.⁊ aliquid per Barba.conſil.ij.volu.ij.⁊
Alex.lxx.vo.j.⁊ conſi.xcix.eo.vol.j.⁊ Bal.in c.nonnulli.de re-
ſcri.⁊ conſi.xlj.in quinta parte.⁊ Ana.in c.petens.de homici.⁊
Alex.xxiiij.vbi idē dt in cognatis.vol.ij.⁊ conſi.xiiij.vol.iij.vbi
ponit de eo,qui eſt offenſus i propria perſona,⁊ vult de ponere

⁊ dicit illi nõ credendum, etiam ſi ſit in articulo mortis conſtitu
tus.⁊ vide Alex. conſi. xcviij. volu. iij. vbi dicit, qđ ſi quis ſtuprat
aliquam, ꝙ facit iniuriam familie eius. Adde eundem Alex. in l.
ſi ita ſtipulatus fuero per te. ff. de verb. obl.
c Alex. ¶ Vltimo facit. Adde Cyn. latius in l. j. C. ne quis in ſua
cauſa. ⁊ traditur in l. qui iuriſdictioni. ff. de iur. om. iudi.
1 ☞ Quilibet de familia poteſt prohibere aliquem ne domũ in-
grediatur, ⁊ ſi ingreditur habet actionem ex lege Cornelia.

§. Domum. Opp. dicitur hoc, hoſpitio. Cõtra j. p.
xi. §. in fi. Solu. intelligas hic receptus,
non tamẽ ad momentum; ſed vt ibi habitaret per tempus. Ex
1 quo no. † ꝙ non ſolum dñs domus, ᵃ hoc eſt, principalis habita-
a tor dom⁹, ⁊ caput familie; ſed quilibet de familia ᵇ poteſt prohi-
b bere aliquem, ne domum ingrediatur: ⁊ contra ingredietẽm eo
inuito, habet actionem ex lege Cornelia. Opp. ad id, quod dicit
de l. proxi. Solu. hic loquitur, quando colonus habitabat in fun
do conducto, ſecus ſi non habitaret, vt j. proximo §.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Domus. An appellatione domus habitatiõis veniat
cabana. vide que dixi in l. plerique. ff. de in ius vocan.
b Alexã. ¶ De familia. Quilibet de familia põt prohibere. ne qs
ingrediatur domum: ⁊ ſi interim ingrediatur, poteſt agi actione
iniuriarum, tex. j. ea. l. in verſic. ⁊ tamen dicendum. ⁊ j. eo. l. ſi in-
iuria. ⁊ ff. de fur. in l. vulgaris. §. qui furti.

1 ☞ Scholaris quando conſtituat domicilium in ſtudio.
2 Habitatio perpetua dicitur etiam, quando eſt ad non modicum
tempus.
3 Actio legis Corne. quando detur habitanti partim in vna do-
mo, partim in alia.
4 Statutum puniens facientem inſultum ad domum alterius do
mus, quomodo intelligatur.
5 Citatio ſi debet fieri ad domum, facta ad apothecam non tenet.

§. Si tamẽ in fundum. Iſte §. diuiditur.
primo ponit, dictũ
Labeonis. Secundo, reſponſionem dicti. Tertio ponit vnam de
terminationem generalem circa premiſſa. Secũda ibi, ego pu-
to. Tertia ibi, tantum igitur. ¶ Primo oppon. ad rationem
Labeonis, videtur, ꝙ quis poſſit habere domicilium in plurib⁹
locis, l. aſſumptio. §. viris prudentibus. j. ad munici. ⁊ l. ſi quis
a plurib⁹. Sol. dico, ꝙ Labeo, qui dicit quem non poſſe habere
domicilium per omnes villas ſuas, intellexit de habitatione: qꝛ
quis nõ poteſt habitare in pluribus villis, non intellexit de do-
micilio, prout accipitur in titu. ad muni. vel ſi de illo intellexiſ-
ſet, male dixiſſet, ⁊ de hoc fuit reprehenſus ab Vlpiano. vt patet
in exemplo de eo, qui eſt Rome cauſa ſtudiorum. Item ſi intelle
xiſſet de habitatione, ſimiliter reprehenditur de hoc, vt patet in
fin. §. ¶ Ad vm dictum oppo. ⁊ videtur, ꝙ male reprehendatur
Labeo, quia dominus fundi locati non habeat actionem ex lege
Corne. vt ſ. proxi. §. Solu. Dicunt quidam, hic fundus coleba-
tur per operarios ſuos, quos mittebat in fundum dietim: at ſu-
pra colebatur per colonum perpetuum. Vel ibi loquitur de co
lono partiario, hic de eo, qui nummis colit. Et iſte ſol. ponun-
tur in gloſſ. ſuper verb. colebatur. que ſolutiones non habent in
ſerationem. Alij dicunt, quod Labeo reprehenditur in ratione
ſua, non in dicto. Alij dicunt, ꝙ hic dominus colebat per ſe: ſu-
pra proxi. per alios. Et iſte alie ſol. ponuntur in glo. ſuper ver.
qꝛ non poſſit. Tu dic ſecundum Iacob. de Aret. non refert per
quem colebatur, ſed ſ. proxi. loquitur quando colonus habita-
bat in fundo, merito ibi competit iſta actio. Sed hic loquitur,
quando colonus non habitabat in fundo, ſed ibi dominus quan
1 do que habitabat. ¶ Venio ad verſi. ponamus. † oppo. ꝙ ſcho-
a laris habeat ᵃ domicilium l. ij. C. de inco. Sol. Dicit glo. cõtra-
rium loquitur, quãdo ſcholaris ſtetit per decenniũ. Dy. dicit, ꝙ
hoc non eſt verum, qꝛ etiam ſi per mille annos ſtaret, ſemper ha
bet animum reuertendi ad domum, ⁊ ſic nunquam ad locum ſtu
dij videtur conſtituere domicilium, arg. ff. de leg. iij. l. queſitum.
§. j. ⁊ l. nihil. j. de cap. Videte Spec. videtur tenere gloſſ. noſtrã
in tit. de reo. §. j. verſic. porro ſcholaris. Tu dic, ꝙ quandoque eſt
certum ꝙ ſcholaris figit ſedes ſuas, nec habet animum receden
di, tunc ſine dubio conſtituit ibi domicilium, l. domicilium. j. ad
muni. Quandoque eſt certũ, ꝙ habet animũ redeũdi, ⁊ tunc ſi per
mille annos ſtaret nõ contraheret domicilium, ſecundum Dy.
⁊ bene. Quãdoque eſt dubiũ, ⁊ tunc ex curſu decem annorum pre
ſumitur, ꝙ inde noluerit recedere, ⁊ ꝙ ibi domiciliũ contrahat,
⁊ hoc teneatis. ¶ Vlterius venio ad vltimum dictum, ⁊ videtur
ꝙ in vltimo dicto Labeo bene dixerit, nam habitatio perpetua
non poteſt eſſe in pluribus locis: ſed hic requirit habitatio per-
2 petua, ergo ⁊c. Sol. † Intelli ge habitatio perpetua. hoc eſt, non
ad modicum tempus. Ita exponitur ff. fur. adner. nau. cau. ſta.
l. j. §. pe. Ex hoc cõcludo, qđ ſi quis in quibuſdam locis habitat
in eſtate, in quibuſdam in hyeme, in quibuſdam in vno anno, et
in quibuſdam in alio, ⁊ ſic per introitũ in illam habitationẽ ha-
bet actionẽ ex lege cor. Opp. qꝛ illud videtur cõtra id, qđ hic di
citur, ꝙ ad meritoria, vel ſtabula non pertinet: qꝛ in his quis ha
bitat ad tempus. Reſpon. in meritorijs, ⁊ ſtabulis, non videtur
quis ſtare cauſa habitandi, ⁊ quieſcendi ibi: ſed magis cauſa lu-
3 crandi, ⁊ laborandi. Et † ideo reaſſume ſic, quedam eſt domus, in
qua qs perpetuo habitat, ⁊ pro iſta ſine dubio habet locum lex
Cornelia, vt in §. domũ. ſ. ver. ⁊ ſi dominus, competeret tamen
iſta actio alteri inhabitanti colono, vel ſimili. vt ibi. Quedam eſt
domus, in qua quis habitat ad tempus, ⁊ ad tempus non habi-
tat: ⁊ dic, aut habitat ibi cauſa laborandi, ⁊ querendi, ⁊ nõ tamen
ibi quieſcit cum familia, ⁊ tũc non habet locum iſta actio: aut ibi
cuꝫ familia ſua quieſcit aliquando, licet non tunc quieſceret cum
4 ibi eſt introitum, ⁊ habet locum iſta actio, vt hoc §. Vltimo † iſta
b materia inducitur in argumen. ad duas queſtiones. ᵇ Prima,
dicit ſtatutũ. ſi quis fecerit inſultum ad domum alterius, punia
tur certa pena. Certe domus intelligitur vt hic dicitur. ⁊ facit
j. de adul. l. qui domũ. ⁊ ff. de alea. l. j. §. domum. Secũda queſtio
5 eſt. † permittitur in quibuſdaꝫ caſibus a iure, ⁊ etiam a ſtatutis,
c ꝙ citatio fiat ad domum. ᶜ Modo queritur, vtrum citatio facta
ad ſtationem, vel ad apothecam, valeat: Hic videtur eſſe tex. ꝙ
non, in ver. tantum igitur ad meritoria, ⁊ eſt tex. expreſſus in l. j.
§. j. ff. de lib. agno. In contrarium facit. j. eo. l. itẽ apud Labeo-
nem. §. conuicium autem. ſed ibi ſoluetur.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Scholaris habeat. Adde Bal. in l. queſitum. de leg. iij.
⁊ qđ no. Ange. in conſi. quidam victor de caſtro. vbi dicit, ꝙ ſola
habitatio non facit quem de foro, niſi appareat, ꝙ ibi habitans
vero animo, vel preſumpto incolatũ contrahat. Et de vero ani
mo dicitur conſtare, vbi ſtetit per decennium, vt no. gloſſ. in l. eſt
verum. C. de incol. libꝛ. x. Item preſumitur ſi ibi habitaret cuꝫ
maiori parte ſuarum fortunarum, l. heres abſens. ⁊ ibi glo. ma-
gna, de iudi. ⁊ in l. ciues. C. de incol. ⁊ videt hic voluiſſe no. Cyn.
in l. ij. vbi ſena. vel clariſ. qđ no. Inno. de foro compe. c. ex parte.
de hoc aliquid per Io. and. in princ. Decreta. ⁊ latius habetur
in c. ſi quis contra. de foro compe. vide Bar. in l. ij. vbi de cri. agi
op. ⁊ do. Ant. in c. qđ clericis. de foro compe. ⁊ vide cano. ⁊ maxi
me Abb. ĩ c. fi. de parochis. ⁊ vide Bar. ĩ l. predia. de fun. inſtr.
⁊ vide Imo. in d. l. ex facto. la grande. de hered. inſti. do. Ant. in
c. qđ clericis. de foro cõpe. Adde, an quis dicat ſortiri forũ ra-
tione incolatus, Bal. conſi. ccxij. iiij. lib.
b Alex. ¶ Ad duas queſtiones. Nũqd habebit locũ in domo cõi,
vide Bal. in duab⁹ primis queſtionibus. ⁊ ibi dixi in l. j. q teſt.
fa. poſ. vbi etiam vide, quid ſi eſt offenſus filius vel vxor, de quo
per Bal. ⁊ Ang. in l. j. §. domini. ff. ad Syl. Adde Bar. in d. l. do
mum. ⁊ ꝙ dixi in l. j. §. de cloacis. Et an verificetur in domo cõ-
ducta, tex. eſt in d. §. domũ. Et quid ſi ſtatutum dicit, ꝙ non poſ-
ſit capi in domo, an poſſit capi in apotheca, vide Pan. in conſi.
inci. In Chriſti nomine amen. viſo puncto p dicto, ⁊c. qđ eſt xlj.
c Alex. ¶ Ad domum. Vtrum citatio facta ad ſtationẽ valeat, vid
Bar. in l. iiij. §. toties. de dam. infec. ⁊ qđ no. Bar. in l. plerique. ff.
de in ius voc. ⁊ in l. j. de lib. agnoſc. ⁊ Bar. ĩ l. meminiſſe. de offi.
procõ. in prin. ⁊ Bar. in l. cum quidam. de fun. inſtr. ⁊ Bal. in l.
iuſiurandũ ⁊ ad pecunias. ff. de iureiur.

1 ☞ Iuramentum quando poſſit referri in criminalibus.
2 Poſitionibus in criminalibus quis tenetur reſpondere.

a **§. Hac lege.** ᵃ Quero, vtrũ reus poſſit hoc iuſiurãdũ
b ſibi delatũ referre: ᵇ Et videt, ꝙ non, in l.
1 Marcellus. §. fi. ff. rer. amo. Sol. † Quedã ſunt delicta de qui-
bus põt eſſe certus reus, ⁊ nõ actor, vt de furto, ⁊ iſto caſu re⁹ nõ
põt referre actori, d. l. Marcellus. Quedã ſunt delicta, in qbus
vterque poteſt eſſe equaliter certus, vt i iniuria facta de die in fa
cie, ⁊ tunc põt equaliter referri, arg. l. delata. C. de iureiur. Sed
ſi iniuria diceret facta de nocte, vel de retro, vel p proiectionẽ lapi
dis, ⁊ ſic a longe, ita ꝙ actor nõ põt eſſe certus, tunc non pmittit
relatio, d. l. Marcellus. De hoc, vtrum in criminalibus poſſit
iuramentum deferri, no. per gl. in l. iij. de iureiur. ⁊ vidiſtis in l.
2 maritus. j. de queſtioni. ¶ Vltimo hec lex facit, † ꝙ in crimina-
lib⁹ debeat quis reſpõdere poſitionibus. Tetigi in l. inter oẽs.
§. recte. ff. de fur. Pleni⁹ dixi in d. l. Marcellus. ff. re. amo.

ADDITIONES.

a And. Barb. ¶ Hac lege. Aliqui allegãt iſtum tex. ꝫ gl. in c. tam
literis. de teſtib. que volunt, ꝙ in cauſa criminali ciuiliter mota
non defertur iuramentũ: ſed hic dicitur ꝫ. cogita pro ſolutione.
b Alex. ¶ Delatum referre. Quando hoc iuramentum poſſit re-
ferri, ⁊c. vide Bar. in d. l. iuſiurandũ ⁊ ad pecunias. in §. pretor.
poſt prin. ff. de iureiurand.

1 ☞ Iudicare dicitur quis accuſando.
2 Crimen quando non cõmittitur in certam perſonam, tũc accu-
ſatio

ſatio competit cuilibet de populo.

a §. **Si quis liberum.** [a] Hic incipit tractare de ſecunda parte ru br. ſ. de
famoſis libellis. Primo ponit verba ſenatuſconſulti. Secundo
exponit aliqualiter illa verba ſequēti l. quod ſenatuſconſultum.
¶ Oppo. in iſto. §. dicitur. vti de ea re agere liceret: ⁊ ſic innuit,
ꝙ eſt actio ciuilis: ſed in l. qđ ſenatuſcōſultum. dicitur, ꝙ eſt accu
ſatio criminalis. Sol. expone, agere hic, id eſt, accuſare, ſecundū
1 Jaco. de Aret. ¶ † Quero circa iſtum §. dicitur hic, ei qui indi-
caſſet, datur premium: qualiter quis debet indicare, ſufficit ne
ire ad iudicem, vel ad notarium, ⁊ dicere ſibi? Certe non. Nā in-
b dicare [b] dicitur quis accuſando, l. indicaſſe. ī. de verb. ſign. quod
tene menti, propter multa ſtatuta. Ad d. l. ꝙ ſenatuſconſultum.
oppo. vbi dicitur, ꝙ eſt publica accuſatio ex hoc ſenatuſconſul-
to. Contra, q2 non iuratur in litem, vt ī. de publi. iudi. l. j. Sol. vt
ibi dixi. ¶ Item opp. ꝙ actio ciuilis per criminalem non tolli-
tur, l. fi. C. de ordi. iud. Sol. Ibi intētabatur viciſſim, hoc eſt, vna
ab vno, alio ab alio: ſed hic vtraq3 ab vno eodem. ¶ Item opp.
C. quando ciui. ac. cri. preiud. l. j. ⁊ l. ij. §. j. §. vi bo. rap. ſecundu3
lec. Jo. Sol. hic loquitur, quando ciuilis, ⁊ criminalis pertinēt
c ad vindictam: [c] ibi quando ciuilis proſequitur rem familiare3.
Hoc probatur ī. l. proxi. §. i. ⁊ ibi ſtatim dicam. ¶ Ultimo not.
2 † ex hac lege, ꝙ quandocunq3 eſt crimen, qđ non committitur in
d certa3 perſonam, tunc accuſatio competit cuilibet [d] de pupulo,
vt ſi dicat ſtatutum. Quicūq3 male dixerit Deo, vel portauerit
cultellelum, vel de nocte iuerit, vel ſimilia, que nō committuntur
in certam perſonam. Dixi. in l. j. ī. publi. iud.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Si quis liberum. Ad intellectum huius. §. ⁊ eius mate
rie, vide dixi. i l. diuus. ī. de que cuſt. reo. ⁊ allegat iſte tex. cū. gl.
in c. tum ex literis. de in integ. reſti. ꝑ aliquos, ꝙ in cauſa crimi
nali ciuiliter mota, nō defertur iuramentū.
b Alex. ¶ Nā indicare. No. ꝙ dicit indicare qui accuſat. qđ facit
ꝓ ſtatuto. Adde qđ no. ſ. de con. ob. tur. cau. in l. iij. §. fi. ⁊ facit. l.
li Barſatorē. C. de fideiu. ⁊ l. ſi pignore. ſ. de fur. in §. furem. Et
de cuius ſubſtātia debent ſolui iſta premia, an malefactoris, an
rei cōis? Dic, vt ꝑ Ang. in reporta. ⁊ Bar. in l. lege Cornelia. in
fi. per illam tex. ſ. ad Sylla. dixi in l. diuus. ī. de cuſto. reo.
c Alex. ¶ Ad vindictā. Q2 actio ciuilis ⁊ criminalis tendunt ad
vindictā, vna tollit aliā; qđ itellige, ſi integra pena fuit impoſita:
alias ſecus, ſecundum Bal. in l. nullum. C. de teſtib.
d Alex. ¶ Competit cuilibet. Adde tex. in l. Manicheos. C. de
heretic. ⁊ vide i l. item apud. §. ca3 ⁊ ibi Bar. ī. eo. ⁊ ibi videas.

LEX VII.

1 ☞ Quando de delicto agitur ciuiliter, an debeat inſeri locus,
⁊ tempus ſecundum formam. l. libellorum.

a **Pretor edixit.** [a] Pp. ꝙ procedit libellꝰ incertꝰ, vt ſ. l. pxi. Sol.
Fallit ibi, vbi nō cogitur dicere perſonam paſſi in in-
iuria3, ſed perſona inferentis iniuriam ſemper debet
dici, vt hic. Iſta eſt vera. Alij dicūt, ibi in accuſatiōe criminali:
hic in actione ciuili. Truffa eſt. Nam multo magis in accuſatio
ne criminali debet quis ponere certum, l. libellorum. ī. de accu.
Alij dicunt, ꝙ debet dicere certum, ſ. genus iniurie. qđ in idem
1 recidit cum prima. ¶ † Quero, vtrum quando de delicto agitur
ciuiliter, debeat inſeri locus ⁊ tempus, ſecundum formam l. li-
bellorum. ī. de accu. Rof. quādo format libellum ſuper actione
iniuriarum, non ponit locum, vel tempus. Specu. in tit. de iniu.
⁊ dam. da. cum formāt libellum in actione iniuriarum, ponit lo-
cum, ⁊ tempus: ſed cum format libellum in actiōe legis aqui. de
dāno dato. non ponit. Cyn. in l. ſi non conuicij. C. eo. nihil tetigit,
vbi ponit materiā de iniur. Tu dic, qđ quādocunq3 agitur ciui-
liter aliqua actione, que infamat, tūc debeo ponere certum, po-
nēdo tempus ⁊ locum, vt hic, ⁊ l. itē exigit. ſ. de dolo. ⁊ in c. tue.
b extra de procur. Et intelligo ſiue infamat [b] de iure, ſiue de facto.
Hoc dico per iura, que volunt ꝙ etiam in exceptionibus conti-
nentibus delictum, inſeratur locus, ⁊ tempus, c. preſentiū. extra
de teſtibus. lib. vj. dixi in l. j. ſ. de exceptionibus. S3 ſi eſt actio
ciuilis, que nō infamat, tunc non cogitur quis dicere locū, ⁊ tem-
pus. q2 tunc ceſſat ratio huius legis, ⁊ l. item exigit. ſ. de dolo.
Nam tex. dixit, qui famoſam actionem, ⁊c. Et ſi eadem ratio eſt,
qñ nō eſt famoſa, que in alijs ciuilibus deſcendētibus ex contra
ctibus, in quibus nō inſeritur locus, ⁊ tēpus, vt ſ. de eden. l. j. in
prin. ⁊ ibi no. in gl. magna. Et ex hoc ſequitur, ꝙ cū actiones de
ſcendētes ex quaſi maleficio, nō infament, nō eſt neceſſe ꝙ inſera-
tur locus ⁊ tēpus. Probo fortius. Certum eſt, ꝙ perſona delin-
quentis debet exprimi in libello, vt hic, quaſi agat ex delicto, ꝙ
infamat: ſed ſi agitur ex quaſi delicto, nō cogor certam perſonā
delinquentis exprimere, l. licet §. fi. ſ. nau. cau. ſta. ⁊ qđ ibi no. fa
cit ad hoc l. ſi cū exceptione. §. in hac actione. ſ. ꝙ metus cauſa.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Pretor edixit. Facit ad queſt. de qua per Ange. in l. j.
de lib. ⁊ poſthu.
b Alex. ¶ Siue infamat. Adde Bar. ⁊ doc. in l. edita. C. de edē. ⁊
Bar. i l. an eādē. §. actiones. ſ. de excep. rei iud. ⁊ ꝙ no. Bar. in l.
ꝑ ꝓcuratorē. ff. de obſ. a lib. ⁊ liber. par. ⁊ patr. ⁊ in l. viro. ſ. ſol.
mat. ⁊ i l. j. §. hoc interdictū. ſ. vti poſſide. ⁊ adđ Bal. i d. l. edita.
in iiij. op. ⁊ etiam in xxviij. q. ⁊ omnino in c. j. in prin. qui. mo. feu.
amit. ⁊ Bar. in l. Neratius. ad leg. Aqui. ⁊ ꝑ do. de Ro. deci. xx-
vj. Et adde, ꝙ aliꝑui dicebāt, ꝙ iura, per que ſe fundat Bar. hoc
non probant: ſed potius poſſent retorqueri contra eũ. ⁊ ad c. tue.
de procur. reſpondent, ꝙ ibi conſtabat delictum eſſe mere crimi
nale, videlicet in crimine adulterij, ex quo perueniebatur ad ſe-
parationem thori. In contrarium etiam vide aliquid per Ful.
ib l. j. in prin. de eden. ⁊ Bal. in l. icet. ſ. nau. cau. ſtab. Adde, an
in libello, in quo intentatur actio famoſa, debeat apponi tēpus,
Bal. conſi. cccxvij. lib. j.

1 ☞ Actio ad vindictam, quando dicatur competere. ⁊ quando ad
rem familiarem.
2 Titulus C. quando actio ciui. preiudi. crimi. an habeat locum
in priuatis criminibus.
3 Differentia inter actionem legis aquil. ⁊ actionem iniuriarum.
4 Agens ad intereſſe non tenetur exprimere in libello certā quan
titatem.
5 Judex poteſt libellum non continentem certam quantitatem
reijcere.
Contra agētem actione iniuriarum poteſt opponi, ꝙ iniuria nō
eſt atrox.
6 Pater qui fecit atrocem iniuriam filio, poteſt accuſari crimina
liter.

a §. **Si dicatur.** [a] Iſte §. bonus eſt, ⁊ ſolēnis, ⁊ diuidi tur in ꝑtes quatuor. Primo ponit
duas queſtiones ⁊ rñſiones. Scđo opponit, ⁊ ſoluit. Tertio po-
nit aliā queſtionē, ⁊ reſponſionē. Quarto ſimilter ponit aliā qſt.
⁊ reſponſionē. Secōda ibi, at qui. Tertia ibi, quid ergo de lege.
Quarta ibi, quid ergo ſi quis. ¶ Prima pars legit vno modo,
ſm gl. alio modo ſm Jac. de Are. in ij. ⁊ iij. parte legitur vnifor-
miter, ſm omnes. in iiij. parte legitur duobus modis, ſm gl. ter-
tio modo, ſm Jac. de Are. Et ſm gl. iſte §. h. d. Si actū eſt actio
ne ciuili, que competit ad vindictam, tollitur accuſatio crimina
lis: ſecus ſi ad rē familiarem ciuiliter ſit actum. ¶ Op. ſ. vi bo.
rapt. l. ij. §. j. ⁊ C. qñ actio ciuil. cri. preiu. l. j. Solutionē habetis
1 in tex. hic loquit, quando vtraq3 competit ad vindictam, ibi, qñ
altera proſequitur rem familiarē. Pro hac † ſolu. eſt videndu3,
b quādo actio [b] dicatur competere ad vindictam, ⁊ qñ ad rem fami
liarem? Dy. ſ. l. proxi. dicit ſic, nō eſt dubium, ꝙ accuſatiōes cri
minales ſunt prodite ad vindictam, l. licitatio. §. qđ illicite. ſ. de
publican. ⁊ l. fi. ſ. de priua. deli. ⁊ l. fin. ſ. de fur. ⁊ ī. e. l. vlti. ſed de
actionibus ciuilibus dubitatur. Sol. dic, aut agitur pro delicto
circa rem eſtimabilem commiſſo, ⁊ non dicitur prodita ad vindi
ctam: ſed ad perſecutionem rei, vel damni rei familiaris, licet ra
tione delicti detur, vt in actione vi bonorum rap. ⁊ legis aquil. ⁊
furti. Aut agitur pro delicto circa rem ineſtimabilem commiſ-
ſo, ⁊ tunc dicitur ad vindictam prodita, vt in actione iniuriarū,
vt hoc §. ⁊ ſ. l. pxi. ⁊ l. penales. ad leg. Falci. Ita dicit Dy. Hoc
diſplicet in primo membro q2 videtur cōtra caſum huius §. Nā
hic agitur de delicto circa ſeruū commiſſo, ⁊ tamen ſi agitur in-
iuriarum, dicitur competere ad vindictam. Item diſplicet in ſe
cundo membro, q2 pro furto filij poteſt agi actione furti. l. cū q.
§. ſi filius, ſ. de fur. ⁊ tamē conſtat, ꝙ actio furti proſequitur rem
familiarem, l. j. ſ. vi bon. rap. Contra Dy. facit etiam ſ. de li. ho.
exhi. l. iij. §. j. Dicam igitur vt dicit, gl. noſtra no. in verb. magis
puto. in l. ij. §. emācipatus filius. ſ. de colla. bon. Nam qñq3 ago
ad eſtimationem contumelie, ⁊ iniurie: q2 dico, pro tanto nollem
eſſe paſſus talem iniuriam, ⁊ tūc dicitur prodita ad vindictam.
Aut agitur ad eſtimationem damni ſimplicem, vel peto illā eſti
mationem duplari, vel quadruplari, ⁊ tunc dicitur quis proſe-
qui rem familiarē. Hoc probat expreſſe hic in ver. quid ergo de
lege. Nam cū dānum ſit diminutio patrimonij, ⁊ rei familiaris,
vt ſ. de dā. infec. l. damnum. merito qui proſequit emēdatione3
damni, proſequitur rē familiarē. ¶ Op. ad ver. quid ergo ſi qs.
⁊ videt, ꝙ in actione iniuriarū veniat eſtimatio dāni, vt C. eo. l.
dominium. Sol. vo dicam ī. e. l. item apud Labeonē. §. ſi qs ſer-
uo. Iſta eſt lec. quā tenet gl. In vlt. reſpōſo huiꝰ §. gl. ponit vnā
aliam lec. ꝙ nō proſequor. q2 nullius eſt effectus. Iſta lec. gl. li-
cet in ſe ſit vera, tamen non applaudit litere. Nam litera hec non
querit. vtrum ſi actum eſt vno iudicio, poſſit agi alio, imo pro cō
ſtanti ponit, ꝙ nō poſſit agi alio, ſed per vnum alteri preiudica-
tur. Sed queſtio, ter. eſt, an pretor debeat hoc permittere, quod
proponatur actio iniuriaru3, per quā preiudicetur accuſationi

e legis Corne. ⁊ ideo ſm Iac. de Are. lex iſta breuiter hoc inten
dit. Non debet pretor permittere actionē ciuilem proponi, per
quā preiudicetur accuſationi criminali ex lege corn. de ſicariis
deſcendenti. Veri. atqui ſolemus. In hoc ver. potes legere vni
formiter ſm omnes. vt. dixi. Item poteſt mutari, proſequendo
lec. Iaco. de Are. ⁊ ſic pone caſum. Contra, nonne eſt eſt licitū in
tentare primo quam vult, ciuilem, vel criminalem, l. proxi. ⁊ l. ij.
§. j. ſ. vi bo. rap. ⁊ C. quando ciui. actio crimi. preiu. l. j. Ad hec
reſpondet Iuriſconſultus vt in tex. vide tex. ibi, publicam exe-
cutionem, i. ad vindictā hominis occiſi. Iacob. de Are. In verſ.
quid ergo de lege. non mutatur caſus. ¶ Opp. ⁊ videtur, ꝙ poſ-
ſet intentare primo quā vult, l. ij. §. j. ſ. vi bono. rap. ⁊ C. quando
ciui. ac. cri. preiu. l. j. Reſpon. ibi, quādo ciuilis ⁊ criminalis nō
preiudicant adinuicem, niſi interim, q altera proſequitur rem
familiarem: ſed hic, quando preiudicant inuicem. Contra hoc
opp. ſ. l. prox. Solu. dico ꝙ eſt ſpeciale in lege corne. de ſica. ⁊ ve
neficis, vt pretor non debeat permittere intentare actionem ci-
uilem, per quam ei preiudicetur: ſecus ſi eſſet alia accuſatio cri-
minalis. Et hoc probatur expreſſe hic in fi. huius §. vbi innuit, ꝙ
alij accuſationi poſſint preiudicari, preter quam accuſationi le-
gis Cornelie de ſicariis, ⁊ hanc lect. puto veram, a veriſſimam.
f ¶ Pro declaratione primo quero, † an ille titu. C. quando ciui.
act. cri. preiudi. habeat locum in priuatis criminibus? hic tex.
facit ꝙ nō. Sed tu dic vt not. in d. l. j. C. quando ci. act. cri. preiu.
d Quero. que[d] differētia † eſt inter actionem legis aqui. ⁊ actionē
3 iniuriarum? Gloſ. dicit, differentia eſt in formatione libelli, quia
quando ago actione legis aquilie, debeo exprimere certā quāti
tatem damni: ſed quādo ago actione iniuriarū, non debeo certā
quantitatē exprimere. Vide gl. in verb. ſarciatur. que incipit, ⁊
ideo ceſſat. quam no. Si iſta gl. eſſet vera, deſtruerentur multi li
belli, cum in eis dicatur, peto mihi damnum emendari, cū dam-
num non eſtimetur in libello. Videte, id qd gloſ. dicit de actione
legis Aquilie, nō puto eſſe verū de neceſſitate. Nam actio legis
4 Aquil. competit ad intereſſe, † ⁊ qui agit ad intereſſe, non cogi-
tur certā quantitatē exprimere in libello, l. certi condictio, ⁊ ibi
no. ſ. ſi cer. pet. Ego tenui in l. quidā. ⁊ in l. ſtipulationes non di-
uidūtur. ſ. de ver. ob. ſed qd dicit de actione iniuriarum, an de-
beat exprimi certa quantitas, dicam ī. eod. l. iniuriarum, eſtima
5 tio. ¶ Preterea † nota hic, ī ver. nec eñ pretor ferre debet, ⁊c. ꝙ
iudex poteſt iſtū libellū ſua authoritate reiicere. Facit ſ. de iure
do. l. ſi extraneus. ⁊ l. ſi ſeruus. C. de his qui ad eccleſi. cōfu. Itē
not. qd iſta exceptio, ꝙ iniuria non eſt atrox, poteſt opponi ante
6 litis conteſtationē. ¶ Circa fin. huius §. quero, † quid ſi pater fi-
e lio in poteſtate conſtituto fecit atrocem iniuriam?[e] Certum eſt
ꝙ non pōt agi ciuiliter, vt hic, an criminaliter poterit accuſari?
Et puto ꝙ ſic. arg. ī. de penis. l. reſpiciendū. §. furta domeſtica.
⁊ ī. ad legem Pompe. del particid. per totū.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Si dicatur. Iſtum tex. limita, vt p Bar. in l. nō impoſſi
bile. ſ. de pactis. ⁊ limita omnino, vt per Moder. in c. de his. de
accuſat.

b Alex. ¶ Sed dic. Qñ actio dicatur prodi ad vindictā, ⁊ quando
ad perſecutionē rei, vel damni, p Imo. in l. interdū. de pub. iudi.
per Bar. in l. j. C. qñ ciuilis actio preiu. cri. Imol. ⁊ ibi gl. in l. p
herede. §. fi. in gl. fi. de acqui. here.

c Alex. ¶ Iac. de Are. No. ꝙ iudex nō pōt permittere aliquē age
re iniuriarū ciuiliter, ne tollat accuſatio legis Cornelie de ſica. ⁊
adde Bar. in l. qd ergo. §. pena grauior. ad fi. ſ. de infa. ⁊ ī l. j. C.
qñ ciu. act. cri. preiu. p Imol. in l. interdum. ff. de publ. iud. vbi
Imo. ⁊ gl. hunc tex. volunt intelligi, qñ finito iudicio primo in-
tentato ad vindictam, nunquam in perpetuū poſſet agi crimina
liter, qd no. ⁊ adde Imo. in d. l. pro herede. §. fi. vbi eſt alia gl. in
fine. de acquir. here.

d Alex. ¶ Quero, que. Adde Bal. ī c. j. §. iniuria. de pace iu. fir. q
dt, ꝙ iniuria que nō cadit in ſpeciale nomē delicti, tamē cadit in
atrocitatē facti, poterit dupliciť puniri. ⁊ ibi tu omnino videas,
⁊ vide Cy. in l. dominū. C. e. Et an poſſit cedi actio iniuriarū, vid
in l. fi. C. de here. vel ac. vēd. Et an dicať in bonis noſtris, dic vt
in l. ij. §. emancipatus. ſ. de col. bono.

e Alex. ¶ Atrocē iniuriā. Que autem dicatur atrox iniuria vide
no. in c. ſolet. ⁊ ibi per Imo. de ſenten. excom. ⁊ quod no. in c. li-
teras. de reſti. ſpo. ⁊ legitur, ⁊ no. Gul. ī l. ſed ſi hac. §. pretor aut.
ſ. de in ius voc. ⁊ vide ī. l. proxi. ⁊ Inſti. eo. §. atrox. ⁊ adde ꝙ no.
Bar. in l. non ſolum. §. fi. ī. eo. An autem percuſſio manu vacua
ſit atrox iniuria, vide Inſtitu. de act. §. pena. Sed qd ſi aliquis
occidit aliquem manu vacua, an teneatur, ſicut de gladio? Dic,
ꝙ ſic, dum tamen cum dolo. l. qua actione. j. ad leg. Aquil. ſcdm
Iaco. But. ⁊ Bal. in c. j. §. iniuria. prope fin. de pa. iu. fir. ⁊ Bal.
in l. neq. C. qui accu. non poſ. vbi tamen dicit, ꝙ vulnus eſt gra-
uior offenſa.

1 ☞ Alternatio inducit incertitudinem, ⁊ incertitudo vitiat li-
bellum.
2 Libellus, ⁊ ſententia alternatiua admittunť, quando actor non
poteſt certum exprimere.

1 **§. Quod autem.** † Not. ꝙ alternatio inducit in-
certitudinem. Secundo nota, ꝙ
incertitudo vitiat libellum. ¶ Oppo. ꝙ valeat ſtipulatio alter-
natiua, l. vbi autem. §. quid illud. ſ. de verbo. obli. ⁊ in l. inter ſti
pulantem. §. ſi ſtipulante. eod. tit. Sol. iſtud verum in his, que p
cedunt ex voluntate contrahētium. Idem in legato qd conſiſtit
ex mera voluntate legentis: hic in libello qui dať inuito. ¶ Itē
2 contra, † quia libellus, ⁊ ſententia alternatiua admittuntur, l.
cum qui certarum. in fin. ſ. de verb. ob. ⁊ Inſtit. de act. §. curare.
Solu. iſtud eſt verum. quādo actor non poteſt exprimere certū,
q non eſt eius electio: ſed hic poteſt exprimere certum, d. l. vbi
autem. §. qui illud. ſ. de de verb. obl.

1 ☞ Si ex pluribus actib⁹ vnus effectus ſequitur, ille ſolus pu
nitur, ſi plures, ex quolibet punitur.
2 Accuſatus in vno libello de pluribus delictis, pōt pro omnib⁹
ſub vna ſumma condemnari, ⁊ etiam diſtincte pro quolibet.
3 Si ex pluribus iniuriis factis vna tantum proſequitur, poteſt
aliam proſequi, ſi reus non opponiť cogitur actor omnes po-
nere in vno libello.

§. Si mihi. Oppo. de l. nō eſt nouum. ſ. de act. emp.
Gl. non ſol. Tu. dic, ꝙ cogitur omnes p-
ponere in vno libello, tamen ex qualibet ſequitur condemnatio,
ac ſi proponerentur in diuerſis libellis, d. l. non eſt nouum. ⁊ qd
1 ibi no. ¶ Oppo. de l. illud §. j. ad leg. aqui. Sol. aut † ex pluribus
actibus ſequitur vnus effectus, ⁊ ſolus ille punitur, vt ibi. Aut
ſequuntur plures effectus, ⁊ tunc ex quolibet punitur. ita loqui
tur hic. Et per hoc §. iſte inducitur ad illam queſt. de eo, qui de
dit alicui plures alapas ſimul, de qua dixi in l. nunquā plura. ſ.
2 de pri. delic. ¶ † Quero, aliquis eſt accuſatus in vno libello de
pluribus delictis, an cuilibet delicto ſit attribuenda diſtincta
ſumma in cōdemnatione, an pro omnibus vna ſumma? Cy. po-
nit hāc q. C. e. l. ſi nō conuicij. in xij. q. Breuiter quicquid ipſe di-
cat, puto eſſe veriſſimū, ꝙ vtrūq iudex pōt facere. Hoc probať
3 expreſſe ī l. i. §. j. ī. que ſen. ſine app. re. ¶ Scdo † quero, cum plu
res iniurie eſſent ſimul facte tantū vnam quis eſt proſecutus,
poſtea vult proſequi aliā, an poſſit. Rñ. ꝙ oēs iniurias ponere
cogiť in vno libello. ⁊ hoc eſt faciendū reo poſtulante: ſed ſi reus
nil diceret, tūc iudiciū procederet. ⁊ in diuerſis libellis hoc poſ
ſet petere, arg. pro hoc ſ. iudic. ſol. iam tamen. §. pen.

1 ☞ Vulnus dicitur, quādo ſciſſura, ſeu ſeparatio ſit ī corpore.
2 Tumefactio dicitur vulnus, quādo eius cauſa eſt facta ſciſſura.

1 **§. Rem atrociorem.** Diciť hici ſi. † ſi vul-
nus illatum ſit. Que-
a ro, qd dicatur vulnus? Rñ. vulnus[a] dicitur, quando ſit ſciſſura,
ſeu ſeparatio in corpore. Hic eſt text. ad literam in l. ſi ſeruus
2 ſeruum. §. rupiſſe. ſ. ad leg. aquil. Sed quero, † quid ſi factus eſt
tumor, ſeu tumefactio in, vtrum dicatur vulnus? Rñ. ſi quidē eſt
tumor, cuius cauſa ſit facta ſciſſura, ſeu ſeparatio intrinſecus, lz
non appareat, vel oportet qd rumpatur, q facit ſaniem, tūc etiā
dicitur vulnus, d. §. rupiſſe.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Vulnus. Quod dicatur vulnus mortale, vide Bald. in
c. j. qui mo. feu. in prin. Et vtrum appellatione vulneris veniat
vulnuſculum, vel fractura, dixi poſt Bart. in l. denunciaſſe. §. qd
tamen. de adult. ſ. Et de ſcindente veſtem alicui, vide Bar. in l.
Gallus. §. ille caſus. de lib. ⁊ poſth. ⁊ qd habetur per Inno. in c.
nuper. de ſen. excom. vbi ponit de capiente frenum equi clerici,
ſeu de ſcindente veſtem, an ſit excommunicatus.

LEX IX.

1 **SEd eſt queſtionis.** Nota hūc. ex.
ꝙ qñ ſcinditur
veſtimētū, dr iniuria fieri in corpus. † Cōtra. ſ. de his
qui deic. vel effu. l. j. §. hec aūt verba. Sol. ī illo edicto
requiritur, ꝙ ſit nocitū corpori, qd nō ſit ſciſſis veſtimētis: hic aūt
ſufficit iniuriam fieri corpori, qd ſit ſciſſis veſtimentis. De hoc
plene dixi in l. licitatio. §. ꝙ illicite. ſ. de publican.

LEX X.

1 ☞ Mandauit ſi quis aliquem percuti, tenetur lege cornel. de
iniuriis, directa.
2 Statutum loquens de faciente, an loquatur in fieri faciente.

NOn ſolum. Opp. ꝙ ille qui fecit mandato
alterius, non teneatur, l. liber
homo. ſ. ad leg. aqui. Sol. ibi i pſona, que habebat ne
ceſſe parere, ⁊ delictū erat leue: vt ſtatim dicā ī. in §. ſi
1 mandato. ¶ † Quero, vtrū iſte, qui mandauit percuti aliquē te-
neať iniuriarū lege corn. vel teneatur iniuriarum pretoria? Gl.
dicit.

dicit, ꝙ teneaẗ pꝛetoꝛia, qꝛ nõ facit directe, ſed per conſequentiã
2 l. lex coꝛnelia. §. illud. ff. eo. †No. gl. ꝙ ſi ſtatutũ loquitur de faciẽ
te, nõ poꝛrigitur ad fieri faciẽtem. Quidam tamen repꝛehẽdunt
iſtam gl. per l. ſed ſi vnius ꝑmiſſu. §. ſeruus meus. j. e. Bꝛeuiter
Cy. tractat hoc in l. nõ ideo minus. in v. q. C. de accu. Quantũ ad
queſt. dico, ꝙ iſta gl. non dicit verum: qꝛ pꝛimo tenetur lege Coꝛne
lia directa. nã ſi verba legis coꝛnelie reſpicis, ſunt ſcripta in rẽ
ex parte offendentis, in perſonam vero ex parte offenſi. Sed in
eo qñ dicit, pulſatum, impersonaliter, apparet ꝙ eſt in rẽ ex par
te offendentis, l. aut qui aliter. §. pe. ⁊ fi. ff. quod vi aut clam. ⁊ l.
hec verba. j. de adul. ſed ex parte iniuriam paſſi, non continetur
qđ patiẗ iniuriã, ꝑ cõſequentiã, l. lex. Coꝛnelia. §. illud. ff. e. dicaʒ
tamen de hoc plenius j. ead. l. §. ſi mãdato meo.

1 ☞ Obligatio ex delicto eſt de iure gentium, ⁊ in ea eſt obligatio
naturalis.
2 Remiſſio iniurie, non requirit partis pꝛeſentiam.
3 Iniuria non videtur remiſſa ex eo ſolo, quod quis tanquam bo-
nus Chꝛiſtianus fuit confeſſus peccata ſua.
4 Abſolutio ab excommunicatione ſi eſt facta cum pacto, ꝙ ſi de-
cetero fuerit inobediẽs, reincidat in excommunicationem, illud
pactum non tenet.

* **§. Iniuriarum actio.** Oppo. ꝙ actio iniu
riarũ ſit ex delicto,
non ex bono ⁊ equo. Inſti. de obli. q̃ ex delic. naſcun. ĩ pꝛin. Sol.
ibi loquiẗ ex parte rei. nã cauſaẗ ex delicto: ſʒ ex parte actoꝛis ex
bono ⁊ equo. Uel dicas, ꝙ ex parte rei eſt equitas, ꝙ ipſe punia-
1 tur. Et per hoc dico, † ꝙ ĩ obligatione ex delicto ineſt obligatio
a naturalis,[a] vel de iure gentium, qđ apparet qꝛ eſt ex hoc bono ⁊
2 equo, vt hic vides. ¶ † Opp. ꝙ nõ ſufficiat[b] remiſſio patẽtis tã-
b tũ, ſʒ reqraẗ vtriuſqʒ cõſenſus, l. Põponiꝰ ſcribit. ff. de ne. geſt.
Sol. illud qđ hic dꝛ, eſt verũ ab ipſo initio, quo tempoꝛe ſufficit
diſſimulatione ſola nõ reuocare ad animũ, ex poſt facto vero re
quiriẗ remiſſio aliter, ſ. cũ penitẽtia partis. ita no. Inſti. eo. cir-
ca fi. Uel aliter, Sicut ex bono ⁊ equo iſta actio eſt inducta, ita
eadẽ equitate, ſola remiſſione ⁊ diſſimulatione, etiam ſine partis
penitẽtia tolliẗ actio iniuriarũ ab initio, vel ex poſt facto. ita vi-
c detur velle hic tex.[c] Et per hoc dicit gl. in d. §. fi. Inſtituti. eo.[d]
d ꝙ ſi aliquis in teſtõ ſuo remiſit iniuriam, ⁊ poſtea cõualuerit, non
3 poteſt agere actione iniuriarum. ¶ Quero † iuxta hoc, ego con-
uentus actione iniuriarũ facio ad mei defenſionẽ talem poſitio-
nem, ꝙ tu poſt illam iniuriã receptam fuiſti cõfeſſus, tanquã fide
lis Chꝛiſtianus peccata tua, tu cõfiteris hoc, an ex hoc ſit ꝓbata
iniurie remiſſio: Gul. de Cug. tãgit ĩ l. ſi tibi. §. quedã. ff. de pac.
Ueritas eſt, ꝙ non videtur remiſſa actio iniuriarũ, qꝛ de neceſſi-
tate ad ſalutem anime ſue nõ tenetur remittere actionẽ iniuria
e rum, ſed bene teneẗ remittere rancoꝛẽ,[e] quem habet in animo ad
offendẽdum. ita dicit Gul. Ego reperi in libꝛo ſentẽtiarum, dici
tur in oꝛatione dñica, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut ⁊ nos
dimittimus debitoꝛibus noſtris, ⁊c. Ex hoc colligiẗ, ꝙ ſicut mi
hi non dimittiẗ niſi petã: ita non teneoꝛ dimittere inimico meo,
niſi petat. Tñ vtrum hoc ſit verum vel non, nõ affirmo: tñ ſi eſſet
verum, eſſet determinatio pꝛedicte q. quia nõ teneoꝛ tibi remit-
4 tere, ſi a me non petis. Ultimo iſte §. facit † ad q. Iſti officiales[f]
f eccleſie conſueuerunt facere pacta, ⁊ conuentiones cum rebelli-
bus redeuntibus ad obedientiam, hoc modo, liberamus, ⁊ re-
mittimus vobis omnia delicta, ⁊ omnes ſententias, omnes pe-
nas ſpirituales, ⁊ tempoꝛales, quas incurriſtis vſqʒ in pꝛeſentẽ
diem, hoc acto, ꝙ ſi de cetero ſimilia attentabitis reincidetis in
omnes iſtas ſententias, quero, an valeat iſta adiectio, vt poſſint
in dictas ſentẽtias reincidere: Et videtur ꝙ nõ. nam iſte obliga
tiones ex delicto, bene poſſunt tolli pacto: ſed non poſſunt reui-
uiſci pacto, vt hic, ⁊ l. ſi vnꝰ. §. pactꝰ ne peteret. ff. de pac. vidi ma
gnam queſtionem de hoc. Non examino modo.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Ineſt obligatio naturalis. Uide Bart. ĩ l. j. de cõd. ind.
⁊ l. cũ quis. C. de iur. ⁊ fac. ign. ſed qualiter cognoſcaẗ, an quis re
uocet ad animũ iniuriam ſibi factam, dicit Bald. in l. quoniam.
C. de teſtib. ꝙ ex verbis ⁊ ſignis, iuxta gl. in l. apud. in pꝛin. ff. de
doli exce. nec eſt neceſſe, ꝙ tũc dicat ad animũ meũ reuoco iniu-
riã ſm̃ Hoſ. ⁊ Hoſt. ⁊ do. Ant. in d. c. cũ te. de re iud.
b Alex. ¶ Nõ ſufficiat. Uide circa hoc Bal. in c. j. §. iniuria. verſi.
quero vtrũ iniuria. de pa. iur. fir. ⁊ ĩ l. ij. ad Syll. ⁊ in l. in ipſiꝰ. C.
fa. erc. Et an remiſſa iniuria videanẗ etiã remiſſa dãna, vid Dy.
in l. ſed ſi vniꝰ permiſſu. §. ſi ante. j. eo. ⁊ Bal. in l. ſi tibi. §. quedã.
de pac. ⁊ vtrũ remiſſio poſſit fieri abſenti, vide Bald. in l. ij. C. de
lib. ⁊ eo. lib. verſ. ſʒ dubitaẗ. ⁊ ibi qđ in patre. Et qualiter remit-
taẗ iniuria, vide Bal. in c. j. ff. alle. ⁊ plus dicit Bal. no. ĩ d. l. filio
quã pater. de li. ⁊ poſth. vcʒ, ꝙ ſi aliquis ſalutauit inimicũ ſuũ, qđ
videẗ facta recõciliatio, alleg. c. cũ omnes. xij. q. j. ⁊ vide Bal. ĩ l.
in ipſius C. fam. erc. item per tactũ palmarum, vt eſt gl. quã ibi
bene põderat Bal. ad hoc in l. j. ĩ pꝛin. ff. de pac. ⁊ ibi Ang. Idẽ
dicunt ſi fuerit pꝛobatum ꝙ biberunt ſimul. Item ꝑ cõfeſſionẽ
factam ſacerdoti, ⁊ remiſſionẽ factã etiam in foꝛo penitentie, vi-
detur remitti actio iniurioſa, de vno vide Io. And. in ti. de inſt.
edi. §. nunc vero aliqua. ⁊ Anto. de but. ⁊ Imo. in c. de his. de ac
cuſ. ⁊ Bal. in l. ij. ad Syll. ⁊ in l. ij. C. de lib. ⁊ eo. lib. Uide remiſſi
ue de alijs modis remittendi iniuriã, que dixi in l. j. circa pꝛinc.
ff. de pac. Et ad pꝛimũ adde Bar. in l. ſi tibi. §. quedam. de pac.
⁊ gl. Inſti. eo. ff. fi. quam alleg. in aut. ſi dicatur. C. de teſti. ⁊ in l.
j. ad finem. C. cõmunia de leg.
c Alex. ¶ Hic tex. Et facit ad no. in l. j. ff. e. Et per quos actus ꝓ-
beẗ pax, vide in l. athlete. ff. de excu. tut. in pꝛin. ⁊ gl. alle. ꝑ Bar.
ſequiẗ Bal. in l. id qđ pauperibus. C. de epiſ. ⁊ cle.
d Alex. ¶ Inſti. eo. Iſtum tex. alle. Bal. in auth. ſi dicatur. C. de
teſti. ⁊ in l. j. ad fin. C. commu. de leg. Adde Aret. in l. iiij. §. Cato.
ff. de verb. oblig.
e Alex. ¶ Remittere rancoꝛem. Et ad Bart. hic. adde Bal. hoc
no. diſtinguentẽ, Aut eſt facta plena remiſſio ĩ foꝛo penitẽtie, ⁊ cũ
iuramẽto, ⁊ pꝛodeſt in foꝛo iudiciali: qꝛ potuit pꝛeſbyter ꝓ alio
acquirere, l. j. §. ius publicũ. ⁊ qđ ibi Bar. de iuſt. ⁊ iur. maxime
iuxta no. in l. non ſolum §. liberationis. ff. de libe. legat. Aut tan
tum rancoꝛ eſt remiſſus, ⁊ tũc actio iniuriarũ, que datur ad pe-
nam ⁊ ad intereſſe, non dicitur remiſſa. Aut dubitamus, ⁊ tũc di-
citur, ꝙ in dubio ſufficit ꝙ alterum remittatur, argu. de ſer. vꝛb.
pꝛed. ⁊ ibi Bar. in l. ſi mihi. ⁊ in l. ſi domꝰ. ⁊ ad queſt. Bar. hic, vi
de Io. an. in addi. Spe. de inſtru. edi. §. nunc aliqua. ⁊ gl. in l ij.
Silla. ⁊ dicit Bal. in l. ĩ ipſius. C. famil. eriſcun. ꝙ per grata ſer
uitia dicitur iniuria remiſſa, ⁊ ibi vide vtrum ſufficit remiſſio fa
cta verbis generalibus.
f ¶ Iſti officiales. Uide Ang. ĩ ſua q. que incipit, exoꝛta guerra. ⁊
Bar. in cõſi. incip. videtur manſoꝛ frater minoꝛ.

1 ☞ Mandatum rei turpis non pꝛoducit actionem inter man
datarium, ⁊ mandantem, conducentem ⁊ conductum.
2 Mandatoꝛ diciẗ, qui mandat delictũ cõmitti pꝛopter ſeipſum
mandantem, ad ſatiſfactioneʒ volũtatis ſue, nulla data pecunia:
conductoꝛ, qui facit data pecunia,
Perſuaſoꝛ dicitur, qui perſuadet alicui pꝛopter ipſum. cui fit
perſuaſio.
3 Mandato. in atrocibus etiam delicto non ſecuto, quis extraoꝛ
dinarie tenetur, non ſi delictum eſt leue.
4 Mandans mandato ſecuto tenetur.
5 Mandatarius an excuſetur ratione ignoꝛantie.
6 Mandatarius quando excuſetur ratione mandantis, cui tene-
batur obedire.
7 Delictoꝛum quedã leuia, quedaʒ grauia, quedam grauioꝛa, que-
dam grauiſſima.
8 Mandans ⁊ mandatarius an teneãtur eadem lege, ⁊ an ſit idẽ
delictum.
9 Obligatio, qua tenetur mandans, an oꝛiatur ex mandato, an ex
delicto poſtea ſubſecuto.
10 Locus ⁊ tempus cõmiſſi delicti apponitur in accuſatione, quã-
do pꝛoceditur contra mãdantem, non tempus mandati.
Locus ⁊ tempus delicti commiſſi inſpicitur quoad augendam,
vel minuendam penam.
11 Mandaui tibi vt mandares an tenearis.
12 Mandatarius ſi diu ſtetit poſt mãdatum ſibi factum ad cõmit-
tendum delictum, an mandans teneatur.
13 Mandantis ⁊ conducentis differentia.
Delictum dicitur magis atrox, quando ſit mediante pecunia, et
pena augetur, vt in aſſaſſinis.
14 Perſuaſoꝛ a mandatoꝛe in quo differat.
16 Perſuadẽs vt teneatur pꝛo delicto facto a perſuaſo, an debeat
diſtingui, an delinquens eſſet aliter facturus, vel non.
17 Perſuadere, ⁊ dare conſilium, eſt opem pꝛebere.
18 Perſuaſio ſeu conſilium quando ſit circa id, qđ non cadit in de
lictum, adhibetur diſtinctio, an dolo fecit, an nõ, ⁊ an erat aliter
facturus, vel non.
19 Diſtinctio an erat facturus an non, habet locum in mandatoꝛe.
20 Perſuadens ſeu dãs conſiliũ an puniaẗ eadẽ lege, qua faciens.
21 Perſuaſio, ⁊ conſilium, quare non poſſint reuocari ſicut mãda-
tum ⁊ conſilium.
22 Perſuaſionem, conſilium, inſtigationem, ⁊ inſtructionem non
differre.
Actus omnis qui ſit verbis gratia tantum facientis, poteſt dici
conſilium.

§. Si mandato meo. Iſte §. eſt not. ⁊ diuidi
tur in partes quatuoꝛ.
Pꝛimo[a] loquitur in eo, qui mandauit extraneo, quod delictum
committeret. Secũdo, loquitur in conducente. Tertio, in man-
dante ſubditis ſibi perſonis. Quarto, loquitur in perſuadente.

Secũda ibi, Proculus. Tertia ibi, idemq̃. Quarta ibi, Attili-
1 cinus. ¶ Opp. ⁊ videtur, q̃ mandans, nec conducens teneatur,
q2 rei turpis nullum eſt mandatum ⁊ nullus eſt ꝯtus, vt lege ſi
remunerandi. §. rei turpis. ſ. mand. ⁊ l. ſi reo. § fi. ſ. de fideiuſſo
rib. Solu. nullum eſt mãdatum, vel ꝯtus eſt nullus, quãtum ad
actionẽ pariendã inter mandãtẽ, ⁊ mãdatoriũ, cõducẽtem ⁊ con
ductũ, ſed q̃tum ad actionẽ pariendã ei, in cuius perniciẽ man-
datur, vel aliquis cõducit, ſic, vt hic. ¶ Opp. in eo q̃ dicit de fi
lio, de l. liber homo. ſ. ad leg. Aqui. Sol. ibi i leuibus: hic in gra
uibus, dicã ĩ. Opp. o2 hic in fi. alias nolenti. Cõtra in l. j. §. pſua
dere. ſ. de ſer. corrupt. Sol. dicũt quidã, ſubaudi hic maxime.
Alij dicũt, ibi loquit̃ in delicto, q̃ ſola corruptione animi com-
mittit: hic in his, in quibus requirit̃ factũ, q̃ ſatis placet q̃tum
2 ad legem ꝯriam. ĩ. tñ plenius dicã. ¶ Venio† ad materiã §. ⁊ p
a eius declarationẽ quero, que ſit differentia[a] inter mandantem, ⁊
conducẽtem, ⁊ perſuadẽtem, de quibus loquit̃ iſte §. Rñ. manda
to2 dicit̃ ille, qui mandat delictum cõmitti ꝑpter ſeipſum man-
dantẽ, ⁊ ad ſatiſfactionẽ voluntatis ſue, nulla data pecunia. Cõ
ducto2 dicit̃ ille, qui hoc facit data pecunia. Perſuaſo2 dicitur
ille, qui perſuadet alicui ꝑpter ipſum cui fit perſuaſio. Et ideo
nõ curo q̃bus verbis vtat, ſiue dicat mãdo, ſiue rogo, ſiue q̃buſ-
cunq̃ verbis. ſi tñ hoc fit gratia eius cui fit mandatum. ſeu per-
ſuaſio, iſtud non o2 mandatum, ſed dicitur perſuaſio, ſeu conſi
3 lium, argu. pro hoc l. ij. ſ. mandat. ¶ Hoc premiſſo quero, † cir-
b ca mandatum, ſeu circa perſonam mandatoris, quid ſi aliquis[b]
mandat, nec ſecutũ eſt maleficium, an teneat̃: Videt̃ ꝙ non, vt ĩ.
e. l. itẽ apud Labeonẽ. §. ſi curauerit. ⁊ ĩ. de verb. ſig. l. ſepe. ĩ ſi. ⁊
ꝙ ibi no. ⁊ §. ope. Inſti. de ob. que ex delic. naſ. In cõtrariũ vr̃ ꝙ
ſic, in l. j. in prin. ĩ. de extrao2dina. criminibus. Breuiter, aut eſt
delictũ atrox, ⁊ tunc ex ſolo mãdato quis tenetur, vt extra o2di-
narie puniatur, vt ĩ. de extrao2dina. crimi. l. j. nõ vt puniatur ex
ipſo delicto, q̃ mandat fieri. Aut eſt delictũ leue. ⁊ tũc nõ tenet̃,
d. l. itẽ apud Labeonẽ. §. ſi curauerit, ⁊ ibi per Dy. ¶ Sed que-
c ro,[c] q̃ñ eſt ſecutum delictũ, an teneat̃ mandãs: Rñ. certũ eſt, ꝙ
4 teneatur tam ipſe qui mãdat, quã qui mandatũ ſuſpicit, vt hic,
niſi ille, qui mandatũ ſuſpicit, excuſetur. Iſta aũt excuſatio con-
tingit quãq̃ ratione pſone eius cui mandat̃, q2 mandatarius non
putabat delictũ. Quãq̃ ratione mãdantis, cui debebat obedire.
Circa primũ dic † aut illud, q̃ mandatur, poterat eſſe ſimplici-
ter licitum, ⁊ mandatarius accuſat̃. Verbi gratia, mandaui tibi,
vt labo2es in tali fundo, vel in tali domo, ſeu vinea quam puta-
bas eſſe meam. Certe excuſaris, vt not. in l. in rẽ. §. tignum. ſ. de
rei vendi. Quãq̃ illud q̃ mandatur, non eſt licitũ, niſi certe per-
ſone ex priuilegio. vt puta maritus poteſt occidere adulterum
vilem inuentum cum vxo2e. Certe cum hoc ſit ex priuilegio con
d ceſſo perſone, non põt hoc mandare alteri,[d] niſi fo2te filijs ſuis,
5 vt in l. Gracchus. C. de adul. Circa 2m, † quando mandatarius
pretendit excuſationem, q2 habebat neceſſe parere, hoc eſt verũ
in leuibus: ſecus in grauibus, l. liber homo. ſupra ad leg. Aqui.
⁊ quod ibi no. ⁊ in l. ſeruus. ſ. de actio. ⁊ oblig. Sed gratia hui9
7 †[e] quero, que dicantur[f] delicta leuia, ⁊ que grauia: Gloſ. tangunt
e in d. l. liber homo. ⁊ l. auxilium. §. in delictis, ſupra, de mino. ⁊ in
f fra. de accuſatio. l. leuia. ⁊ de regulis iuris. l. fere in omnibus ⁊ l.
ad ea. eodem titulo. Tu vero dic clarius, ꝙ quedam ſunt delicta
leuia, quedam grauia, quedam grauio2a, quedam grauiſſima.
Leuia delicta ſunt illa, in quibus nõ requiritur dolus, vt dam-
num iniuria datum, d. l. liber homo, ⁊ ibi not. ⁊ ſupra. hac ead.
l. in prin. ⁊ ibi gl. Item eſt delictum leue illud, in quo requiritur
dolus, tñ committitur circa modicã rẽ, vt furtũ rei modice, d. l.
ad ea. ⁊ ibi no. ĩ. de reg. iur. facit l. ſi libert9. ſ. de fur. ⁊ ĩ. d penis.
l. reſpiciẽdum. §. furta domeſtica. Sunt etiam crimina leuia. de
quibus ponitur exemplum ĩ. de accu. d. l. leuia. Quedã ſunt deli
cta grauia, vt crimina priuata, que requirũt dolũ, ⁊ magnũ pre-
iudiciũ pariunt, ⁊ merent̃ magnã penam, vt furtũ rei magne. d.
l. reſpiciẽdũ. §. furta. ⁊ d. l. auxiliũ §. ĩ delictis. ſ. de min. ⁊ not. in
d. l. ad ea. ĩ. de regu. iur. Idẽ puto de qualibet iniuria que infert̃
perſone, q̃ dicat̃ grauis, vt hoc §. in eo, q̃ dicit teneri filiũ, licet
obediat patri, ex quo ſequit̃ ꝙ eſt maleficiũ graue. Pro quo fa-
cit, q2 quelibet iniuria pſonalis eſt grauio2 quauis reali. l. in ſer
uo2ũ. in ſi. ĩ. de pe. Quedã ſunt delicta grauio2a, vt delicta publi
ca, p quib. nõ imponit̃ pena mo2tis. Quedã ſunt delicta grauiſ
ſima, vt delicta publica, p quibus imponit̃ pena mo2tis, ⁊ i iſtis
duobus loquitur gl. in d. l. auxilium. §. in delictis. ſupra de mi-
8 no. ¶ † Quero, dixi ꝙ tenet̃ mandãs, ⁊ mandatarius, an teneãn
g tur eadẽ lege, an ſit idem delictum vtriuſq̃: De hoc tetigi ſ. ea.
l. in princ. dicam in l. ſed ſi vnius permiſſu. §. ſeruus meus. ĩ. eo-
9 dem. ¶ † Quero, vnde o2itur obligatio, qua tenetur mãdans, an
ex mãdato, an ex delicto poſtea ſubſecuto: Et videt̃ ꝙ ex manda
to, ad ſimilitudinem ꝯtuũ, vt in toto tit. ſ. mandat. Ad idẽ in l.
j. §. perſuadere. ſ. de ſer. co2. In ꝯriũ eſt veritas. ¶ Pro decla-
h ratione debes ſcire,[h] q̃ nos non loquimur hic de obligatione
que o2itur inter mãdantem ⁊ mandatarium, que nulla eſt, vt di-
xi ſ. in ꝯrijs: ⁊ ita titulus mandati nil ad propoſitum: ſed hic lo
quimur de obligatione, qua quis tenetur ei, in cuius perniciem
mãdatur: vnde ſicut cũ mãdo cũ aliquo ꝯhi, celebrato ꝯtu ſiſi
obligo2 propter mãdatũ, nõ ex mandato, ita hic obligo2 de deli
i cto propter mandatũ non ex mandato.[i] Hoc tenet glo. in d. l. j. §
perſuadere. ſ. de ſer. co2. per quã apparet reſponſio ad illũ ſi §.
Idẽ tenet Inſti. de ob. que ex deli. naſcũ. §. ope. Hoc probat i. l.
ſi quis vxo2i. §. neq̃ verbo. ſ. de fur. ⁊ l. qui ſeruo. §. j. cod. tit. vb.
10 apparet, ꝙ tũc tenet̃ cũ maleficium eſt cõmiſſum. ¶ † Et ex hoc
ſequitur, ꝙ in accuſatione d3 poni locus, ⁊ tps cõmiſſi maleficij:
nõ autẽ locus ⁊ tps mãdati. probat̃ ſ. vi bo. rap. l. preto2. ait. §.
k hoc aũt edicto. Sic etiã inſpicit̃ locus. ⁊ tempus cõmiſſi[k] delicti
quo ad penam delicti augendã, vel minuendã, vt d. §. Et ap̃pa-
ret, ꝙ ibi d3 puniri, vbi delictum eſt commiſſum, vt dixi in l. ſi vt
11 ꝑponis. ſ. de fideiuſ. ¶ Quero, † quid ſi tibi mãdaui, vt al. mã
dares, an tu teneris: Dixi in l. j. §. incidit. ĩ. ad turp. ⁊ l. aut qui
12 aliter. §. ſi. ſ. q̃ vi aut clam. ¶ Quero, mãdaui† tibi, vt tu delin-
queres, ⁊ diu poſtea tu cõmiſiſti delictũ, an ego tenear. Inn. po-
nit iſtam q. extra de homi. c. ad audientiam. ⁊ dicit, ꝙ ſemper te-
l neatur mandans,[l] niſi mandatum ſit reuocatũ tacite vel expreſ
ſe, vt q2 fecit pacem cum inimico ſuo, vel parentela, ar. l. iiij. ſ. de
13 adi. le. ⁊ hec ſufficiunt circa mandatũ. ¶ † Venio ad cõductorẽ,
quero vtrũ inter conducentẽ ⁊ mandantẽ ſit aliqua differentia:
Reſpon. Prima differentia eſt, q2 in cõductione dat̃ pecunia, in
mandato non: tñ q̃tum ad eius perſonã in quam delinquit̃, nulla
eſt differẽtia: ſicut dicimus in mandato licito. Si ego mãdo tibi
aliquid non interueniente mercede, eſt mandatũ, ⁊ o2itur actio
mandati inter te ⁊ me: ſi interuenerit pretium, eſt locatio ⁊ con-
ductio, ⁊ actio locati ⁊ conducti inter te ⁊ me. vt ſ. man. l. j. in ſin.
ſed quantum ad eum, cũ quo ꝯhitur, vel cum quo agit̃, nihil ad
propoſitũ: q2 eodem modo obligatur per vnũ. ſicut per aliũ, ⁊
eodẽ modo acquiritur nobis p vnũ, ſicut per aliũ. ſ. de preſcr.
14 ver. l. naturalis. §. ſed ſi facio. in hoc tñ eſt plus, † q2 q̃ñ aliq̃s fa-
cit, vel fieri facit mediante pecunia, dicit̃ delictũ magis atrox, et
ꝑpter hoc pena poſſet augeri, ⁊ de facto videm9 augeri in iſtis.
m qui in vulgari dicunt̃ aſſaſſini,[m] arg. ĩ. de pe. l. Cicero. ⁊ l. vena
les. C. q̃ñ prouoc. non eſt neceſſe. ⁊ videt̃ expreſſum hodie, extra
de homi. c. j. lib. vj. vnde hoc excepto, oĩa q̃ dixi ſ. in mãdante, ⁊
mandatario, intelligas repetita in cõducente ⁊ cõducto. ¶ Ve-
15 niamus† ad perſuaſo2ẽ, ⁊ quero vtrũ[n] differat a mãdato2e: Cer
n te ſic, vt dixi in j. q. Nam perſuadere eſt ꝑpter ipſum, cui ſit per
16 ſuaſio. ¶ † Quero, vtrũ in pſuadẽte debeamus diſtinguere,[o] an
o ille, cui facta erat perſuaſio, erat alias facturus: vel non: Gl. hic
in verb. nolẽti. vr̃ tenere, ꝙ non, dũ ſubaudit hic, maxime. Idẽ in
l. conſilij. ĩ. de reg. iur. Idem tenet, Dy. in c. nullus ex cõſilio. de
reg. iur. lib. vj. contrariũ no. Inſti. de ob. que ex delict. naſcun. §.
ope. ⁊ ſ. de ſer. co2. l. j. §. perſuadere. ⁊ l. ſepe. in fi. ĩ. de verb. ſig.
Quid dicemus: Quidam dicunt, ꝙ in maleficijs leuibus debet
p diſtingui, vtrum erat alias facturus.[p] vel non. ⁊ ita loquitur hic
text. ⁊ gl. ſ. allegata: in grauibus ſecus. ⁊ ita intelligitur dictum
Dy. ⁊ glo. hic. Hoc non placet, q2 hic loquitur in maleficijs gra
uibus, q̃ apparet, q2 iuſſus patris non excuſat filiũ, ⁊ ideo non
eſt bonus iſte intellectus. Alij dicunt, Aut loquimur in malefi-
cijs, que committunt̃ circa rem, vt in furto, ⁊ tũc habet locum di
cta diſtinctio, erat alias facturus, vel non. ⁊ ita loquunt̃ gl. cõtra
rie, aut in maleficijs que committunt̃ circa perſonã, ⁊ iſta diſtin-
ctio nõ habet locũ. ⁊ ita loquit̃ iſta glo. qui videtur preſupponere
hoc. Vide gl. in verb. nolenti. que incipit, alias nolẽti, ⁊c. ibi dũ
dicit, vt in furto. ⁊ ſic preſupponit, quod in furto illa diſtinctio ſit
q adhibenda, in alijs non ita videtur ſentire gl. Ego tenerem[q] in-
diſtincte opi. Dy. quod iſta diſtinctio, ſit alias facturus, vel nõ,
non habeat locum. Iſtud pbat̃ ĩ. ad Turpil. l. j. §. incidit ibi, aut
qui inſtigat. ⁊c. ⁊ ĩ. ad adult. l. hec verba. ibi, ſuaſit, ⁊c. Preterea
17 † perſuadere, ⁊ dare cõſilium eſt opem prebere, l. qui ſeruo. ver.
plus Pomponius. ſ. de fur. Sed in preſtante opem abſq̃ du-
bio non adhibetur diſtinctio predicta, ergo, ⁊c. Predicta vera,
r quando pſuadetur illud[r] q̃ cadit in delictum. Si vero perſua-
18 ſio, † ſiue cõſilium fieret circa illud, q̃ in delictum non cadit, tũc
adhibetur illa diſtinctio, aut facit dolo, aut non, ⁊ an alias erat
facturus, vel non, l. quod ſi cum ſcires. ſupra de dolo. ⁊ ſupra
s mandati, l. ij. in fine, ⁊ l. ſi remunerandi. §. ſi tibi.[s] ſupra manda-
19 ti. Iſta autem† diſtinctio, an erat alias facturus, vel non, non ha
bet locum in mandato2e: quia pro certo preſupponitur ꝙ non
t erat facturus, niſi gratia mandantis,[t] vt ſ. dixi. ¶ Quero, † an
20 puniatur eadem lege faciens, ⁊ perſuadens: ſeu dans cõſilium
12 Dicam infra ead. l. ſed ſi vnius pmiſſu. §. ſeru9 meus. ¶ † Que
ro, quare iſta perſuaſio, ⁊ iſtud conſilium non poſſint reuocari:
Videte, mandatum ſola voluntate, ⁊ prohibitione reuocatur:
quia

quia eſt veriſimile, cum gratia mei facias, ꝙ ſtatim ceſſabis cum
prohibuero. Sed perſuaſio, ꝛ conſilium ſit gratia tui, ꝛ ideo ſi ex
meo conſilio, ꝛ ex mea perſuaſione, ſolum concepiſti hoc facere,
x oportet ꝙ tibi perſuadeā contrarium x, qđ ſim certus te mutaſſe
propoſitū, alias debeo denunciare ei, in cuius ꝑſonam dꝫ male
ficiū cōmitti, ꝙ ſe cuſtodiat, ne offendat. Ita tꝫ Inno. in c. ad au
22 dientiā. extra de hom. ¶ Quero, vtrū† aliqua differētia ſit inter
perſuaſionē, cōſiliū, inſtigationē, ꝛ inſtructionē, ꝛ ſimilia? Certe
non. Omnis enim actus, qui fit verbis tantum, ꝛ fit gratia faciē
tis, non gratia cōſulentis, ſeu inſtruentis, poteſt dici conſiliū, vt
probatur ſ. de fur. l. furti. §. conſiliū. Sed qñ peruenit ad actuꝫ,
tunc dicitur quis preſtare opem, ꝛ auxilium, d. l. in furti. §. opem
fert. ꝛ ibi plene dixi de ope, ꝛ de auxilio. Predicta vera, quando
tractatur de aliquo puniendo, de maleficio commiſſo, mandato,
vel perſuaſione precedente: ſed ſi tractaret de punienda ipſa per
ſuaſione, tūc diſtinctiōes, ꝛ opiniones predicte nō habēt locū ſed
ſimpliciter puniretur, vt ſ. de ſer. corru. l. j. §. perſuadere.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Que ſit differentia. Vide Bar. j. e. §. fi. in fi. Qui autē di
cant cōſiliarij, ſocij, vel aliter participes in delicto, vide in cle. j.
de penis. in gl. ma. ꝛ qđ habetur in l. j. C. ſi rector prouin. ꝛ plus
delinqt mandās, quā conſulens, vt dixit Bar. in l. j. C. de ſer. fu.
ꝛ vide ad predicta Bal. in l. ob hec verba. ſ. de infa.

† Clau. de Seyſ. ¶ Perſuaſio. Quid autē ſi agatur cōtra me, tā
quam contra mandantem, ꝛ probatur de perſuaſione, an debeaꝫ
abſolui, vide Alex. conſi. cxxviij. volu. iiij.

b Alex. ¶ Quid ſi aliquis. Si aliquis mandat, nec ſecutum eſt ma
leficium, an teneatur: Quid autem ſi mandatarius ſolus attēta
uit, an mandans teneat. Vide Bal. in l. non ideo minus. C. de ac
cuſa. Et quid ſi exceſſit formam mandati: Et ad Bart. hic adde
Bal. in l. ſi quis id qđ. §. fi. ꝛ ibi gl. ꝛ Bar. ꝛ doc. de iur. om. iud.
Et hic adde Bal. in l. j. de ſer. fugi. Et quid in perſuadēte, vide
Bar. j. ea. l. §. fi. ¶ Adde an teneat mādans de maleficio, ꝙ non
eſt ſecutum, Bal. conſi. cccxxiij. lib. iij.

c Alex. ¶ Sed quero. Quandoqꝫ excuſatur ratione cauſe, ſi eſt ta
lis cā, que iure ſortiat effectū, licet puniat, vt eſt tex. ꝛ Bart. ibi, ꝛ
oēs doc. in l. iij. §. ſi ꝓcurator. ꝙ quiſqꝫ iur. facit ad q. de qua ibi
Ang. Et faciūt hec ad q. an procurator teneat tāꝗ principalis
ad vſuras reſtituēdas, vide de hoc Alex. in d. l. iij. §. j. qđ quiſqꝫ
iur. vbi plene de omnibus alijs. Et faciut hec ad q. ſi ſtatutū per
mittit alicui ſe vīdicare, an poſſit alijs mādare: Et vr̄ ꝙ nō, ꝑ ea,
que habes hic, qđ vr̄ tenere Bal. in l. accuſationis. verſ. adde ꝙ
C. ꝙ me. cau. ꝛ i c. j. §. ſi vero. de pac. iur. fir. ꝛ in d. l. ad officiū. i ſi.
C. com. diui. ꝛ in l. vi vim. de iuſt. ꝛ iur. ꝛ in repe. l. j. C. vnde vi. lꝫ
Bal. contrariū dixerit in l. Gracchus, per illum tex. C. de adul.
per Pet. de anch. in repeti. c. canonum ſtatuta. de conſti. ad fin.
verſi. aliud eſt ſtatutū. per Pau. de Caſt. in l. ſi cū dotem. C. trāſ.
grediamur. ſolut. matri. per Ludouic. in l. iij. §. ſi maritus. ſ. ad
Sylla. ꝛ in l. j. §. fin. In additio. de noui oper. nunciatio. ſ. Adde
ꝛ in primis, quod punitis occiſoribus tenetur mandans ſecūdū
Bal. in l. ij. ad fin. C. quorum appell. Et no. quod Bal. in l. j. C.
de ſeruis fugiti. dicit quod in quadam inquiſitione, in qua cōti
nebatur, quod famulus mandauerat domino, ꝛ fuit manifeſta
falſitas deprehenſa. ꝛ idem dicit in ſimilib. vt quod filius patri.
ꝛc. Et an mandatarius cui fuit mandatum, vt iret in fundum mā
dantis, quia erat tunc alicuius alterius excuſetur, vide Bald.
in l. nō ideo minus. in princip. C. de accuſatio. ꝛ vide eum ī que
ſtio. ſua, accuſatus de vi turbatiua. Adde, quod dicit Angel. in l.
liberorum. §. excuſantur. ſ. de ijs qui notan. infa. quod ſi pote
ſtas mādat alicui de familia, quod torqueat aliquem in caſu illi
cito, quod licet teneatur mandans, non tamen teneatur manda
tarius, quia facit vt executor. Facit qđ not. Dyn. in regu. ꝙ quis
mandato. verſic. ꝛ idem dici poteſt. de regu. iur. in vj. In contra
rium facit quod not. Innocen. in ca. paſtoralis. in verbo, iuſtam.
de offic. deleg. ꝛ quod not. in c. cum in iure. eod. titul. ꝛ in l. ſi qs
vxori. §. ſi fugitiuum meum. ſ. de furt. ꝛ iſtis adde quod dixi i l.
ſi ſciente. j. de parricid.

d Roma. ¶ Manda alteri. Vide in c. que in eccleſiarum. de cō
ſtitu. ꝛ in c. ad noſtrā. de probatio. ꝛ Roma. cōſi. cccclxxxiiij. vbi
ponit alia multa ſimilia.

e ¶ Sed gratia huius. Que dicātur crimina leuia. ꝛ que grauia,
v. de Cep. conſil. xj. q. vj. ꝛ Alex. conſi. ccij. volu. ij. vbi ponit ali
quid circa que dicat grauis iniuria. de quo j. ꝑ Bar. ꝛ qđ dicat
leue crimen.

f Alexan. ¶ Quero, que dicantur delicta leuia. Adde que dixi ſ.
eodem l. pretor. §. preterea. poſt Bartol. ꝛ que not. Bartol. in d.
l. leuia. Et de grauibus, vide in l. ij. §. de epiſ. au. ꝛ ſecundūꝫ Jo.
And. in c. ſedes. de reſcrip. ꝛ in c. at ſi clerici. de iudi. ꝛ i gl. i l. ad
ea. de reg. iuris. Et adde, quod licet quis nō teneatur parere in
grauibus, tamen ſi paret, mitius punitur. Ita dicit Bald. not.
ꝛ Salycet. in l. ſeruos. per illum tex. C. ad legem Juliam de vi ꝛ
vide ſingul. Ang. in l. iij. §. j. ſ. qđ quiſque iu. Et ad materiam vi
de Bal. in l. j. C. q accu. non poſ. ꝛ dicit Bal. in l. ſi magnum. C. q
accu. nō poſ. ꝙ vulnus eſt grauis offenſa.

g Alex. ¶ Quero, an Vide Bal. ī l. omnes populi. ſ. de iuſti. iure.

h Alex. ¶ Debes ſcire. Not. ꝙ ſemper oportet probare mādatū,
vel conſilium preceſſiſſe delictum ī tempore, vt no. Bal. ī l. j. C.
de ſeruis fugitiuis.

i Alex. ¶ Non ex mandato. Et ſic qualitas que eſt in mandāte, nō
eſt in mādatario. ꝑ Bal. in l. nō ideo minus. C. de accu. ꝛ ibi qd
in preſtante opem, ꝛ vide in l. ſi is qui opem. ſ. de fur. ꝙ no. Bar.
in l. verum. j. de parrici.

k Alex. ¶ Commiſſi. Adde que dixi i l. ſi vt proponitur. ſ. de fide
iuſſor. Pe. de Anch. in repe. c. poſtulaſti. de for. compe. ꝛ in ma
teria vide no. per Bal. in l. metū. in fi. C. qđ met. cauſa.

l Alex ¶ Semper teneat. Sed Pau. de Caſt. ī l. ſancimus. C. de
teſta. dt cōtrarium eſſe benignius, ꝛ equius, per l. vtilitatē. de cō
fir. tu. vide l. ſi mādaſſeꝫ. ſ. mā. ꝛ ad hoc facit qđ in ſimili no. Bar.
in l. iij. §. vnde queritur. ſ. de manu. In cōtrariū videtur gloſ. in
ver. nō tenet. in fi. §. ope. Inſti. de obl, que ex delic. naſ. ꝛ in l. j. §.
ꝑſuadere. de ſer. cor. ꝛ limita dictū Bar. vbi mādatū nō fuiſſet
acceptatum, ſm̄ Bal. in l. ſi literas. in fi. C. man. vbi vide ꝛ Bal.
in l. nō ideo minus. in ſi. C. de accuſa.

m Alex. ¶ Dicunt aſſaſſini. No. cōtra aſſaſſinos, an autē ꝯtra eos
poſſet agi ad pecuniam quā acceperūt, vide Bal. in lec. ꝛ Pau.
in l. j. §. fi. ff. de eo ꝑ quē fa. erit. ꝛ ibi Alex. ꝛ vide i l. Cicero. j. de
pen. Et qui dicant aſſaſſini, vltra Bar. hic vide Archid. ꝛ Pet.
de Anc. ꝛ doc. ī c. j. de homi. ī vj. ꝛ Alb. in ſuo dictio. in ver. aſſaſ
ſini. ꝛ vide Ang. ī l. qui ſepulchra, C. de ſep. vio. Et aliqd de aſſaſ
ſinis vide ꝑ Bal. in l. j. §. hec verba. qđ quiſque iur. Adde aſſaſ
ſinus quis dicatur, Bal. conſi. lxxiij. vol. iij.

† Claud. de Seyſſell. ¶ De homici. c. An iſtud c. j. habeat locum
in omni eo qui dat pecuniam ad faciendum occidi, vide Aret.
conſi. clxv.

n Alex. ¶ Quero, vtrum. Et dicit Bal. ī l. j. C. de ſer. ꝙ magis de
linquit mandās, quam conſulens. Et de perſuaſore, inſtigatore,
hortatore, autore, ꝛ fautore, vide pulchre Bal. ī l. ob hec verba.
de infa. ꝛ in l. cum quis. de dolo. Et de ſuggerēte, vide tex. ī l. i. §.
ſi curatores. ꝛ ibi Bal. in ſummario. ſ. de mag. conue.

o Alex. ¶ Debeamus diſtinguere. Vide Bal. ī l. j. verſ. ſcđo caſu
diſtinguitur. C. de ſer. fug. ꝛ vide Barto. in l. fin. eiuſdem ti. vbi
limitat.

p Ale. ¶ Alias facturus. Qualiter cognoſci poſſit, an mādatariꝰ
eſſet alias facturꝰ, ſeu nō, vide j. in vlti. apoſt. in fi. huius q. ſuper
ver. niſi gratia mandātis. ꝛ vide Bal. in l. metū. C. ꝙ met. cauſa.
vbi dicit, ꝙ ſi mandatarius fuiſſet alias facturus, ſi tñ mandata
rius fecit nomine mādantis, mandās tenetur. alle. c. cū quis. de
ſen. excō. li. vj. ꝛ vide Bal. ī l. ob hec verba. ſ. de infa. ꝛ vide Sal.
in l. j. C. de rap. vir. in ver. quero, an perſuadens. vide qđ dixi i l.
is qui opē. in fi. mag. apoſt. §. de furt. ꝛ vide Inn. in c. querelam.
de ele. in gl. ī ver. ſubtractam. verſi. cōtra eū autē. Adde quādo
quis aliter erat facturus, que poſui in l. i. C. de ſer. fug.

q Alex. ¶ Ego tenerē. Sed aduertenduꝫ eſt, q̄ ꝯ opi. Dy. ꝛ Bar.
videtur multū obſtare ille ſing. tex. in §. ope. ꝛ ibi gl. tenet cōtra
Bar. Inſti. de obli. que ex delic. naſ. Sꝫ opi. Bar. vr̄ ſequi. Jo.
de lig. in c. mulieres. extra de ſen. excō. quam etiā retulit Ma
theſi. in ſuis no. lxxvj. plene etiam in d. l. j. de rap. virgi.

r Alex. ¶ Perſuadet illud. Quid ſi dixi famulo meo, ꝙ talis fuit
mihi iniuriatus, nunquā redeas domum, niſi aliquid ſentiā, iſte
famulus interfecit iniuriantem, an per hoc videat mandaſſe: vi
de Bar. in l. ſi qs mihi bona. §. ſed qd ſi mandauit. de acq. here.

s Alex. ¶ Si tibi. Vide tex. ꝛ Bal. in l. j. de eo per quem fac. erit.

t Alex. ¶ Niſi gratia mādantis. Unde ſi fuiſſet alias facturus, vi
deret, ꝛ diceret ꝑſuadere, qđ ꝓbat ipſum alias facturū, ſi minatꝰ
fuerit ſeu tale quid facturū ante mādatum. vide que dixi in l. me
tum. C. qđ met. cauſa, ꝛ quomodo cognoſcat, an eſſet alias factu
rus vel non, vide Ange. in l. j. ſ. de eo per quem fac. erit. Bal. in
l. data opera. C. qui accu. non poſ. ꝛ in d. l. metum.

v Alex. ¶ Poſſint reuocari. Qualiter perſuaſio, cōſiliū, ꝛ mādatū
poſſint reuocari, adde gl. i c. cū qs. de ſen. excō. lib. vj. no ꝑ Pet.
de anch. in cle. j. de renun. ꝛ ꝙ no. in l. j. in fi. de contrahē. empt. ꝛ
Pet. de anch. in d. cle. j. ſequitur opi. Bar. hic, ꝛ Inn. in d. c. ad
audientiā. ꝛ vide ī c. mulieres. de ſen. excō. ꝛ Bal. in l. nō ideo mi
nus. C. de accu. que no. ꝛ an ſi mādatarius executus eſt mādatū
poſt multū tēpus, intelligat delinquiſſe ſecūdū formā mandati.
ꝛ an tale mandatū poſſit, tacite reuocari. ꝛ ſe remittit ad Inn. in
d. c. ad audientiā. ꝛ ad Bar. hic, ꝛ in l. mādatū. C. mā. ad fi. ꝛ in l.
ob hec verba. ſ. de infa. ꝛ vide Bal. ī aut. ſꝫ nouo iure. C. de ſer.
fugi. Et quid ſi aliquis inſtigat, vt percutiat clericus, an de per
cuſſione teneatur ex canone, ſi quis ſuadente. xvij. queſ. iiij. Bal.

Ange. ⁊ Cy. ⁊ Imo. in l. quid ergo. de leg. j. tenēt quod ſic. Adde
que no. Bar. ſ. ea. l. ver. quero, vnde oritur, ⁊c.
c ¶ Perſuadeam contrarium. Aduerte tamen ſecūdum Bald.
in l. non ideo minus. C. de accuſati. ꝙ non debeo ſibi denunciare
perſonam, que debet ipſum offendere, ratione ſcandali. ⁊ Bal.
idem dicit in l. mandatum. ad fin. C. man. ⁊ adde Bar. in l. ſi pe-
cuniam. §. ſi ſeruum de condic. ob cauſam.
1 ☞ Staute ſtatuto, ꝙ bannitus non audiatur ciuiliter nec crimi
naliter, an ſi ſit percuſſus iudex poſſit inquirere.

a
1 § Quanquam. Quero, ſtatuto[a] cauetur. † ꝙ q nō ſoluerit collectam, non audiat, ne
que in ciuili neque in criminali: modo cōtingit, ꝙ non ſoluēs col
lectam fuit percuſſus, de qua percuſſione iudex inquirit, queri-
tur vtrum poſſit: Uidetur, quia ſtatutum denegat ſibi audien-
b tiam[b], nō autem denegat iudici, quin inquirat. arg. pro hoc l. j.
§. vſque adeo. ſ. eo. In contrarium videtur caſus hic, nam ſi nō
poteſt ipſe conqueri, nec reſpublica conqueri poteſt. Et ita diſ-
putando determinauit Jaco. Butri.

ADDITIONES.

a A. ex. ¶ Quero, ſtatuto. Si ſtatuto cauet, ꝙ qui nō ſoluit colle-
ctas, nō audiatur: ſi alicui denegatur audientia in ciuilibus, ⁊ in
criminalibus videt denegata inquiſitio iudici. ꝙ eſt perpetuo
no. ⁊ adde quod not. in l. j. ꝑin. ſ. ad Trebelli. idez quod Bar.
hic. tenēt doc. in l. j. ſ. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. per glo. ibi
in ver. id domino. ⁊ incip. vel quaſi domino acquiritur. ibi. quo
ad cōmodū, ⁊c. ⁊ ꝓbatur in l. dominū. C. de iniu. Nō ob. ꝙ qñqȝ
permittit iudici inquiſitio in caſibus in quibus nō cōpetit actio
vt patet ex ratiōe l. querela. C. de falſ. q2 pōt dici, ꝙ illud ex poſt
facto nō euenit. ſed ab origine. Et ita traſeūt doc. i d. l. j. ⁊ ita po
nūt doc. in l. queſitum. de in ius voc. ⁊ Bar. poſt gl. in l. j. C. ſi tu-
tor non geſſerit. Sed contra hāc doctrinam vr̄ facere tex. i c. ad
noſtram. ij. de iureiu. quē in ꝓpoſito allegant doc. in l. de pupil
lo. §. fin. ⁊ ibi dixi poſt Bar. ſ. de ope. no. nun. Itē limita hoc di
ctum, vt per Ang. in l. iuriſgentiū. §. ſi. paciſcar. de pac. Itē con-
tra Bar. vr̄ tenere Ja. Bu. in l. qui adulteriū. C. de adul. ⁊ Ang.
in l. ſi vacātia. C. de bo. vacā. li. x. Bal. in l. ea quidē. C. d accu. vbi
diſtinguit per Bar. facit ꝙ ipſe no. in d. l. querela. C. de fal. ⁊ con
tra Bar. videt gl. expreſſe i l. falſi. ⁊ ibi Bal. C. de fal. ⁊ in l. j. C. d
eal. ⁊ in l. j. C. qui accu. nō poſ. per Bal. in l. i. C. ſi a nō cōpe. iud.
plene per Ange. in d. l. ſi vacantia. in vlt. q. Et dixi Bal. in ca. in
ꝑin. in ti. hic incipiunt conſt. regni ꝙ licet bannitus non poſſet
audiri. tñ contra eum poſſet inquiri de delicto per eum cōmiſſo,
vt no. i l. j. C. ſi tutor non geſſerit facit ꝙ no. Bal. in l. non dubiū.
C. de legib. ſm̄ Jac. d Bel. in q. inci. ſtatuto cauetur, qui dicit, ꝙ
ſi adulterium committatur in vxorē illius talis nō ſoluētis col-
lectas, hoc non obſtāte, poterit inquiri, ⁊ talis remiſſio pene in ca
ſu iſto nō poterit fieri per pactū, l. trāſigere. C. de trāſa ergo nec
ꝑ ſtatutū. imo etiā ſi ſtatutū diceret bannitū poſſe impune offen-
di, nō poſſet offendi per modū adulterij. per tex. in auth. de leno
nib. §. j. Et rō eſt, q2 ex hoc non tm̄ iniuriatur maritus, ſed cōſan
guinei ⁊ reſpublica, vlt. j. §. vſqȝ adeo. ⁊ i l. ij. cū ibi no. ſ. ro. Un-
de cū inquiſitio fiat ob vindictā publicā. §. ꝙ ſi delinquentes. in
aut. de man. ꝑin. ⁊ propter iniuriā factam rei publice licitatio,
§. ꝙ illicite. de publica poterit inquiri ⁊ puniri. Et ſi diceretur,
ergo idē eſſet in quolibet maleficio, q eſt abſurdū, ⁊ contra men-
tem ſtatuti. Rñ ꝙ ſpeciale eſt in adulterio. d. aut. de lenōib. §. j. ⁊
vide. Bar. in cō. inci. a dño Cy. de caſt. ſancti Pet. Et cū Bar.
hic, trāſit, Ang. qn ſtatutū faceret delictū in punibile: ſecus ſi ſo-
lū remoueret bannitū querelādo, per gl. i l. querelā. in glo. mag.
C. de fal. ⁊ vide Bal. in l. cū mulier. ſol. ma. ꝑ Pe. d Anch. in ca.
nulli de accu. vbi tranſit cum Bald. hic. Adde, ꝙ opinionē Bar.
ſecutus eſt Ro. cōſi. ccxiiij. inci. Uenerabilis limitans, niſi talis
fuerit percuſſus ante tps ſolutionis fiende de collectis, ⁊ effe-
ctꝰ fuerit malpagus, tempore quo iudex debeat iquirere q2 iā
ius erat aquiſitū fiſco. ꝙ malpagi negligentia tolli non poteſt,
alleg. Bal. in d. l. cū mulier. Et ibi vide aliquas remiſſiones vl-
tra hic poſitas. Et cōtra Bar. eſt gl. quā ſequit Pau. de eius di
cto facieñ mētionē, in c. nulli epiſcoporū. extra d accu. q2 ex deli
cto acquirit ius priuato, ⁊ rei publice, licet priuatus nō poſſit a
gere. Pro hoc alle. ꝙ idē Bar. in l. inter ōnes. §. recte. ſ. de fur
alleg. etiā qđ voluit glo. i c. j. de iud. lib. vj. ꝙ iudex ex officio ſuo
debeat repellere procuratorem in crīnali, ⁊ alias parte no. op-
ponente valeat, iuidium.
b L. l. ¶ Audiētiā. Bacit qđ no. Bar. i l. trāſigere. C. de trāſa. i l. i-
ter omnes. §. recte. ſ. de fur. ⁊ Bal. in l. ſi quis i hoc genus. C. de
epiſ. ⁊ cle. ⁊ latius per Bal. i l. nō dubiū i vlt. q. C. de leg. ⁊ Bal.
in l. j. §. Ofilius. ſ. ne quis eū q i ius voc. ⁊ Bar. i l. queſitū. de
in ius voc. ⁊ in l. j. §. qđ autē de aleato. tenet idē ꝙ hic. Uide Al.
in d. l. queſitū. ſ. de i ius vocā. vbi videas omnino. Et ad hoc, an
ſtatutum denegans audientiā ciuilibus, videatur denegare in
quiſitionem iudici, adde que no. in l. j. in ꝑin. ſ. ad Trebel.

LEX XIII.

Iniuriarum actio.

§. Is qui iure. Not. ꝙ id qđ fit precepto iudicis, nō cadit in actio
nem iniuriarum.

§. Idem Labeo. No. hūc text. ⁊c. Op. ſ. ea. l. §. ſi
qs ꝑ iniuriā. Sol. ibi loquit de
parte que ꝓcurat animo iniuriādi, vt aliquis vocet ad tribunal
iudicis: vel aliter, ibi cōſtabat, ꝙ iudex ſibi faciebat animo iniu
riādi, qđ in dubio nō preſumitur. Unde debet conueniri actione
in factum ex quaſi maleficio, nō actione iniuriarum.
1 ☞ Turbatiua pro violentia non eſt prodita accuſatio crimi-
nalis publica.
2 Ueneti ex longa conſuetudine dicuntur habere iuriſdictionem
in mari eorum.
3 Interdictum vti poſſidetis cōpetit illi qui turbatur in iuribus
⁊ iuriſdictionibus ſuis.

a
1 §. Si quis me. [a] Doc. dicūt, † ꝙ ꝓ violētia turba
tiua nō eſt ꝓducta aliqua accuſa
tio publica. Itā dicit Jac. de Are. ſ. de regu. iur. l. hoc iure. ſed
actio iniuriarū ciuilis, ⁊ ēt criminalis, vt hic ¶ Ultimo in l. ſane
2 ſi maris. No. ꝓ Uenetis, qui dicunt ex longa conſuetudine ſe ha
b bere iuriſdictionem in mari eorum. [b] Not. etiam, † ꝙ quando ali
4 quis turbatur iniuribus, ⁊ iuriſdictionibus ſuis, competit ſibi
interdictum vti poſſidetis, vt hic expreſſe dicitur in text.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Si quis. Pro intellectu iſtius §. eſt no. ꝙ ꝓ violētia tur
batiua non eſt prodita actio puplica. Et vide in l. itē apud. in §.
ſi qs bona. ſ. e. Sed ꝙ turbans dr̄ maleficiuȝ cōmittere, qñ dolo,
vel lata culpa, facit qđ no. Bal. in l. ſi. C. fini. regū. Et ꝙ ciuiliter
puniat, alle. l. ſeruus nō omnibus. ff. de actio. ⁊ ob. Et ꝙ iniuriā
faciens dicat cōmittere maleficiū, habes i l. ſed ſi vnius permiſ-
ſu. §. quedā. ſ. e. ⁊ Bal. in aut. ſacramenta puberū. C. ſi aduer. vē.
tractat multū notab. Et Bal. in l. ſi quis in tantā. C. vnde vi. qui
dicit. ꝙ ſtatutū volēs, ꝙ de maleficijs non cognoſcat inter cōiun
ctas perſonas, debet intelligi de maleficijs cōmiſſis circa perſo-
nas, nō circa res, vt in violētia poſſeſſiōis, ⁊ in furto. qđ no. Et ꝙ
ꝓ turbatiua ſit prodita actio publica, tenet Bal. in l. momenta
nee. C. vnde vi. ⁊ ſic cōtra Bar. hic Bar. i l. extat. ſ. qđ me. cau. te
net idē, ꝙ hic. Et idē Ang. ⁊ Imo. i l. cū filius. §. j. in ꝑin. de ver.
obl. ⁊ ſic remanet magis cōmunis opinio, ꝙ pro vi turbatiua nō
eſt ꝓdita accuſatio de vi publica, cuiꝰ eſt ſua pena, quā in actio-
ne iniuriarū, l. qui dolo. in fi. cum ibi no. ſ. ad leg. Jul. de vi iūcta
l. fi. ſ. e. Si quis autem vellet tenere opi. Bal. i d. l. momentanee
poſſet allegare tex. in l. hoc iure. in ꝑin. ſ. de regul. iur. vbi vide
Bar. plene, ⁊ per Bal. in q. incipiēte, accuſatus de vi turbatiua.
b Alex. ¶ In mari eorū. Sed an in mari poſſint imponi paſſagia,
vide Bal. in l. pen. C. de nau. feno. ⁊ Ang. in l. fi. ſ. de vſur. ⁊ Jo.
Pla. in l. diligenter. C. de aqueductu. lib. vj.

LEX XV.

1 ☞ Admenatio punitur ex vtili lege Cornelia, que pertinet ad
omnem iniuriam manu factam.

Item apud Labeonem.

a
1 §. Si quis pulſatus. [a] Not. hic † de adme
b natione[b], qđ tene menti, quia neſcirē forte tibi dare concordātiā
Dicitur hic, vtili iniuriarum. quero, qua actiōe pretoria. vel ci-
uili: Glo. que eſt hic, dicit pretoria. Certe pretoria tenetur dire
cta: vnde deberet exponi, vtili, id eſt, efficaci. Uel dic ꝓprie, qđ
tenetur vtili ex lege Cornelia, que pertinet, ad omneȝ iniuriam
manu factam, l. lex Cornelia. §. apparet. ſ. e. ſecundū Ja. de are.

ADDITIONES.

a Poma. ¶ Si quis pulſatus. Pro declaratione huius, ad hec
vide aliqd per Cep. conſi. lxxxvij. ⁊ pulchre Bart. cōſi. cvj. ⁊ Fe.
in c. cum te. de re iudi.
b Alexā. ¶ Not. hic de admenatione. Uide Ang. hic, ⁊ Angel. de
Aret. in tracta. maleficiorum. in verb. admenauit. dt Imol. in l.
his verbis. §. illa inſtitutio. de heredib. inſtituendis. qđ per ſta
tutum puniens maledicenteȝ Dico, quod ſi quis ex cōmuni vſu
loquēdi proferat verba, in deſpectum Dei omnipotentis: tamē
punit: q2 talis vſus dicitur abuſus.
1 ☞ Uerba iniurioſa multa faciunt vnum conuicium, ⁊ vnam vo
ciferationem.
2 Statutū, quod pro quolibet verbo iniurioſo quis puniatur, qua
liter intelligatur verbum, ⁊ qualiter iniurioſum.
Uerbum intelligitur vna oratio ſignificatiua.
Oratio idem ſignificans, ſi pluries repetatur, vnuȝ eſt verbum

ſecus:

ſecus ſi orationes ſunt diuerſe.
Una oratio continens plura tendentia ad diuerſos effectus dicuntur plura verba.
Unum nomen continens tantum vnam ſignificationem, dicitur vnum verbum.
3 Uerbum iniurioſum quod dicatur,
Uerbum iniurioſum dicitur, tu mentiris.
4 Blaſphemare, ⁊ maledicere, qualiter differant.
5 Blaſphemia eſt verbum iniurioſum.

1 **§. Ait pretor.** No. hic† ꝙ licet ſit verborũ pluralitas, tñ vnã vociferationẽ, ⁊ vnũ cõuicium facit, ſicut multa verba faciũt vnã ſtipulationẽ, l. Titia. in fi. ſ. de ver. ob. ita dicit Ja. de Are. Et ꝑ hoc, dicit ipſe, qñ aliqs dat plures alapas ſimul, debemus aduertere qualiter ſtatutũ loquatur
2 vt recitaui tibi i l. nunquam plura. ſ. de priua. delic. ¶ Pro† de
a claratione pone. dicit ſtatutũ[a], ꝙ pro quolibet verbo iniurioſo quis puniat̃ in certa quantitate, qualiter intelligat̃ verbũ, ⁊ qualiter intelligat̃ iniurioſum? Ad primũ dico, ꝙ verbum intelligat̃ vna oratione ſignificatiua. hic eſt caſus, ⁊ ſ. e. l. j. §. verbis. Et idõ puto ꝙ ſi vna oratio idẽ ſignificãs pluries repetatur, ꝙ vnũ verbũ ſit, vt ſ. de teſta. l. vnum. ⁊ l. cũ pater. §. cũ imperfecta. ſ. de le. ij. ⁊ C. de teſt. l. teſtamẽtũ. Sed ſi ſiũt diuerſe orationes ſignificãtes diuerſa, tũc dicunt̃ plura verba iniurioſa. Ut ſi eſſet vna oratio continẽs plura tendẽtia ad diuerſos effectus, d. l. Titia. §. fi. de ver. ob. ⁊ l. pluribus. in prin. e. ti. Idẽ puto, qñcunqȝ apponat̃ vnũ nomen tantũ ſignificatiuum, vt nomen: meretrix, vel latro, certe dȝ intelligi, tu es, l. j. ſ. de heredi. inſti. ⁊ l. verbũ volo. C. de fideicõ. Sed ſi ĩ oratiõe apponeret̃ aliqua dictio ad qualificatio
b nẽ alterius, nõ credo, ꝙ faciat verbũ iniurioſũ[b]: vt puta, dico ꝙ interfeciſti aliquẽ proditorie. Uideamus quid ſit verbũ iniurio
c ſum.[c]† Rñ. qñcũqȝ tibi impropero aliquod maleficiũ per te cõ
3 miſſum, vel aliquod crimen cõmiſſũ per te, vt probat̃ in l. j. ſ. de obſe. patr. preſt. Itẽ ſi tibi improperatur aliqua iniuria, ĩ te vel in tuos commiſſa, l. ſi inimicitie. ſ. de his qb. vt indig. ⁊ ibi not. ⁊ hoc puto verum, ſiue exprimatur maleficium, ſeu iniuria, ſiue in
d genere dicam[d], latro, homicida, fur. ⁊ ſimilia, vt nota. in l. iij. in princip. ſ. de liberis ⁊ poſthumis. ⁊ ideo puto, quod ſi dicitur ti
e bi, tu mentiris[e], ꝙ eſt verbum iniurioſum[f]: quia tibi imprope
f rat maleficiũ. An tñ in hoc ſit diſtinguendũ, an illud qđ imprope
4 rat̃, ſit verũ, vel non dicã ĩ. eo. l. eũ qui nocẽtẽ. in prin. ¶† Quero
g vtrum inter blaſphemare, ⁊ maledicere ſit aliqua differentia? Rñ. put iſta verba referunt̃ ad Deum, vel ad ſanctos Dei, omne maledictũ de his eſt blaſphemia, vt ꝓbat̃ extra de malefic. c. ij. ⁊ in Euãgilio, qñ princeps ſacerdotũ ſcidit veſtimẽta ſua, ⁊ dixit, Audiſtis blaſphemiam, qr filiũ Dei ſe fecit. Sed prout iſta verba referunt̃ ad homines ĩ vſu cõi, maledicere eſt dicere aliqd mali de preterito, vel pñti Blaſphemare eſt optare aliqd malũ
5 in futuro, ⁊ iſte eſt vſus cõis loquẽdi. ¶† Sed quero vtrum blaſphemia ſit verbũ iniurioſum? Et puto ꝙ ſic, primo qr dicit̃ contra bonos mores ciuitatis, vt hic. Itẽ propter hũc. tex. qui dicit ad infamiam, vel ad inuidiã alicuius ſpectaret, in eo qđ dicit ad infamiã, loquit̃ de eo q dicit malũ de preſenti, vel de preterito ſȝ in eo quod dicit ad inuidiã, loquit̃ de eo qui optat maluȝ in futuro, propter inuidiam, quem ei habet.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Dicit ſtatutũ. No. de ſtatutis puniẽtibꝰ verba iniurioſa. ⁊ ꝑ Bar. in l. nũquã plura. ſ. de prin. delic. ⁊ Bar. ĩ l. ſi qñ. C. de bo. vacã. li. x. ⁊ Ang. in l. ſi nõ conuicij. C. de iniur.
b Alex. ¶ Uerbũ iniurioſum. Uide. Bar. i cõſ. inci. in cauſa vertẽte inter do. Nico. ⁊ Saram eiꝰ filiã, ⁊ ad hic ꝑ Bar. dicta, adde Albe. in ſimili, ĩ ij. par. ſtatutorũ. x. q. ⁊ que habes in l. ſi familia. ſ. de iur. om. iud.
c Alex. ¶ Uerbũ iniurioſuȝ. Uide aliqua verba iniurioſa ꝑ tex. ⁊ ibi Bar. in l. iij. in prin. ſ. de liber. ⁊ poſth. ⁊ ĩ l. turpia. in prin. de leg. j. ⁊ vide omnino Azo. ĩ ſumma. C. ex quib. cau. infa. vbi dicit, quod ſi dixi te nõ eſſe de legitimo matrimonio natum, vel calumniatorem, quod dictor te infamare infamia facti, l. interlocutio. C. ex quib. cau. infa. irroga. Et vide quid ſit diffamare, ĩ d. l. turpia. de leg. j. in prin. Adde, an iniuria, que fit per ſcripturam dicatur verbalis, Roma. conſil. ccclxxviij. ⁊ an inculpans aliquẽ de eo, quod nõ eſt verũ, ſcilicet, quod portauerit aliquas merces non bonas, teneatur actione iniuriarũ, per eundem cõſ. xcvij. Et an ſi aliquem citari fecerit tanquam ceſſantẽ, ⁊ fugitiuũ cum nõ ſit, teneat̃ actione iniuriarũ, ꝑ eundẽ conſi. xcviij. ⁊ vitans aliquẽ tãquam excõmunicatum, qui de pluribus fuerat ligatꝰ, ⁊ doceat vna ſententia abſolutum, non poteſt ab ipſo recuperate excommunicato conueniri actione iniuriarum, vt per eundem conſil. ccclxxxvij.
d Pom. ¶ In genere dicã. Dicit do. Are. ĩ l. iij. ꝙ licet hoc ſit verũ, ꝙ tñ grauior eſt iniuria, qñ deuenitur ad ſpeciem, quã quãdo eſt in genere dictũ per tex. ⁊ ibi Bar. in l. nõ debet. ſ. de dol. Sȝ certe hoc mihi nõ placet, qr qñ in genere dicit, tu es fur, obijcit quedam qualitas, que videtur ineſſe perſone ex cõſuetudine, ⁊ habitu: qđ non ſequit̃, ſi dicat̃ in ſpecie, tu ſubtraxiſti furto veſtẽ Sẽpronio. Pro Are. tñ facit ꝙ plus creditur tribus teſtibꝰ in ſpecie deponẽtibꝰ, quã pluribus in genere. Ita Nic. de neapo. in l. turpia. in prin. ſ. de leg. j. ⁊ ſequit̃ Alex. conſil. ſuo. cxlviij. vol. ij.
e Alex. ¶ Tu mẽtiris. Et ſi ſit dictum, ſaluo honore tuo, vt dicit Bar. in l. ſi quis extraneus. ĩ prin. ſ. de acqui. here. Sed quid ſi dicatur, tu dicis falſum, an ſit verbum iniurioſum. Sal. ꝙ nõ, in d. l. de tutela. C. de in integ. reſtit. mi. ⁊ ibi limitaui hoc, niſi dixerim, tu mentiris, qr prius mihi dixiſti, ꝙ eraȝ homicida, vt not. Bar. in l. que oĩa. ver. ſed ſi aduerſarius. de procura. Adde, qđ dicere, tu mentiris, nõ eſt iniuria, qñ ille qui dt, facit defenſionem ſue innocentie. ita dt Bal. conſi. xlv. lib.
f Poma. ¶ Eſt verbum iniurioſum. Imo hoc eſt verum, etiaȝ ſi diceret, tu mentiris ſaluo honore tuo, ita dicit Bar. in l. ſi quis extraneus. in prin. ſ. de acquir. here. de quo Alex. ĩ d. l. iij. ⁊ hic i apoſt. ĩ l. turpia. ſ. de leg. j. ⁊ Albe. in ij. par. ſtatutorũ. q. xliij. ⁊ Albe. in c. cum te. de re iud. ⁊ in cap. eam te. extra de iureiu. idẽ tenet licet conſentiant Spec. in ti. de aduocat. §. ea nunc. in ver. ſed hic tamen caue. ⁊ do. Prepoſi. in c. neque. diſtin. ix. ⁊ vide ẽt Fel. in c. que in eccleſiarũ de conſti. Aliqua etiam i c. delicti filij. de excep. ⁊ Bal. cõſil. xlv. in j. parte. vbi ponit an hoc ſit verum, ſi dico, tu mentiris, tamen ad meã defenſionẽ, eũ tu improperas mihi aliquod delictum.
g Alexan. ¶ Aliqua differentia. Quid ſit blaſphemare, vide poſt Bar. in l. turpia. de leg. j. Ang. in l. his verbis. de here. inſti. ⁊ vide. xxiij. q. v. c. q capit. ⁊ de cle. male. c. j. ⁊ ij. ⁊ do. Bal. ĩ l. fi. C. de reb. credi. qui dt, ꝙ faciens iuramenta ſcelerata, dicit̃ blaſphemare. Et vide eũdẽ in l. ignorãtia. ad fi. C. de cri. ſtellio. Et adde, ꝙ Bal. no. ĩ conſi. incip. in Chryſti nomine, amẽ, an dicatur maledicere, vel blaſphemare ille, qui dicit, maledeto ſia Dio: vel, a dſpeto de Dio, ⁊c. qđ ſic, per tex. in aut. vt non luxu. cõtra naturã. ⁊ i c. ij. de maledi. ⁊ in l. j. C. ſi quis Impera. maled. ⁊ xxv. diſt. in c. qualis. Contrarium videtur ex communi vſu loquẽdi, qr ſunt iſta verba potius iniurioſa, quam maledica. arg. ſ. de hered. inſti. l. quoties. §. ſi quis nomen, ſecundum Ang. Non ergo omnis contumelia eſt blaſphemia, vel maledictio, maxime ſm communem vſuȝ loquẽdi iſtius patrie Bononiẽſis, in his ſermonibus ſceleratis, ⁊ vide Imol. ĩ d. l. his verbis. §. j. Que autem ſit pena percutientis imaginem Dei, aut ſanctorum, an ſcindentis imaginem ligni, vide tex. in c. fi. §. ceterum de oſt. or. li. vj. ⁊ Cy. etiã in l. quiſquis. C. ad legem Iuliã maieſt. plenius ĩ l. ex ſenatuſcõſulto. ĩ. de ſicarijs. an etiaȝ puniri poſſit pena mortis. Que autẽ ſit pena blaſphemantis Deum, vide de maledic. in c. ſtatuimus. ⁊ xxij. q. j. ſi quis per capillum, vide que dixi ĩ l. damni infecti ſtipulatio. §. Sabini. in addit. incip. Sabini. ſ. de dam. infec.

1 ☞ Domum dicitur venire, q iuxta domum venit.
2 Statutum puniens facientem inſultum ad domum, qualiter intelligatur.
Pertinentie domus que ſint.
Ad domum dicitur fieri, quod fit prope per quinqȝ pedes.
Circunſtantie eccleſie ſunt xxx. pedes circumcirca.
3 Citatio facta ad apothecam, ſeu ad ſtationem, non valet, qr faciẽda eſt ad domum.

1 **§. Conuicium.** Dicitur hic, ad domum.† quero, qualiter intelligatur, ad domum? Certe non debes intelligere ꝙ domum intrauerit: quia tunc tenet lege Corne. non actione pretoria, l. lex Corne. ſ. eod. ſed ſufficit, ꝙ ve
2 nerit iuxta domũ. Et per hoc dt Jaco. de Are.† ꝙ ſtatuta, que di
a cũt faciente inſultum[a] ad domuȝ, verificant̃ in eo, qui venerit in pertinentijs domus, vt ſ. qđ vi aut clam. l. ſi vitẽ. §. ſi ad ianuã. ⁊ facie l. qui filiũ §. j. ſ. ad Treb. Bl. tñ alibi videt̃ dicere, ꝙ illđ fit ad domum, qđ fit prope per quinqȝ pedes, vt no. in l. quidam Iberus. de ſeru. vrb. predio. Facit ad hoc ſ. que ſint pertinentie domus, in l. vlti. ſ. fi. regun. Decretiſte tamẽ habẽt vnum decretum, quo cõtinet̃, qđ circunſtãtie eccleſie ſunt triginta pedes circũcirca eccleſiã. ¶ Uenio ad fi. §. in eo, qđ dicit de ſtatione. facit eniȝ quod valeat citatio ad ſtationẽ. cuius cõtrariũ tibi dixi ĩ l.
3 lex Cornelia. §. fi tñ. ſ. eo. Ratio, quare† citatio eſt faciẽda ad domum ĩ qua habitat: qr eſt veriſimile, ꝙ ibi ſit familia, que ei referat, que ratio ceſſat in ſtatione: ſed hic ſiue conuiciũ fiat ei in domo, ſiue ad ſtationem, eadeȝ ratio eſt, qr nõ debet ei denunciari.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Faciẽte inſultum. Quis dicatur, facere inſultum ad domum, vide Jac. de Are. Bar. ⁊ Bal. in l. cetera. §. hoc ſenatuſcõ. de leg. j. ⁊ ibi poſt Bar. dixi.
1 ☞ Conuicium etiam quando non fit certe perſone punitur, ſi apparet quod ſit dictum de aliquo, licet non exprimeret.

§. Cui nõ ſine. No. ꝙ† ſi conuicium nõ ſit certe pſone, non punitur. Contra, in l. lex Corne. §. fi. ſ. e. Sol. Ibi in famoſo libello, hic in conuicio. Puto tamen, ꝙ ſi apparet, ꝙ diceret de aliquo, licet nõ exprimeret, vel diceret de quo, ⁊ intelligeret de alio, ⁊ hoc appareret, puniretur, d. l. lex Corne. §. fi. ſ. eo.

1 ☞ Mandato ſolo effectu non ſecuto, in leuioribus, quis non tenetur: ſecus in grauioribus.

a
1 **§. Si curauerit quis.** a No. ꝙ ex† ſolo mãdato, non ſecuto effectu, quis nõ tenet. Quod eſt verũ in leuioribus: ſecus in grauiorib⁹. l. j. ĩ. de extraor. cri. Dixi in l. non ſolum. ij. ſi mandato meo. ſ. e. Ultimo vide gloſſ. que incipit, non ſufficit. ibi, l. iij. §. ſufficit. ſed ibi in quaſi cõtractu, hic in delicto. Item vide ibi, ĩ. tit. j. ſed hic in delicto leui: ibi atroci: vt ſ. dixi.

ADDITIO.

a Roma. ¶ Si curauerit quis. Facit l. ſi quis non dicam rapere. C. de epiſ. ⁊ cleri.

1 ☞ Uerberans clericum in habitu laicali, an ſit excommunicatus.

a **§. Si quis virgines.** a Talis quis eſſe preſumit, in quali habitu
1 reperit. hoc dicit. Facit iſta lex † ꝙ ille, qui verberat clericum b,
b quem credit laicum, qꝛ vadit in habitu laicali, ꝙ non tenetur, vt not. in l. ſi ignorans. ſ. loc. ⁊ eſt tex. qui allegat hanc legem extra de ſenten. excom. c. in audientia. in fin.

ADDITIONES.

a Roma. ¶ Si quis virgines. Adde plene Bal. in l. ſi qua per calumniam. C. de epiſ. ⁊ cleri. ⁊ Saly. in l. quoniã multa facinora. C. de vi publi. ſeu priua.

b Alex. ¶ Qui verberat clericum. Qui percutit clericum nõ incedentẽ in habitu, nõ tenet. Idem tenet Dyn. in l. gerit. de acquirẽ. her. Et predicta vera, niſi percutiens ſciuiſſet eum fuiſſe clericũ: qꝛ in penis prepõderat culpa, l. qui occidit. §. fi. ff. ad leg. Aqui. Sed quid ſi verberauit portantem habitum, ⁊ tonſuram, tamen non erat clericus, vtrum teneatur? Dyn. vbi ſ. tenet, ꝙ non, arg. l. fi. de crimi. expila. here. ⁊ l. eum qui. §. ſi iniuria. ĩ. e. ⁊ ideo dicitur in c. j. quib. mod. feudum amit. ⁊ ibi Bal. poſt. gl. ꝙ ſi quis inſultat dominum. quem neſcit eſſe dominũ ſuum, non perdit feudum ſuum, niſi eſſet ignorantia craſſa, ⁊ ſupina: quia paria ſunt ſcire, vel ſcire debere, l. quod te. ſi certum petatur. Idez dicit ibi gl. ꝙ ſi cõcubuit cum vxorẽ domini ſui, neſciens eam vxorem, qđ non perdit feudum. Item ꝙ cognoſcens monialem, neſciens eaz monialem, non punitur tanquam de ſtupro monialis. quam gl. tene menti, ſecundum Bal. ⁊ fa. it l. ſi ignorans. ſ. lo. ⁊ ĩ. de adulterijs. l. penul. quod dixi ibi: ⁊ quod dixi C. de ſeruis fugitiuis. in l. quicunque. Et adde no. in l. i. ſ. de legib. ⁊ quod no. per Bal. in l. ſi quis non dicam rapere. verſi. ſecundo caſu. C. de epiſ. ⁊ cle. ⁊ cum Barto. concordat etiam Bal. in l. ſi qua per calumniam. in princi. vbi omnino vide C. de epiſco. ⁊ cleri. quod habitus faciat preſumptionez, tenet etiam Bal. in l. directis. C. de teſta. manumiſ. ⁊ ad iſtam materiam vide Joã. And. in regula. cum quis. in mercurialibus. Et qualiter probetur virginitas, vel non virginitas. vide Abb. in c. propoſuiſti. de probationi. Et vide bonaz glo. xxx. q. v. que inſtruit patrem puella, ad probandum virginitatez. in c. hec imago. que dicit, quod ſi prima nocte reperta ſint linteamina ſanguinolenta, probatur virgo, vt ibi: ⁊ alia ratio in verſi. ſequen. que dicit ſi non fuerit reperta ſanguinolenta, non preſumitur virgo, dic vt ibi, ⁊c.

§. Aliud eſt. Nota text. ibi, aſſidua etenim frequentia, ⁊c.

§. Hoc edictum. Nota textum ibi, ea enim que notabiliter, ⁊c.

1 ☞ Propoſitio libelli, in quo continetur delictum alicuius, eſt infamare.

1 **§. Si quis libello.** † No. ꝙ quando tu proponis libellum contra aliquz, in quo cõtinetur delictum alicuius, propoſitio libelli eſt infamare eum. tene menti.

§. Idem ait. No. ꝙ iniuria, que fit officiali, vt officiali, poteſt vindicari per ſeipſum. Tetigi in l. lex. Cornelia. in prin. ſ. eo. vide ibi.

1 ☞ Uiolentia pro ablatiua, vel turbatiua competit actio iniuriarum, ⁊ in ea venit reſtitutio.

1 **§. Si quis bona.** No. † ꝙ pro violẽtia a ablatiua, vel etiam turbatiua, poteſt agi actione iniuriarum. Ita etiam vidiſtis in l. iniuriarũ. §. ſi quis. ſ. e. Item aduerte, cum iſta iniuria de qua loquitur hic. habeat cauſam manẽtem, cum ſemper detinens rem meam, mihi faciat iniuriam, venit in actionem iniuriarum reſtitutio rei per quandam cõſequentiam, quia debet ab iniuria deſiſtere, ſicut in interdicto retinende poſſeſſionis, per quãdam conſequentiam venit reſtitutio, vt no. in l. clam poſſidere. §. qui ad nundinas. ⁊ l. naturaliter. §. nihil. ſ. de acquiren. poſſeſſione. ⁊ not. per Inno. extra de ſen. excommu. c. contingit.

ADDITIO.

a Alex. ¶ No. ꝙ pro violentia. An autem pro violentia turbatiua, ⁊ ablatiua agi poſſit iniuriarum, vide in l. qui pendenctm. ſ. de actionibus emp. ⁊ no. quod ex vi expulſiua poteſt agi iniuriarum, l. vulgaris. §. qui furti. ſ. de furtis. ⁊ no. Bal. in l. ſi quis ad ſe. in ſecundo notabili. C. ad legem Jul. de vi. vbi videas ea que dicta ſunt.

1 ☞ Uerbum, video, poteſt referri ad ocultum intellectus.
2 Judex an de omni iniuria inquirere poſſit.

1
a **§. Si quis ſic fecit.** † No. verbũ, video a referri ad ocultum intellectus ſic l. ſi mihi ⁊ Titio. de leg. ij. ⁊ l. videamus. in prin. ſ. de vſuris. l. videamus. ſ. de in lit. iuran. cũ ſi. ⁊ ſ. de acqui. poſſeſ. l. antepe. circa fin. Item not. diſtinctionem huius §. aut quis verberatur in iniuriam domini, aut in iniuriam propriam. Item allegant
2 quidã hunc §. † quod iudex poteſt de omni iniuria inquirere per officiũ ſuum, vt hic, ibi, multa a pretore relinqui, ⁊c. ⁊ ĩ. §. proxi. ⁊ dicitur ibi iudicem debere inquirere. Tu dic circa hoc, vt dixi in l. ij. §. ſi publico. ĩ. de adulte.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Uerbum, video. Facit ad no. per Bar. in ſimili de teſte, in l. j. in prin. de no. ope. nun.

1 ☞ Damni an in actione iniuriarum habetur ratio.

§. Si quis ſeruo. Op. ⁊ videtur, ꝙ in actiõe iniuriarũ habeatur ratio damni, l. qui ſeruum. ſ. de actio. ⁊ obli. Solutio, Iſta ĩtelligitur ſecũdũ illam. ¶ Item opp. de l. ſi colonus. ſ. arbo. furtim ceſ. Sol. vt ibi. Item opp. de l. dominũ. C. e. Sol. Dicunt quidam, ꝙ ibi loquitur in actione legis Aquilie: hic iniuriarũ, ⁊ ſic eſt ſimplex ratio. Alij dicunt ꝙ loquitur ibi in actione iniuriarum, in qua dãnũ venit ſecundario. Qđ gl. reprehendit, qꝛ tunc agendo vna, repelleretur alia. Mihi videtur, ꝙ in actione iniuriarum habeat ratio damni, tamẽ diuerſimode, ſicut in actione legis Aqui. Nã ſi iniuria habet actũ manentẽ, habetur ratio damni: qꝛ alias nõ poteſt deſiſti ab iniuria, vt dixi ſ. §. ſi quis ſic fecit iniuriam. Itẽ ſi non habet cauſam manentem, poteſt haberi ratio damni per quandam conſequentiam, cum hec actio detur ad eſtimationem iniurie, hoc eſt, ad id, pro quanto quis nollet eſſe paſſus talem in
1 iuriam: ⁊ † in hoc poteſt conſiderari damnum, videlicet intrinſecum, vt debilitatio ſerui, ⁊ expenſe facte in iurando ſeruum: ſed in actione legis Aquilie venit etiam plus, quia veniunt damna extrinſeca, vt ſi hereditatez amiſit, l. inde Neratius. §. idem Julianus. ſ. ad legem Aqui. ⁊ d. de condi. furt. l. ſi condicatur. ideo licet ſit actuz actione iniuriarum, poteſt agi lege Aquilia in eo, quod plus eſt, ⁊ ſi eſt actum lege Aquilia, poteſt agi iniuriarum in id, quod plus eſt. l. qui ſeruum. ſ. de actio. ⁊ obligatiõi. vbi eſt
a caſus. ¶ Ultime gloſſ. oppo. a de l. illud. de acquiren. heredi. vbi eligendo vnum ius, videtur alij renunciare. Solutione, Ibi ſunt iura prorſus contraria, hic diuerſa.

ADDITIO.

a Alex. Ultimo gl. oppo. Adde qđ no. Bar. in l. j. in fi. ſ. eo. Et ꝙ iniuria facta famulo, vel paſtori intelligatur facta domino, tenet gl. ⁊ Bald. in l. ſi qs homicidij. C. de accu. Quid autẽ de iniuria facta ſocio itineris, Bald. in l. quoniã. C. de teſtib. videtur velle, ꝙ ſoci⁹ poſſit agere, ſi iniuriam reuocauit ad animũ. alleg. hãc l. ⁊ no. Bar. in l. iij. §. ſi tutor. de ſuſpectis tutorib. ſ.

§. Item ſi liberum. Quero, ſi fuit facta iniuria procuratori, vel geſtori negotiorum meorum, vel familiari meo libero, an competat actio iniuriarum: R. offre. tangit hoc in libellis ſuis. Cy. tangit. in l. ſi nõ conuicij. in i§. q. C. e. ⁊ Inn. in c. dilecti. extra de appel. ⁊ in c. contingit. extra de ſenten. excommu.

§. Si ſeruum. Oppo. Inſti. eo. §. ſi cõmuni. Gl. ponit plures ſol. Uera ſolutio eſt. Aut fit ad ſuggillationẽ dominorũ, ⁊ loquit lex contraria. Aut non fit ad ſuggillationem dominorum, ⁊ loquitur hic. Facit ad id ꝙ dicam in l. iij. §. ſi pleures. ĩ. de ſepul. viola.

LEX XVII.

1 ☞ Fieri faciens, an teneatur lege Cornelia, vel pretoria.
2 Mandans delictum, facto ſecuto, an dicatur ipſe vere facere, vel interpretatiue.
3 Statutum ꝙ producens actionem contra inſtrumentum, ⁊ non probans puniatur, comprehedit dñm producentem ꝑ procuratorem, ⁊ non probantem.
4 Canoniſte conſiderant magis animum, quam effectum.

Delictum

5 Delictum mandātis,⁊ facientis,an ſit idem numero.
6 Mandans fieri delictum,an teneatur vt principalis,vel vt pre
ſtans opem.

Sed ſi vnius permiſſu.

§. Seruus meus. Oppo.dicit hic
in fi.q agitur de
damno dato.Cōtra,in actione iniuriarum nō venit dāni eſtima
tio,l.item apud Labeonem.§.ſi qs ſeruos.ſ.e. Solu.Intellige
1 hic in fi.q agitur lege Aqui. ¶ Ultimo ſcias,q quidā dicunt,
q hic eſt caſus contra gl.quam habuiſtis in l.no ſolū.in prin.c.
e.vbi dicit,q ille qui fieri facit,nō tenet lege Corne.ia:ſed tenet
pretoria.q videt cōtra hāc legē in eo,q dicit,q agit inquantuʒ
iudici videbit,⁊ ſic ex lege Cornel.l.cōſtitutionibus.in fi.ſ.e.Si
enim ageret pretoria,ageret inquantū pars eſtimaret,vt no.ī l.
iniuriarū.ſ.e.Ueritas eſt,q hic agit pretoria:qd apparet,qr hic
agit dñs nō iniuriā paſſus in ſe,l.lex Cornelia.§.illd.ſ.e.Ad id
q dicit,q tūc deberet agi inquantū pars eſtimaret,dicā ſ.e.l.in
2 iuriarū. ¶ Quero circa hāc legē,vtrū ille q mādat aliquid fie
ri,ſequuto facto,dicat ipſe vere facere,vel dicat facere interpre
tatiue:videtur,q vere faciat,ſicut ille qui aliquem percutit cum
pila,vel ſagitta,vere percutit,l.iteʒ Mela.in princip.ſ.ad leg.
Aquil.qd apparet qr tenet directa legis Aquil.vt ibi:ita eadē
ratione ille qui per te alium percutit,vere percutit.p hoc vide
tur tex.ſ.de vi ⁊ vi ar.in l.j.§.qd ergo adijcit.ibi,ceterū ſi iuſſit,
ipſe vi deiecit ⁊c.licet gl.videat illū tex.deſtruere:pro hoc ſ.de
ma.vin.l.pater.in fi.ibi,ceterū ipſe manumiſit. Pro hoc l.ſi qs
id qd.circa fi.ſ.de iuriſ.om.iu.expreſſe extra de ſen.exc.c.mulie
res.In cōtrariū facit ſ.de vi,⁊ vi ar.l.j.§.deieciſſe.ibi facere vi
det.⁊ l.ſi pater.ſ.de his q in frau.cre.⁊ ibi no.expreſſuʒ.ſ.ad le.
Aqui.l.item ſi obſtetrix.i prin.§.j.vbi ille,qui per aliū facit,nō
dicitur facere,ſed dr cauſam prebare.Quid dicem⁹? Iſtam ma
teriā alias tetigi in repe.l.ſi is qui pro emptore.ſ.de viuc.i que
ſtione illa de fictione tranſlatiua de perſona ad perſonam.Mo
do latius,⁊ intelligibilius dico,quidam ſunt actus,qui non poſ
ſunt expediri per inſtrumentum ſeparatum ab ipſo corpore,vt
adulteriū,tunc qui per aliū facit,ipſe iure non facit.⁊ hoc voluit
dicere gl.ī d.l.j.§.quoties.ſ.de vi ⁊ vi arma.⁊ C.de cad.tollē.l.
vnic.§.ne autē.interpretatiue bñ poteſt cōmitti p aliū,vt ibi di
xi.Idē dico in falſo teſtimonio,cū enīʒ requirat actū perſone te
ſtificātis,nō pōt proprie committi per aliū,eadē ratione.Quedā
ſunt facta,que poſſunt explicari per inſtrumentū ſeparatū a cor
pore,vt percuſſio,homicidiū,⁊ ſimilia,que poſſunt perpetrari ſa
gitta,vel lapide emiſſo.Et hic aduerte,qnq; illud inſtrumentū,
quo mediāte talis act⁹ perpetratur,agit de neceſſitate.nec pōt
nō agere,tūc qui facit mediāte tali inſtrumēto,vere facit. Ita lo
quit l.itē Mela.in prin.ſ.ad leg.Aqui. Qñq; illud inſtrumētuʒ
a quo mediante perpetratur actus,agit in virtute libertatis ſue,
vt ſi mando homini habenti intellectum,percutias,vel occidas
talem tunc ille liber occidit,merito ipſe vere facit:ſed ego qui
mando,dicor prebere cauſam,quia mandatum meum nō eſt cau
ſa neceſſaria illius actus.Ita loquitur d.l.itē ſi obſtetrix.⁊ mul
te alie leges.ſ.ad legem Aqui.Modo ad propoſitum,quando
ego mando tibi aliquid,quod poſt ſuſceptum mandatum tu ha
bes neceſſe facere neceſſitate ciuili,quia es obligatus ad hoc:vt
puta,ſi mandatur tibi aliquid,q eſt honeſtum,vt ſi dominus mā
dat ſeruo aliquid,quod non cadit in graue delictum,tunc ille ve
re facit,cuius mandato fit.Quandoque inſtrumentum,quo me
b diante agitur, de neceſſitate agit, dico de neceſſitate ciuili.[b]
Hic eſt caſus in l.pater.in fi.ſ.de ma.vin.⁊ ſ.qd quiſque iur.i l.
iij.§.ſi procurator.Licet enim verba illius edicti loquant in p
ſonā,qd quiſq; iuris ſtatuerit,⁊c.tñ habēt locū i eo,q impetrauit
per procuratorē.Cū enīʒ mandatū de impetrando ſit licitū,ille
c procurator de neceſſitate[c] impetrauit:⁊ ſic dñs vere impetrauit,⁊
3 eſt caſus ſ.d admi.tut.l.ita aūt.§.geſſiſſe. Per hoc dicebam in
queſtione de facto,Aſſiſij ſtatutū dicebat.ſi quis produxit exce
ptionem aliquā cōtra inſtrumētū confeſſionatum,nec pbauerit,
puniat in tantū:modo quidā produxit exceptionē contra inſtru
mentū per procuratorē habentē mādatū ad hoc,nec probauit,
d dico q ex verbis ſtatuti dñs punitur[d],qr vere dñs pduxit:qr p
curator tanquā inſtrumentū hoc fecit de neceſſitate,ſ.ciuili.Nec
tunc debet inſpici,vtrum verba ſtatuti loquantur in perſonaʒ,
vel in rem.Sed ſi mandatum non ſit licitum,⁊ ideo ille per quē
quis fecit,nō fecit hoc de neceſſitate nature:qr liberuʒ habet ar
bitrium,nec ex neceſſitate legali,qr rei turpis nullum eſt māda
tum.tunc ille qui mandat,non facit vere,ſed interpretatiue.Ita
loquit l.j.§.deieciſſe.de vi ⁊ vi arma.⁊ ſupra de his,que in frau.
credi.l.ſi pater.⁊ d.l.itē ſi obſtetrix.ſ.ad legem Aquil.⁊ omnes
leges,que hoc dicūt,debent intelligi ſecundū modū predictum.
4 Non obſtat ca.mulieres.extra de ſenten.excom.vbi dicit,qd
vere facit.Dicunt quidam Canoniſte vere facit,ſcilicet quantū
ad peccatum.voluit dicere,qd Canoniſte magis conſiderant ani
mum,quā actū:ſed nos magis actum,quā animū,vt no.per Dy.
in c.peccatum.extra de reg.iur.lib.vj.⁊ ideo quantum ad pecca
tuʒ mortale,in foro cōſcientie,ille vere facit,qr cōſiſtit in animo:
5 ſed reſpectu actus,quē nos inſpicimus,vere non facit. ¶ Hoc
e premiſſo,quero,vtrū[e] mandātis,⁊ facientis ſit idem delictū nu
mero:Iſtā queſtionē cōſuluit Dy.⁊ determinat quod ſic.Cy.re
fert in l.nō ideo min⁹.C.de accuſ.per l.j.C.ſi re.vel accuſa.mor.
fuer.Mihi videtur dicenduʒ,quod iſta queſtio poteſt cōſidera
ri primo ſic,vtrum ſit idē delictum,hoc eſt,vtrum ex eodē deli
cto teneātur mādans,⁊ faciēs:⁊ dico faciēs immediate,fieri fa
ciens ppter mādatū,vt dixi ſ.eo.l.nō ſolū.§.ſi mādato.Secūdo
modo pōt intelligi,vtrū ſit idē delictū numero.hoc eſt,vtruʒ ſit
eadē obligatio.Et ad hoc reſpōdeo quod nō.Nā tot ſunt obliga
tiones,quot ſunt perſone delinquētium,l.ſi plures.ſ.eod.l.ſi qs
id quod.§.fi.cum l.ſequēti.ſ.de iuriſ.om.iud.cum ſimilib. Ter
tio poteſt intelligi,vtrum ſit idem delictum,hoc eſt,vtrū eadem
accuſatione,vel actione puniatur. Et hic eſt aduertendum,aut
loquimur in caſibus,in quibus ille qui mandat fieri,vere facit,⁊
tunc ſine dubio eadem lege punitur,nō attēto,vtrum verba ſint
ſcripta in rem,vel in perſonam:aut loquitur in caſibus,in qui
bus ille,qui mandat fieri,non facit vere,⁊ tunc diſtingue,aut ver
ba ſunt ſcripta in rem,aut in perſonam,l.hec verba.ſ.de adulte.
⁊ l.aut q aliter.in fi.ſ.quod vi aut clam.⁊ ſ.de acquirenda here.
6 l.ſi ſeruum.§.pretor ait. ¶ Quero,vtrum ille,qui mandat fieri
teneatur vt principalis,vel vt preſtans opem:Hāc queſtionem
tāgit Cy.in l.nō ideo minus.C.de accuſa.finaliter nil eſt dictū.
Naʒ faciens eſt principalis,mandans tenetur, vt mandans:pre
ſtans opem,tenetur vt preſtans opem.Et omnia iſta ſunt diſtin
cta,⁊ ſeparata,vt dixi tibi in l.non ſolum.§.ſi mandato.ſ.eo.Et
aduerte,qr obligationes quibus iſti tenentur,quilibet per ſe eſt
principalis,nec obligatio accedit obligationi,licet factum acce
dat facto.Quod dic,vt in l.qui ſeruo.§.j.ſ.de furt.Sed quid de
eo qui preſtat opem,an videatur vere facere: Dic vt dixi in l.is
qui opem.ſ.de furtis.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Agit in virtute.Uide qd no.Bar.in l.ſi gemina.ſ.arb.
fur.ceſa.ibi,quero quid.
b Alex. ¶ Neceſſitate ciuili.Not.ad tit.ſ.ad legem Aquil.⁊ vide
hic que no.per Ang.⁊ qd no.Bar.in l.j.ſ.de ſica.
c Alex. ¶ De neceſſitate.Adde no.p Bar.in l.iij.§.ſi procurator.
qd quiſque iur.⁊ in l.ſi is qui pro emptore.ſ.de vſuca.⁊ Bal.in
l.j.C.de ſenten.⁊ Bal.in d.l.iij.§.ſi procurator.q quiſque iur.⁊
Bal.in l.nō ideo minus.C.de accuſ.in vij.q.vide omnino Bar.
in l.diuus.§.ſcribere.de fal.⁊ vide Bal.in l.ſi familia.in aliqui
b⁹ lect.ſ.de iuriſd.om.iud.Ang.hic,⁊ Bal.in d.l.iij.§.ſi procura
tor.⁊ ibi Ang.⁊ Pau.de ca.⁊ dicit Bal.per illū tex.in auth.eo
de curſum.C.de do.ante nup.q illud dicitur fieri in pſona mea,
quod ſit meo nomine.
d Alexā. ¶ Dominus punitur.Limita tñ hoc eſſe verū,niſi lex vel
ſtatutū diceret,quicunq; per ſe,ſeu pſonaliter oppoſuerit,⁊c.qr
tūc nō cōprehenditur faciens per aliū.Sl.eſt no.i cle.j.in verſi.
publice.de vi.⁊ ho.cle.⁊ no.Bal.i c.j.§.ſi qs deceſſerit.i tit.ſi de
feu.fue.cōtro.inter do.⁊ agna.⁊ Bal.in c.j.in fi.prin.in ti.quib⁹
mo.feu.ami.⁊ in c.j.§.iniuria.de pa.iu.fir.⁊ per Bar.in l.p hāc
C.de ero.mili.an.lib.xij.bñ facit tex.in l.j.§.ne autē.in ver.ſuis
manibus extruere. C.de cad.tol. Pro hoc facit,qd no.Io.and.
in c.ſicut dignum.de homi.vbi dicit,q ſi ſtatutum punit homici
dium factū manibus ſuis,non punitur mādans.bene facit text.
de peni.diſt.j.c.periculoſe.Et dicit Bar.in l.quemadmodū.C.
de agric.lib.xj.qd ſtatuta punientia facientem delictum,habēt
locum in mandante,vigore extentionis,ne delictū remaneat im
punitū.Adde,qd ſtante ſtatuto,q homicida decapitetur,ita q
ſtatim moriatur,qd,mandans non decapitabitur.Idē conſuluit
Bal.conſi.lij.iij.lib.Mediolani,vbi eſt tale ſtatutum.
e Alex. ¶ Quero vtrum.Uide text.in d.l.certe.§.j.de precca.per
Ang.clare i trac.maleficiorū.i gl.in ver.Semproniū mādatorē.
⁊ vide ſ.de adul.in l.hec verba.⁊ adde q dixi in l.nō ſolum.in §.
ſi mādato.quia hic debebā ponere.ſ.eo.Sed quero,pone.accu
ſo te,q me a poſſeſſione deieciſti.⁊ in veritate eijci feciſti an ſuffi
ciat:Dicit Inno.q non.qd eſt verū,ſi dico,q per te feciſti.ſecus
ſi ſimpliciter,ſecundū Io.Mon.qui ita no.in c.qui per alium.
de reg.iur.lib.vj.vbi omnino videas.⁊ vide omnino Bal.in c.j.
§.iniuria.in fi.de pa.iur.fir.⁊ vide Bal.de pa.Conſtan.in verb.
opizoni.⁊ adde no.per Bal.in l.j.C.de ſer.fug.⁊ in auth.ſed no
uo iure.eo.ti.⁊ in l.quicūque.eo.ti.Uide Bal.i l.ſ.ne autem.C.
de cad.tol.⁊ Bal.in l.ſi familia.ſ.de iuriſ.om.iud.⁊ no.in l.non
eo minus.C.de proc.An autē ſtatutū pcedens pacē fieri pcuſſo
ri,verificetur in mandante,vide no.per Bal.in tranſigere.in fi.

C. de tranſac. Iſtis etiam adde, qđ not. Bal. in l. accuſationes. ꝙ
met. cauſ. Pro cuius intellectu vide etiam Bald. in ca. j. in §. ſi
vero. de pa. iura. fir. ⁊ Lud. in l. ſi quis in graui. §. ſi maritꝰ. ꝫ. ad
Sylla. ⁊ Cy. i l. ij. circa vlti. queſtio. C. vnde vi. ⁊ dixi poſt Bar.
in l. cum fundꝰ. de vi ⁊ vi arma. ⁊ Bar. in l. vt vim. de iuſti. ⁊ iure
vide Bal. i l. ad officium. in fi. C. communi diuidũ. Et vide Bal.
in auth. habita. C. ne fi. pro patre. per tex. in l. quod ſepe. §. ſi qs
amico. de contrahē. empti. ⁊ vide in l. Gracchus. C. de adul. ⁊ ibi
Bal. Ad materiam vide Bart. in l. vtram. ff. de parricid. ⁊ Bal.
in l. fi. in prin. C. ſi a nõ compe. iudice. ⁊ Bal. in l. peremptorias.
C. ſenten. reſcindi non poſſe.

§. **Quedam iniurie.** No. ꝙ inſpicimus perſonam facientis iniuriam.

§. **Cum ſeruus.** Opp. ꝙ quantitas ſola ſit in obligatione: noxe deditio ſit in ſolutio
ne, vt ꝫ. de re iudi. l. miles. §. decē. ergo nõ eſt in poteſtate domi
ni eum tradere verberandum. Solu. Dicit gl. hoc eſt verũ acto
re poſtulante. Alibi habes gl. que indiſtincte tꝫ, ꝙ in qualibet
actione noxali ſit in poteſtate domini tradere ſeruum verberã
dum, vt liberetur a noxe deditione. Ita not. ꝫ. de mino. l. ꝙ ſi mi
nor. §. ſi ſeruus. Sed Azo in ſumma. C. e. tit. dicit, ⁊ melius. ꝙ in
qualibet actione noxali, que proſequitur vindictã, dominus ha
bet eam poteſtatē, de qua hic dicitur, ſ. cuꝫ tradere verberandũ,
vel dare eũ pro noxa. Et hoc vult iſte tex. dũ dicit, ſed i arbitrio
domini, ⁊c. ſi enim requireretur, ꝙ actor hoc peteret, non eſſe in
domini arbitrio. In alijs vero noxalibus actionibus, que non
proſequuntur vindictam, ſed rem familiarem non habet domi
nus illam poteſtatem, ſed debet ſoluere, vel dare pro noxa, dicta
l. miles. §. decem. ꝫ. de re iudic. ⁊ gloſſa, que eſt in dicta l. ꝙ ſi mi
nor. §. ſi ſeruus. non bene dicit. Habes ergo notare inter actio
nes que dantur ex facto ſerui noxaliter ad vindictam, ⁊ aliam
noxalem, duas differentias. Prima eſt illa, de qua modo dixi.
Secunda differentia eſt, quia in alijs noxalibus abſente domi
no peruenitur ad primum, ⁊ ſecundum decretum, d. l. ij. §. j. ꝫ. ſi
ex noxa. cau. agat. In ea vero, que pſequũtur vindictam abſen
te domino peruenitur ad diffinitiuam ſententiam, l. ſed eſt que
ſtionis. §. ſi atrocem. ꝫ. eo.

1 ☞ Iudex vir bonus dicitur, ⁊ an valeat conſuetudo Piſana,
ꝙ offendens ponat ſe in manibus offenſi: ⁊ an offenſus excedat
modum in vindicando, poſſit puniri.

§. **Pretor ait.** No. ꝙ iudex dicit bonus vir, vt hic,
⁊ l. cõtinuus. §. cũ ita. ꝫ. de verb. ob. ⁊
1 no. i l. ſocietatē. §. arbitrorũ. ꝫ. p ſocio. ⁊ eſt iſte §. i ar. † Cõſuetu
do eſt Piſis, ꝙ ille qui facit alicui iniuriã, ponat ſe in manibus
iniuriatiꝰ vt de eo ſumat vindictã, ⁊ etiã in perſonam: que conſue
tudo licet non valeat de iure, l. j. §. vſq; adeo. ꝫ. eo. tamē poſito ꝙ
valeat, ſi ille excedit modum in vindicando poteſt puniri: q2 ar
bitrio boni viri debet hoc facere, arg. huius tex.

a §. **Si ante iudicē.** [a] Format Dy. talem queſtionem hic. Feciſti mihi furtum
demũ poſuiſti te in manibus meis, ⁊ mihi rem reſtituiſti, an per
hoc tollat actio furti in duplũ, vel quadruplum: Certe non, l. qui
ea mente. ꝫ. de furtis. Nec obſtat lex iſta, q2 hec actio proſequit
vindictam, illa proſequitur rem familiarem.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Si ante iudicē. No. mirabilē text. ꝙ inſtigans iudicē, vt
iniuriantē ſibi torqueat, ex hoc videtur remiſiſſe iniuriã: facit l.
interdũ. §. qui furem. ꝫ. de fur. ⁊ vide Bal. ⁊ doc. in l. ab hoſtibꝰ.
§. j. ꝫ. ſol. matri. ¶ Poma. Bal. in l. fi. verſi. ſed an qui luit. ꝫ. de
in ius voc. alleg. hunc text. ꝙ qui luit in corpore, ſi poſtea veniat
ad pinguiorem fortunam, nõ teneatur ſoluere: q2 ſatiſfactũ eſt.
facit gl. no. i c. ſicut dignũ, de homici. ⁊ viõ gl. no. i l. fi. ꝫ. d arbi.

1 ☞ Furioſus loco abſentis habetur.
2 Pater poteſt remittere iniuriam factam filio.
3 Pater vilis non poteſt iniuriam factam filio remittere.
4 Pater vilis non poteſt filio ſubſtituere pupillariter.
5 Iudicium quando trãſfertur de perſona patris in filium, ſuper
eadem inſtantia proceditur.
6 Actio competit patri pro iniuria facta filio emancipato.

1 §. **Filiofamilias.** † In primo dicto habes, ꝙ furioſus habet loco abſentis.
Contra ꝫ. de procu. l. ij. §. j. Sol. vt ibi. ⁊ l. ij. §. volũtatem. ꝫ. ſolu.
2 matri. ¶ Venio ad ver. plane. No. ex iſto ver. † ꝙ pater poteſt re
a mittere[a] iniuriam factam filio. Quod no. propter ſtatuta huius
ciuitatis, que minuunt penam propter pacem ſeu concordiam.
Opp. ꝙ pater non poſſit remittere in preiudicium filij, l. j. C. de
bo. mater. Sol. Ibi ideo, quia magis videtur iniuriam pati pa
ter, quam filius l. iſti quidem. ꝫ. qđ met. cau. Itē opp. ꝫ. de inof.
teſta. l. Papinianus. Solu. Ibi erat iniuria ſolius filij, que non
tranſibat ad patrem, ideo per patrem non poteſt remitti, ⁊ vide
circa hunc §. qđ no. per glo. ꝫ. de pac. in l. perſonam. ⁊ per Inno.
b extra de ſenten. excom. ca. non dubium. ¶ Venio ad ver. [b] interdum. Not. ꝙ quando pater eſt vilis perſona, non permittitur ei,
3 ꝙ remittat iniuriam † filij. Per hoc ego dicebam in l. ij. ꝫ. de vul
4 ga. ⁊ pupil. quando † pater eſt vilis, non poteſt filio pupillariter
ſubſtituere. Sicut enim ei aufertur adminiſtratio bonorum filij
in vita, ita in morte, vt hic, ⁊ l. fi. C. de ſenten. paſſis. ¶ Venio ad
5 ver. ſed ⁊ ſi pater. Dicitur hic, ꝙ † trãſfertur iudicium de perſo
na patris ad filium: quero inſuper eadem inſtantia debeat pro
cedi: Gloſſ. determinat ꝙ ſic. l. tam ex contractibus. ꝫ. de iudi. ⁊
l. vnic. §. videamus. C. de rei vxo. actio. ⁊ bene dicit per hũc tex.
⁊ in l. ſciendum. ꝫ. de actio. ⁊ obliga. ¶ Venio ad fi. Glo. intelli
git hunc text. quando filius fuit emancipatus poſt iniuriam ſibi
6 factam. Quero, † quid[c] ſi iniuria erat facta a tempore, quo erat
c emancipatus, vtrum ex tali iniuria competat actio iniuriarum
patri: Glo. videtur quod ſic, Inſtit. cod. §. patitur. Cy. hoc tra
ctat in l. ſi non conuitij. C. eo. in iiij. q.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Poteſt remittere. Hoc verum, niſi iniuria fuiſſet facta
a perſona cõiuncta, vt not. in l. Lucius. ſol. mat. Facit ꝙ legitur,
⁊ no. in l. Papinianus. ꝫ. de inoffi. teſt. ⁊ Imol. in d. l. Luciꝰ. i fi.
⁊ ibi Ludo. in verſi. oppo. ꝙ non poſſit remittere in preiudiciũ.
Adde glo. ⁊ Bart. per illum tex. in l. in perſonam. ꝫ. de pactis. ⁊
not. Inn. in c. non dubium. de ſenten. excommuni. ⁊ quid in tuto
re, ⁊ curatore, an poſſint remittere iniuriam factam pupillo, vi
de Bal. in l. pactũ curatoris. C. de pact. ⁊ in l. preſes. C. de trãſa.
vbi etiã ponit, an Abbas cũ capitulo poſſit remittere iniuriam.
b Poma. ¶ Venio ad verſic. Pater poteſt remittere iniuriam il
latam filio niſi eſſet vilis perſona. Contrarium tenet ibi Angel.
quem vide omnino, nam ſi non interdicitur teſtari ſibi, ergo nec
interdicitur teſtari pro filio. quod tene menti.
c Alex. ¶ Quero quid. adde Bal. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus.
ꝫ. ad Trebe.

1 ☞ Procurator omnium bonorum poteſt agere, licet in manda
to non ſit dictum.

a §. **Procuratorem.** [a] No. tex. ibi, pcuratorē
1 autem ⁊c. ad hoc † ꝙ pcu
b rator omnium bonorum poteſt agere[b], licet in mandato non ſit
dictum ad agendum, ⁊ defendendum, ⁊c, vt hic, ⁊ l. iij. §. j. ꝫ. iudi.
ſol. Et de hoc eſt caſus extra de pc. c. qui generaliter. li. vj. facit
ꝫ. de procu. l. qui proprio. §. fin. ⁊ l. nam ⁊ nocere. ꝫ. de pac. ⁊ per
Inno. extra de fideiuſſo. c. fi. circa princi. magne gloſſ. de hoc in
Spec. in tit. de procur. §. j. verſi. item generaliter.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Procuratorem. Ad iſtum tex. vide Bal. i l. reos. C. de
accu. in q. an requiratur ſpeciale mandatum in criminalibus, vt
in l. ſeruum. §. publice. ꝫ. de procu.
b Alex. ¶ Poteſt agere. Vide l. in prouinciali. §. ſi ego. de oper.
no. nun. ⁊ Inn. in c. fi. extra de proba. facit tex. in l. cum clericis.
circa medium. C. de epiſco. ⁊ cleric.

1 ☞ Aduocatus cum diu abſuturus eſt, alius eſt querendus, nõ
danda dilatio.

§. **Quod autem.** Tene menti. Vos ſcitis, quod propter abſentiã aduocati da
tur dilatio parti, l. ait pretor. §. fi. ꝫ. ex quib. cau. maio. Hoc autē
intellige, ſi aduocatus eſt reuerſurus de proximo, vt hic, ſecus ſi
1 † eſſet longo tempore abſuturus, tunc deberet ſibi alium aduo
catum querere, argumen. huius text. Pro hoc infra, de vaca. et
excuſa. mune. l. penul. §. fin. Demum no. tex. ibi, ad cuius inquit
officium, ⁊c. ⁊ in verſicu. idem Iulianus. no. ibi, omnibus enim,
qui ſuo. ⁊c.

LEX XVIII.

1 ☞ Iniuriarum tenet proferens verba que Reipublice ma
nifeſtari non expediunt.

a **Cum qui nocentem.** [a] No. rõnem huiꝰ tex. Et
per hoc dicunt doc. ꝙ ſi non expediret reipublice
talia, que per iniuriã dicunt manifeſtari, deberet, pfe
rens talia verba, puniri. Verbi gratia, aliquis dixit tibi, tu es ce
1 cus, vel claudus, † tunc teneretur actione iniuriarum, quia Rei
b publice non intereſt. Sed quid ſi dixit[b] alicui, tu fuiſti mitratus
pro falſo, vel es ſpurius. Certe puto, quod ſi eſt verum, nõ tenea
tur: quia intereſt Reipublice, quod infamia illius manifeſtetur,
ne admittatur ad teſtimonium: item ne ſpurius admittatur ad
dignitates quarum non eſt capax. Circa hoc vide Cyn. C. eo. l. ſi
non conuitij. in viij. q.

ADDITIO.

a Pom. ¶ Cuꝫ qui nocentē. Ad hec vide d. Alex. in l. iij. ꝫ. de lib.
⁊ poſth. qui dicit opi. Bar. hic eſſe communē, ⁊ vide Ra. cu. cõſ.
lxxxiiij. c. ij. ⁊ Old. cõſ. liij. ⁊ do. Prepoſitũ. i c. ſi gens Anglorũ.
diſt.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

diſtin. lvj. ⁊ Pau. de ca. in proemio Cod. ⁊ Fel. in c. j. de except.
⁊ in capit. dilecti iiij. de exceptio. ⁊ Ro. cõſil. xcvj. ⁊ ſequē. ⁊ vlti
mo conſi. xliiij. ⁊ ibi addita. Ad hoc vide Roma. in l. fin. ff. quod
quiſque iuris. vbi dicit quod quando obijcitur alicui cauſa, ꝙ in
tereſt Reipublice ſciri, ⁊ eſt verum, ꝙ ſi obijcit in iudicio nunquā
poterit agi actione iniuriarum. allegat glo. in cano. ſi peccaue-
rit. ij. q. j. Quando vero obijcitur extra iudicium dicit, quod ſi
obijcitur animo corrigendi, qd̓ non tenetur. Alleg. ca. cum illa.
xij. diſtin. Si vero non habet cauſam obijciendi, vt puta, q2 hoc
ex rixa dicit, ⁊ tunc licet ſit verum, tamē tenetur actione iniuria
rum, q2 licet ſit bonum, hoc tamē eſt male dictū: ſicut fuit bonū
Chriſtum occidi, tamen fuit male factum. ⁊ vide ad hoc Ang. in
l. veſtem. j. e. ⁊ ij. Alberi. in parte ſtatutorū, inci. item ſtatuto, ⁊c.
qui dixerat verba iniurioſa, ⁊c. ⁊ vide tex. ī c. cū te. de re iud. vbi
pro minima re agit actione iniuriarū. An autē prouocatus, qui
dixit iniuriam, teneatur iniuriarū, tex. in d. l. fin. ff. qd̓ quiſq; iur.
videt facere, ꝙ non. ⁊ ita tenet Spe. ti. de acc. §. j. verſ. ſed quid ſi
te vocaui latronē. ⁊ ibi Jo. And. in addi. magna, ſed Abb. in c. j.
extra eo. ꝙ imo prouocatus teneatur: ſ3 ꝙ mitius puniatur. Et
vide ad hoc Ang. in l. vt vim. ff. de iuſti. ⁊ iure. ⁊ Bal. in repe. l. j.
C. vnde vi. ⁊ vide plura in materia in l. turpia. ff. de le. ij. ī j. dicto.
Abb. in d. c. olim. ī. de reſtitut. ſpolia. ꝙ ille qui occidit aggreſſo
rem prouocantem, etiam ſi fugere poterat, non debet puniri, vt
doloſus pena homicidij: ſed mitius, vt culpabilis. Et vide Bal.
in d. l. ſi non conuitij. ⁊ Anc. conſi. ccxxv. ⁊ vide etiam Rom. in l.
cū3 mulier. ff. ſolut. matrimo. ⁊ vide etiam Ang. in l. item apud
Labeonem. §. quod ait. ſ. eod. ⁊ in l. iniuriarum. §. ſi quis. ſ. eod.
⁊ Fely. in dicto c. cū3 te. ad fin. vbi no. Uide ad hec Soci. conſi.
cxviij. ¶ Alexan. Uide de hoc per Cyn. in l. iij. de liber. ⁊ poſth.
⁊ Hoſtien. in ſumma, de iniur. §. contra nos. ⁊ per cano. in c. acce
dens. de pur. cano. per Oldrad. plene conſilio liij. incipien. con-
ſueuit dubitari. per Azo. in ſumma C. de infami. ⁊ vide Bald. in
j. conſtit. Codi. in princ. in iij. oppo. Et quando poſſit impune in
iuria dici, vide remiſſiue per Alex. ī l. fi. qd̓ quiſque iur. Et quid
ſi dico, tu es periurus, per Ange. in l. iij. de lib. ⁊ poſth. ⁊ que no.
Bar. ⁊ Ang. in l. q̄ omnia. de procu. ſ. ⁊ no. Gul. de cug. ⁊ Pau.
de caſt. ⁊ Bald. ⁊ Angel. in l. fi. qd̓ quiſque iur. ⁊ Old. in d. conſil.
And. de Iſer. in c. j. §. preterea. que fue. prim. cauſa bñfi. amit.
per Cyn. ⁊ Petr. ⁊ alios in l. ſi non conuitij. C. eo. ⁊ gloſſ. ij. q. j. in
primis. per Abb. ⁊ alios in c. cū te. de re iud. ¶ Adde poſt coñ.
Old. Pet. ⁊ Anch. conſi. ccxxvj. ⁊ Ro. conſi. cxvj.
b Pom. ¶ Si dixit. Adde Cy. Pet. ⁊ Sal. ⁊ alios ī l. ſi nō ꝯuitij.
C. de iniu. Gl. in c. ij. q. j. Jo. and. in Spe. de iniu. poſt prin. Sal.
in d. l. ſi non conuitij. d. Abb. ⁊ ibi dixi, in c. cū te. de re iud. Lud.
Rom. in conſil. xciiij. do. Petr. in c. de or. cog. vbi alleg. Oldr.
in c. Quintauallis. de iureiur. Old. in conſi. liij. Hoſt. in c. ij. de re
nun. Gu. Bal. ⁊ Ang. in l. fi. ff. qd̓ quiſque iur. Jo. and. in addit.
Spec. in tit. de iniur.

a § **Si iniuria.** [a]Qñ iniuria confertur in aliquē prin
cipaliter inſpicit̃ potius veritas, quā
opinio. at cū infertur in aliquē per conſequentiā, inſpicit̃ potius
opinio, quā veritas. h. d. ¶ Opp. ī. proxi. §. Sol. habetis in ſum
mario. ¶ Itē opp. de l. illud. §. fi. ſ. e. Sol. ibi nō habebat animū
inferendi iniuria3 alicui: hic ſic. ¶ Item oppo. ſ. ex quib. cau. in
poſ. eat. l. Fulcini⁹. §. quod ſi aduerſus. Gl. nō ſoluit. Sol. ibi ſi la
titatio non erat fraudulosa, cõtra illas perſonas, quas fraudare
nolebat: ſed hic erat animus iniuriandi contra eū, qui fecit iniu
riā. ¶ Itē opp. C. de heredi. inſti. l. ſi pater. Gl. nō ſol. Tu dic, li
cet ibi teſtator errauerit, heres inſtitutus nullu3 paſſus eſt dam
nū, vnde cõtra teſtatoris propoſitū agere nō poteſt. hic vero, l3
inferens iniuriā errauerit, tñ iniuriat⁹ paſſus eſt dānū, ⁊ iniuriā,
⁊ ideo agit, ne alterius error ſit ſibi damnoſus. ¶ Itē opp. de l.
ſi per errorē. ſ. de iuriſ. om. iud. Sol. gl. ibi loquit̃ in actu, in quo
requiritur cõſenſus duorū: hic nō. ¶ Uenio ad §. cū aliquis. Et
opp. de l. item apud Labeonem. §. interdum. ſ. eod. Dicit gloſ.
aliud in ſeruo, vt ibi: aliud ī filio, vt hic. Nā in ſeruo requiritur,
ꝙ quis ſciat cuius ſeruus ſit qd̓ eſt verū, ſi dñs vult agere tāquā
ſibi, ſit facta iniuria. Et eſt ratio, q2 ad hoc vt cõpetat dño actio
ſuo nomine, oportet ꝙ ad iniuriam domini ſeruus ſit pulſatus.
vt ſ. eo. l. item apud Labeonem. § ſi quis ſic fecit iniuriam. ſed ſi
iniuria fiat filio, vel vxori, etiam ſi nō fiat ad iniuriam patris, vel
viri, patri ⁊ viro competit actio ſuo nomine.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Si iniuria. Uide no. per Bal. in l. ſi quis, nō dicam ra-
pere. C. de epiſ. ⁊ cleri. ⁊ in l. diuus. ī. de ſica.

LEX XXI.

1 ☞ Tempus illate iniurie debet in libello inferri.
2 Eſtimatio iniurie qualiter fiat.
3 Actor qui agit iniuriarum, an debeat ſe referre ad damnum, an ad lucrum.
4 Quantitas certa an debeat exprimi in libello iniuriarū.

Iniuriarum. Facit hec lex ad ea que dixi
in l. j. ī. de pen. ¶ Itē facit,
1 † ꝙ in libello debeat inſeri tps facte iniurie. Dixi de
2 hoc in l. pretor edixit. in princ. ſ. e. ¶ † Quero, qualiter
fiet iſta eſtimatio iniurie? Glo. dicit, ꝙ aut agit̃ pretoria, ⁊ fit eſti
matio per iuramētū actoris. Aut agit̃ lege Cornelia, ⁊ fit eſtima
tio officio iudicis. l. cõſtitutionib⁹. §. fi. ſ. eo. Iſtā opi. tenet gl. in
l. lex Cornelia. in prin. ſ. eo. ⁊ Inſti. eo. §. pena. Idē tenet Rof. ⁊
Cy. in l. ſi nō conuitij. C. eo. in x. q. Cõtra hoc videt̃ expreſſe ſ. e.
l. ſed ſi vnius permiſſu. §. ſeru⁹ meus. vbi agit̃ pretoria, ⁊ tñ eſti
mat̃ iudicis officio. Sol. illi, qui volūt ſuſtinere hāc opi. dicunt,
qd̓ in pretorijs eſtimatur iniuria per iuramentū actoris, taxatū
tñ per iudicē: ſicut diximus in iuramēto in litē, l. videamus. cir-
ca fi. ſ. de in lit. iur. Azo in ſumma tñ hui⁹ tituli, videt̃ dicere, ꝙ
idem ſit in pretoria, qd̓ in ciuili. ⁊ iſtā opi. putarem veriorē de iu
re per d. l. ſed ſi vnius. §. ſeru⁹ meus. ⁊ per l. item apud Labeo-
a nē. §. ꝙ ait pretor. ¶ Scdo quero[a], recepta illa opinione † ꝙ eſti-
3 met̃ iniuria ꝑ iuramētū actoris, vtrū actor debeat ſe referre ad
dānū, hoc eſt, ꝙ dicat, potius voluiſſem eſſe paſſus tantū damnū,
quā pati tantā iniuriā, vel debeat referre ad lucrū, vt dicat, no-
luiſſem eſſe lucratus tantū, ⁊ pati tantā iniuriā: Quida3 dicūt, ꝙ
nō debet referre ſe ad lucrū, per l. ſi ſterilis. §. cū ꝑ venditore3. de
act. em. ſ3 nō obſtat. Cū hic agat̃ propter maleficiū, habet̃ ratio
4 cuiuſcūq; intereſſe, et extrinſeci: vnde teneas gl. ¶ † Tertio que
ro, vtrū certa quātitas debeat exprimi in libello, cū agatur iniu
riarū? Quidā dicūt, ꝙ ſic, per iſtū tex. cū gl. Sed gl. habuiſtis cõ
trariā ſ. e. l. pretor edixit. §. j. in gl. ſup ver. ſarciat. Breuiter pu
to ſic dicendū. Eo caſu quo d3 fieri eſtimatio per iudicem, nō d3
poni certa quātitas ī libello, q2 pars nō debet ponere pro certo
illud, qd̓ nō eſt in ea: ſed ſi eſtimatio debet fieri ab ipſa parte, tūc
in libello debet poni certa quātitas. l. vbi autē. §. qui illud aut il
lud. ſ. de ver. obl. ⁊ l. j. §. q2 autē. ſ. quorum leg. Ultimo vide gl.
ver. iniuriarum eſtimatio. que inci. alias actio. ibi, ſ. mandati.
ſed ibi actio datur ad intereſſe, quo variato, variat̃ actio: hic ve-
ro agitur ad vindictam, que non variatur ex varietate perſone.
¶ In ea. gl. in fi. ibi. §. diui fratres. ſed ibi ex augmētatione rei
creſcit eſtimatio futura: ſed hic ex augmētatione dignitatis, nō
creſcit eſtimatio iniurie iam facte.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Secūdo quero. No. formam libellandi in actione iniu-
riarum, vide Sal. in l. ſi nō cõuitij. C. eo. Et quid in partialibus
iniuſte ſe iniuriantibus, nunquid teneātur ad reſtitutionem dā-
norum, ⁊ eſtimationis iniurie? dic ꝙ ſic, vt extra de iniu. in c. vlt.
ꝑ Inno. ⁊ Bal. in c. j. §. iniuria. de pac. iu. fir. Et vide Spe. in tit.
de iniurijs. §. iniuria. no. Inſt. de iniu. in prin. Et ad dictū Bal.
vide qd̓ ſcripſi poſt Bar. in l. j. ⁊ ij. de incen. rui. nau. ⁊ d. Cy. in l.
ſi nō conuitij. C. e. qui dicit, ꝙ debet dici in libello, ꝙ verba pro
lata fuerunt animo iniuriandi, Ange. dicit, ꝙ etiā ſine illo valet,
ſi nō opponatur, l. fi. C. de anna. exce. Pro quo facit qd̓ no. Bar.
in l. nec exemplū. C. de fal. ⁊ dixi in l. j. ſi quis teſta. li. eſſe iuſ. fue.
⁊ ad forma3 huius libelli, adde Bal. in l. ij. ī fi. C. de ſen. que ſine
cer. quan. ⁊ ibi Sali. ⁊ per Sal. in l. atrocē. C. e. per Spe. in ti. de
iniu. circa prin. Adde, an in libello iniuriarum requirat̃ locus,
⁊ tempus, Alex. conſi. ccx.

LEX XXVII.

1 ☞ In, ponitur pro iuxta, cauſa euitande contrarietatis.
2 Teſtes, quorum vnus dicit, factum in oſtio, alius iuxta oſtium, probant.

a **Si ſtatuta.** [a]Opp. ī. de ſep. vio. l. ij. Sol. Ibi
erat in monumēto, hic iuxta mo-
1 numētum, ⁊ ſic ponitur in, pro iuxta. Et ſic no. † quod
cauſa euitande contrarietatis in, ponitur pro iuxta. ⁊
2 ideo facit ad concordiam teſtium, quorum vnus dixit, hoc † fuit
in oſtio alius dixit iuxta oſtium. De hoc dixi in l. Gallus. §. ille
caſus. ſ. de liberis ⁊ poſthu.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Si ſtatuta. Adde Bar. in d. §. ille caſus.

LEX XXVIII.

1 ☞ Actio iniuriarum an poſſit cedi.
2 An ſit ceſſibile qd̓ non eſt tranſmiſſibile.

Iniuriarum. Oppon. qd̓ ſit in bonis no-
ſtris: q2 ea3 exercemus per
procuratorem. ſ. eo. l. ſed ſi vnius pmiſſu. §. idem ait.
⁊ ſi nepoti. Sol. quantum ad tranſmiſſionem nō eſt in
1 bonis noſtris, quantum ad alia ſic. Et † ſic actio iniuriarum po
a teſt cedi, vt hic not. ⁊ no. in l. [a]ſi nomen. ſ. de here. vel actio. vend.
⁊ l. vltima. C. de hered. vel actio. vendi. per glo. ⁊ etiam ibi Cy.
2 tangit. Sed opp. illud † quod non eſt tranſmiſſibile. non eſt ceſſi
bile, l. ex pluribus. ſ. de adminiſtra. tuto. ſed actio iniuriarum

non eſt tranſmiſſibilis, ergo non eſt ceſſibilis. Sol. lex contraria loquitur in eo, qđ nõ eſt tranſmiſſibile ſimpliciter. ſed hic loquitur in eo, qđ ſit tranſmiſſibile per conteſtationem.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Et no. in l. No. per Cy. in l. fi. C. de here. vel acti. ven. ſ; an pro iniuria illata Abbati agat ſucceſſor, vide Bal. in l. fi. §. i. C. de bon. que lib. vbi omnino videbis. Uide gl. Inſti. de actio. in prin. in ver. debet. in ver. itez opp. de l. iniuriarum. adde Jo. And. in tit. de actio. ⁊ petitio. in §. iuxta. ver. vtrum agens. vbi ponit, an actio iniuriarum poſſit cedi.

LEX XXXII.

a **NEc magiſtratibus.** Oppo. C. ad leg. Juliã re pe. l. iubem⁹. Sol. Quidã ſunt magiſtrat⁹ ſola dignitate ſine adminiſtratione, vt qdã, q vocãtur Comites, Marchiones, ⁊ ſimiles, ⁊ iſti ſine dubio pñt cõueniri, l. ij. C. vbi
b ſena. vel clar. Quidã ſunt[b] habẽtes dignitatẽ cũ adminiſtratiõe,
1 iſti ſi qđẽ delinquũt† in officio, pñt cõueniri, l. iubem⁹. C. ad leg. Jul. repe. ⁊ in aut. vt diff. iud. §. ſi tñ. ⁊ in aut. vt ind. ſine quoquo ſuffra. §. neceſſitatem, in prin. Aut nõ delinquunt in officio, ⁊ tũc diſtingue, vt hic. Et de hoc per doc. in l. ſi preſens. C. de epi. audien. ⁊ plenius in l. ſenatuſconſulto. ff. de offi. preſid.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Nec magiſtratibus. Hãc legẽ limita, vt dixi in l. pars literarum. ff. de iudi.

b Poma. ¶ Quidã ſunt. Adde doc. in c. legebatur. extra de ma. ⁊ obedien.

LEX XXXIII.

QUod reipublice Pone exemplium in ciuitate, in mitratis ob cauſam.

LEX XXXIIII.

1 ☞ Simul fieri dicitur, quod ſit ſucceſſiue.

SI plures. Not. tex. ibi, imo etiã. Opp. de l. ſi familia. ff. de iur. om. iu. Sol. Intellige hic, qñ erant ſerui pluriũ dominorum. Si eniz eſſent vnius domini, tunc haberent beneficium. ff. ſi fa
a mi. fur. feciſ. dicatur. qđ dic vt no. in d. l. ſi familia. Ultimo[b] nota
1 tex. ibi, dum dicit, ſimul aliquẽ ceciderint, ꝙ dr̃ fieri ſimul† ꝙ ſit ſucceſſiue vnum poſt aliud. Quod facit ad dicta teſtium, ⁊ intelligit actu ſucceſſiuo, cõtinuato tamẽ, l. antiqui. ff. ſi pars heredi. pe. ⁊ C. de teſtib. l. teſtium. ⁊ ibi per Cy. de hoc in v. q.

ADDITIO.

a Poma. ¶ Ultimo. Quod bene no. pro ſaluando teſtes vide gl. in l. i operis. ff. loc. vide ibi Bar. vide gl. in cle. j. de appe. ⁊ ibi d. Aut. ⁊ Jo. de Jmo. ⁊ d. Ant. illã allegat in facto teſtis cuiuſdam qui tñ fuit mitratus Florentie, vide gl. in c. bone. in gl. fi. de ele. vide q̃ dixi in c. cũ tu. de teſti. ⁊ in d. c. bone. vide Bal. in l. pact⁹. C. de pac. ver. nunc venio ad gl. Uide ad ſaluãdũ teſtes, ꝙ dixit Anto. in c. tranſlato. de cõteſt. vide c. j. de mu. peti. ⁊ ibi d. Abb. qui ad hoc allegat illum tex. cum gl. vide canoniſtas in c. cũ dilectus. de can. poſ. ⁊ Bal. ⁊ alios ibi. vide d. Abb. in c. preterea. de teſtib. vbi allegat gl. in c. nihilominus. iij. q. ix.

LEX XXXV.

SI quis iniuriam. Quero vtruz debeat ad hoc fieri vnus proceſſus tantũ, vel duo, vt ſic ferantur due ſententie: Reſpõ. videtur ꝙ due ſentẽtie. Prima, in qua fiat compẽſatio pecuniaria. Secũda, in qua ɔuertatur pecuniaria in corporalem: ideo, q2 ſoluere non poteſt. vel hoc fiat vno proceſſu, vt condemnetur in pecunia, quam ſi ſoluere non poteſt, fuſtigetur. Pro hoc C. vnde vi. l. non ob rẽ. ⁊ l. conductores. C. loca. De hoc per Cy. C. eo. l. ſi non conuicij. in xvj. q.

LEX XXXVI.

☞ Pater in caſibus in quibus ſibi non competit vſuſfructus, non eſt legitimus author minori filio.

SI filij nomine. Quero que eſt ratio hui⁹ legis: Dicit gl. quia pater nullum vſumfructum habet. †Et per hoc
1 dico, quod in caſibus in quibus, patri non competit vſuſfructus, non eſt legitimus author filio minori. Dixi in l. fin. §. j. de verb. obligatio.

LEX XXXVII.

COnſtitutionibus. §. Etiam. De hoc verſi. dic vt dixi in l. iniuriarum. ff. eodem.

LEX XL.

1 Reſeruatio quam fecit iudex. ꝙ notarius poſſit conficere inſtrumenta, an valeat, cum eum damnat.

a **DIuus.** [a] Oppo. de l. ⁊ ſi ſeuerior. ⁊ l. ſi Poſſidonij. C. de his, qui no. infa. Sol. ibi fuit pena minuta, cauſa cognita: hic ſine cauſe cognitiõe. Et per hoc dicimus, † ꝙ ſi iudex reſeruauit notario ius faciendi inſtrumenta, ſi quidem facit cauſa cognita, valet: alias ſi ſine cauſe cognitione, tunc non valet. Pro hoc, in l. ſi qs in principio teſtamenti. §. miles. de le. iij. ⁊ l. ex militari. de mili. teſtamen. C. ⁊ ibi per Cy.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Diuus. Et hic habes, ꝙ damnatus actione iniuriaruz eſt infamis, vt in l. decuriones. C. de infa. quod eſt verum, ſi fuit atrox, alias nõ. c. cum te. de re iud. ⁊ no. Bal. in d. l. decuriones. adde Bart. in d. l. ſi quis in principio teſtamenti. §. j. de leg. iij. ⁊ d. l. ex militari. ibi vide.

LEX XLV.

1 ☞ Actione iniuriarum quando agitur criminaliter, pena imponitur alternatiue.

2 Procurator non admittitur vbicunque poteſt imponi pena corporalis.

3 Obligatus quis non dicitur quando ei infertur pena ad vindictam publicam, large tamen dicitur obligatus.

1 **DE iniuria.** †No. quãdo agitur criminaliter actiõe iniuriarũ que eſt pena. ⁊ videtis, ꝙ hec pena imponit̃ alternatiue, ſecundũ qua
2 litatẽ perſonarũ. Ex qua lege coniuncta l. fi. C. e. †no. ꝙ vbicunque eſt poſſibile penam corporalem imponi nõ admit
3 titur procurator. ¶ †Quero, vtrum[a] ad penam que infertur ali
a cui ad vindictam publicam quis dicatur obligatus: Ad hanc queſtionem reſpondeo, quod non. quia illa pena infertur officio iudicis, vt Inſtitu. eo. §. in ſumma. ⁊ ſic nõ preſupponit obligationem, l. cum poſtulaſſem. in princi. ff. de damno infecto. ⁊ l. qui per colluſionem. §. j. ff. de acti. emp. Ueruntamẽ largo modo ſumendo obligationem, põt dici obligatus, ⁊ ita no. gl. in l. reſcriptum. in prin. ff. de pact. in gl. ſuper verbo hypothecas.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Quero, vtrum. Adde Bart. in extrauag. qui ſint rebelles. ⁊ vide que dixi poſt Bald. in l. reos C. de accuſa. in addi. in ci. de qua defenſione.

De extraordinarijs criminibus. Tit. xj.

Gloſſa hic continuat rubricam duobus modis, vt habes in ea.

LEX I.

a **SOllicitatores.** [a] Op. imo debẽt puniri ac ſi perfeciſſent, l. ſi qs non dicam rapere. C. de epiſ. ⁊ cle. l; gloſſ. alleg. eam pro concord. Solu. ſecundum Petr. ibi peruenit; ad actum facti: hic peruenit ſolum ad actum verbi. ſecundum hoc gloſſ. que eſt hic in verb. propter voluntatez, que dicit, ꝙ peruenerunt ad
b colloquia[b], vel od baſia, male dicit in eo ꝙ dicit, Baſia: quia tũc punirentur, ac ſi eſſet perfectum delictum, per d. l. ſi quis non dicam rapere. quia peruenerunt ad actum facti. Jtez opp. de l. qui autem. ff. de his qui not. infa. Sol. vt ibi. Jtem oppo. de l. j. in fi. ff. quod quiſque iuris. Dicit gloſſ. ibi in atrocioribus: hic in leuioribus: Uel aliter. ibi loquitur in eo quod delictum non continet. circa hoc vide Cy. in d. l. ſi quis non dicam rapere. in ſecunda oppo. Jtem oppo. de l. cogitationis. j. de penis. Sol. ibi nõ peruenit ad aliquem actum, ſed hic peruenerunt ad actum verbi. Ultimo diſtingue vt docto. diſtinguunt in d. l. ſi quis non dicam rapere. C. de epiſco. ⁊ cleri.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Sollicitatores. Uide in hac materia, que dixi in l. j. in fi. qđ quiſq; iu. ⁊ etiã materiã huius legis. hoc eſt de effectu, ſiue conatu ponit Bal. in l. ſi fugitiui. C. de ſer. fug. ⁊ in l. arboribus. ff. vſufr. in l. data opera. C. qui accuſa. non poſ. ⁊ in l. qui autem operas. de ijs, qui no. infa. ⁊ vide do. Ant. in c. j. de eo qui mit. in poſ. cau. rei ſer. Spe. in ti. de accu. §. j. verſi. quid ſi poſt. ⁊ Ang. in l. in fi. quod quiſque iur. ⁊ vide Bar. in l. §. diuus. ⁊ in l. fi. ff. de ſic. ⁊ Bal. in c. j. §. iniuria. de pac. iur. fir.

b Alex. ¶ Colloquia. Not. etiã de colloquijs, ⁊ baſijs, clericus tñ amplectens mulierem cenſetur facere cauſa benedicendi, xj. q. iij. c. abſit. Ad hoc vide not. per Bald. in l. ſi quis non dicam rapere. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ gl. in c. perpetuo. de elec. li. vj. ⁊ Bal. in d. l. ſi qs nõ dicam rapere. ⁊ iſtam gl. quam reprehendit Bar. hic põt dici ꝙ ſi ſolum oſculum interuenit, procedit illa gloſ. ⁊ Bal. autez ſi interuenit amplexus, ⁊ ita loquitur Bar. ⁊ vide Bal. in d. c. j. quib. mod. feud. amit.

a **§. Qui puero.** [a] Opp. ⁊ videt̃, ꝙ pro ſtupro mulieris nõ ſit pena capitis, vt Inſtitu. de publi-